

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עו'מי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת לך לך תשפ"ג

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש

בני ברק

רחוב הבעל שם טוב 7
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

1 **דאמר** ר' יוסי בר' הניח מודרני הימך שניקן אסורין. נראה בעיני דהייט - משום
 2 דמשמע: מודרני אינו נבסי מנך ומנסחך. הלכך כיון דבכלל אינו נבסי - על
 3 כרחוק חבירו נמי אסור בו. דאי לא - נבסיים לאו בני אהתויי מחבירו וליחסר
 4 הריני עלך חרם הגורד אסור אבל גורדי לא. ואמאי נימא דיעליך נמי כולל חבירו
 5 ואלו הוי אסור אלא הגורד, ולא שניקן; ולא שניקן כגון
 6 דפריש' בהדיא 'אבל את על לא' - אבל
 7 סתמא. דלא פריש 'זאת על לא' מאי - שניקן
 8 אסורין תרין הוי שניקן אסורין. דאמר פירוש
 9 'הריני עלך ואת עלך'. אבל סתמא דאמר
 10 'הריני עלך' ולא אמר 'זאת עלך' - לא דהו
 11 שניקן אסורין, ולא חזי לבר. אלא הכי איתמר
 12 אמר ר' יוסי בר' הניח מודרני מנך הוא אסור
 13 וכו'. ודייני כמתניתין 'הריני עלך חרם וכו'.
 14 וזאת מתיג' מודרני הימך. קתני, ואקטמא שמואל
 15 דאמר בבבלין אם כל אחד ואחד "שאני אוכל",
 16 דאזכי אידו אסור וחבירו מותר. אבל אמר
 17 "מודרני הימך" בלבד ולא אמר "שאני אוכל" -
 18 שניקן אסורין, והיינו דלא כרבי יוסי בר' הניחא
 19 אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר. הכי מתרין
 20 לה למתניתין, ולא כדאוקטמא דתקיש לר'
 21 יוסי. **הא אפר מודרני הימך**, ולא מפרש בלום -
 22 דאי מילתא מילתא מדיה, ואסור אפי' בתנאה
 23 א"ה ליטא שמואל הכי. למה ליה אפשי
 24 למימריה כולי האי? ליטא חב' אמר שמואל
 25 ואם לא אמר "שאני אוכל לך", דלא אמר אלא
 26 "מודרני הימך" - אסור אפילו בתנאה אלא הכי
 27 איתמר. אמר שמואל: טעמא דאמר "שאני אוכל
 28 לך", רבין דאמר בפירוש אבילה - אסור. אבל
 29 לא אמר בפירוש אבילה - לא אסור למיכל
 30 מדידה, דדילמא לא דאמר "מודרני אבילה" -
 31 ארימוריה קאמר, ולא משמעני בהדיא. אפרש
 32 למיכל מניה. וכן בי אמר "מופרשי מנך", ולא
 33 אמר "שאני אוכל" - דדילמא ממשא ומתן קא
 34 פריש מניה. "מורחקי מנך" נמי - דלא ליקרב
 35 בארבע אמות דיליה משמע, ולא דמודרני
 36 מאבילתו.

1 **אבל אמר מודרני הימך לחוד**, ולא אמר "שאני אוכל לך". שניקן אסורין. רבין דאמר
 2 "שאני אוכל לך" - משמע דאסור נפשיה בלבד, שאינו אוכל מחבירו. אבל כי אמר
 3 "מודרני הימך" - סתם משמע, דמודרני נמי חרביה מניה מכל וכל. תנן, בפ' השותפין
 4 (לקמן טז). הריני עלך חרם הגורד אסור. וזאת הבא, דלא אמר "שאני אוכל לך חרם",
 5 ולא הוי אסור אלא הגורד, ולא שניקן; ולא שניקן כגון
 6 דפריש' בהדיא 'אבל את על לא' - אבל
 7 סתמא. דלא פריש 'זאת על לא' מאי - שניקן
 8 אסורין תרין הוי שניקן אסורין. דאמר פירוש
 9 'הריני עלך ואת עלך'. אבל סתמא דאמר
 10 'הריני עלך' ולא אמר 'זאת עלך' - לא דהו
 11 שניקן אסורין, ולא חזי לבר. אלא הכי איתמר
 12 אמר ר' יוסי בר' הניח מודרני מנך הוא אסור
 13 וכו'. ודייני כמתניתין 'הריני עלך חרם וכו'.
 14 וזאת מתיג' מודרני הימך. קתני, ואקטמא שמואל
 15 דאמר בבבלין אם כל אחד ואחד "שאני אוכל",
 16 דאזכי אידו אסור וחבירו מותר. אבל אמר
 17 "מודרני הימך" בלבד ולא אמר "שאני אוכל" -
 18 שניקן אסורין, והיינו דלא כרבי יוסי בר' הניחא
 19 אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר. הכי מתרין
 20 לה למתניתין, ולא כדאוקטמא דתקיש לר'
 21 יוסי. **הא אפר מודרני הימך**, ולא מפרש בלום -
 22 דאי מילתא מילתא מדיה, ואסור אפי' בתנאה
 23 א"ה ליטא שמואל הכי. למה ליה אפשי
 24 למימריה כולי האי? ליטא חב' אמר שמואל
 25 ואם לא אמר "שאני אוכל לך", דלא אמר אלא
 26 "מודרני הימך" - אסור אפילו בתנאה אלא הכי
 27 איתמר. אמר שמואל: טעמא דאמר "שאני אוכל
 28 לך", רבין דאמר בפירוש אבילה - אסור. אבל
 29 לא אמר בפירוש אבילה - לא אסור למיכל
 30 מדידה, דדילמא לא דאמר "מודרני אבילה" -
 31 ארימוריה קאמר, ולא משמעני בהדיא. אפרש
 32 למיכל מניה. וכן בי אמר "מופרשי מנך", ולא
 33 אמר "שאני אוכל" - דדילמא ממשא ומתן קא
 34 פריש מניה. "מורחקי מנך" נמי - דלא ליקרב
 35 בארבע אמות דיליה משמע, ולא דמודרני
 36 מאבילתו.

1 **אבל אמר מודרני הימך לחוד**, ולא אמר "שאני אוכל לך". שניקן אסורין. רבין דאמר
 2 "שאני אוכל לך" - משמע דאסור נפשיה בלבד, שאינו אוכל מחבירו. אבל כי אמר
 3 "מודרני הימך" - סתם משמע, דמודרני נמי חרביה מניה מכל וכל. תנן, בפ' השותפין
 4 (לקמן טז). הריני עלך חרם הגורד אסור. וזאת הבא, דלא אמר "שאני אוכל לך חרם",
 5 ולא הוי אסור אלא הגורד, ולא שניקן; ולא שניקן כגון
 6 דפריש' בהדיא 'אבל את על לא' - אבל
 7 סתמא. דלא פריש 'זאת על לא' מאי - שניקן
 8 אסורין תרין הוי שניקן אסורין. דאמר פירוש
 9 'הריני עלך ואת עלך'. אבל סתמא דאמר
 10 'הריני עלך' ולא אמר 'זאת עלך' - לא דהו
 11 שניקן אסורין, ולא חזי לבר. אלא הכי איתמר
 12 אמר ר' יוסי בר' הניח מודרני מנך הוא אסור
 13 וכו'. ודייני כמתניתין 'הריני עלך חרם וכו'.
 14 וזאת מתיג' מודרני הימך. קתני, ואקטמא שמואל
 15 דאמר בבבלין אם כל אחד ואחד "שאני אוכל",
 16 דאזכי אידו אסור וחבירו מותר. אבל אמר
 17 "מודרני הימך" בלבד ולא אמר "שאני אוכל" -
 18 שניקן אסורין, והיינו דלא כרבי יוסי בר' הניחא
 19 אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר. הכי מתרין
 20 לה למתניתין, ולא כדאוקטמא דתקיש לר'
 21 יוסי. **הא אפר מודרני הימך**, ולא מפרש בלום -
 22 דאי מילתא מילתא מדיה, ואסור אפי' בתנאה
 23 א"ה ליטא שמואל הכי. למה ליה אפשי
 24 למימריה כולי האי? ליטא חב' אמר שמואל
 25 ואם לא אמר "שאני אוכל לך", דלא אמר אלא
 26 "מודרני הימך" - אסור אפילו בתנאה אלא הכי
 27 איתמר. אמר שמואל: טעמא דאמר "שאני אוכל
 28 לך", רבין דאמר בפירוש אבילה - אסור. אבל
 29 לא אמר בפירוש אבילה - לא אסור למיכל
 30 מדידה, דדילמא לא דאמר "מודרני אבילה" -
 31 ארימוריה קאמר, ולא משמעני בהדיא. אפרש
 32 למיכל מניה. וכן בי אמר "מופרשי מנך", ולא
 33 אמר "שאני אוכל" - דדילמא ממשא ומתן קא
 34 פריש מניה. "מורחקי מנך" נמי - דלא ליקרב
 35 בארבע אמות דיליה משמע, ולא דמודרני
 36 מאבילתו.

1 בתנאה. כלומר, הכי קאמר שמואל "עד שאימר", דמשמע דאי לא אמר הכי - לא מיתסר. אורבא, אי לא אמר הכי - מיתסר טפי, והוה ליה לפרוש ולממר הכי ובין
 2 דהוה ללעל נמי, כי קאמרינן דבי'מודרני' לחודיה שניקן אסורין הוה ליה לאקשויה הכי, אלא דיעיפא מנה אקשי ליה, ולמר דיעיק דניא ליתיה. ואיבא נסחא אחריתא הבא,
 3 ולא מחזורא. **אלא** הכי איתמר טעמא דאמר וכו'. כלומר, לשלם כדאמרינן מעיקרא. דכי לא אמר "שאוכל לך" - מותר. וטעמא משום דלא משמע דאמר אסור, דהוה ליה
 4 דים

1 **אבל אמר מודרני הימך לחוד**, ולא אמר "שאני אוכל לך". שניקן אסורין. רבין דאמר
 2 "שאני אוכל לך" - משמע דאסור נפשיה בלבד, שאינו אוכל מחבירו. אבל כי אמר
 3 "מודרני הימך" - סתם משמע, דמודרני נמי חרביה מניה מכל וכל. תנן, בפ' השותפין
 4 (לקמן טז). הריני עלך חרם הגורד אסור. וזאת הבא, דלא אמר "שאני אוכל לך חרם",
 5 ולא הוי אסור אלא הגורד, ולא שניקן; ולא שניקן כגון
 6 דפריש' בהדיא 'אבל את על לא' - אבל
 7 סתמא. דלא פריש 'זאת על לא' מאי - שניקן
 8 אסורין תרין הוי שניקן אסורין. דאמר פירוש
 9 'הריני עלך ואת עלך'. אבל סתמא דאמר
 10 'הריני עלך' ולא אמר 'זאת עלך' - לא דהו
 11 שניקן אסורין, ולא חזי לבר. אלא הכי איתמר
 12 אמר ר' יוסי בר' הניח מודרני מנך הוא אסור
 13 וכו'. ודייני כמתניתין 'הריני עלך חרם וכו'.
 14 וזאת מתיג' מודרני הימך. קתני, ואקטמא שמואל
 15 דאמר בבבלין אם כל אחד ואחד "שאני אוכל",
 16 דאזכי אידו אסור וחבירו מותר. אבל אמר
 17 "מודרני הימך" בלבד ולא אמר "שאני אוכל" -
 18 שניקן אסורין, והיינו דלא כרבי יוסי בר' הניחא
 19 אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר. הכי מתרין
 20 לה למתניתין, ולא כדאוקטמא דתקיש לר'
 21 יוסי. **הא אפר מודרני הימך**, ולא מפרש בלום -
 22 דאי מילתא מילתא מדיה, ואסור אפי' בתנאה
 23 א"ה ליטא שמואל הכי. למה ליה אפשי
 24 למימריה כולי האי? ליטא חב' אמר שמואל
 25 ואם לא אמר "שאני אוכל לך", דלא אמר אלא
 26 "מודרני הימך" - אסור אפילו בתנאה אלא הכי
 27 איתמר. אמר שמואל: טעמא דאמר "שאני אוכל
 28 לך", רבין דאמר בפירוש אבילה - אסור. אבל
 29 לא אמר בפירוש אבילה - לא אסור למיכל
 30 מדידה, דדילמא לא דאמר "מודרני אבילה" -
 31 ארימוריה קאמר, ולא משמעני בהדיא. אפרש
 32 למיכל מניה. וכן בי אמר "מופרשי מנך", ולא
 33 אמר "שאני אוכל" - דדילמא ממשא ומתן קא
 34 פריש מניה. "מורחקי מנך" נמי - דלא ליקרב
 35 בארבע אמות דיליה משמע, ולא דמודרני
 36 מאבילתו.

1 בתנאה. כלומר, הכי קאמר שמואל "עד שאימר", דמשמע דאי לא אמר הכי - לא מיתסר. אורבא, אי לא אמר הכי - מיתסר טפי, והוה ליה לפרוש ולממר הכי ובין
 2 דהוה ללעל נמי, כי קאמרינן דבי'מודרני' לחודיה שניקן אסורין הוה ליה לאקשויה הכי, אלא דיעיפא מנה אקשי ליה, ולמר דיעיק דניא ליתיה. ואיבא נסחא אחריתא הבא,
 3 ולא מחזורא. **אלא** הכי איתמר טעמא דאמר וכו'. כלומר, לשלם כדאמרינן מעיקרא. דכי לא אמר "שאוכל לך" - מותר. וטעמא משום דלא משמע דאמר אסור, דהוה ליה
 4 דים

1 דים שאן מוכיחות ולא היין ידים, דילמא 'מודרי הטיך' – דלא משתענא בתוך שמשע
2 וכו', ואפילו ברברא נמי לא מתסר, דלא ידעין אי להנא איכסין אי להכורא איכסין, ולכל
3 חז חזו חזו לזו ידים שאין מוכיחות. וכוין טעמיה דשמואל דקסבר ידים שאין
4 מוכיחות אל היין דים – ליכא למפוך עלה מברייא, דכיון דפלוגתא הנהא היא ווא
5 היין ידים אי לא – איכא למימר דנהא דברייא

6 **לְמַאי קְסַבְר שְׂמוּאֵל דְּיָדִים שְׂאֵין מוֹכִיחוֹת לָא הַיְיָוִין**
7 **וְיָדִים? שְׂאִין שְׂמוּאֵל מַזְכִּיר הַּ לְמַתְּנִי כִּי 'הַוְּדָה דְאָמַר:**
8 **דְּיָדִים שְׂאִין מוֹכִיחוֹת - לָא הַיְיָוִין יָדִים. דְּתָנִן: גּוּפֵּה שְׁלֵ**
9 **גַּבָּהּ - 'הַיְיָוִין אֵת מוֹתֶרֶת לְכָל אָדָם', רַבִּי הַוְּדָה אָמַר:**
10 **'יְיָוִין דְּיָהִי לְכִי מִינְאַי כִּסְר תִּירְכִיבִין אִוְרֵת 'שְׂבוּקִין'.
11 אֲמַאי דְחִיק שְׂמוּאֵל לְאַוְקוּמָה לְמַתְּנִי? כִּרְבִי הַוְּדָה?
12 לְאַוְקוּמָה כִּרְבָנָן, אַע"ג דְּרְאִין דְּיָדִים מוֹכִיחוֹת! אַמְר רַבּא:**
13 **'מַתְּנִי קְשִׁיטָה; אֲמַאי תָּנֵין "שְׂאֵנִי אוֹכֵל לְדִי" 'שְׂאֵנִי
14 מַוָּעֵם לְדִי'? לְתִינֵי "שְׂאֵנִי אוֹכֵל", "שְׂאֵנִי מַוָּעֵם" - ש"מ
15 כְּעֵינָן דְּיָדִים מוֹכִיחוֹת. אִיתְמַר, דְּיָדִים שְׂאִין מוֹכִיחוֹת, אַבְי
16 אָמַר: 'הַיְיָוִין יָדִים, וְרַבָּא אָמַר: לָא הַיְיָוִין יָדִים, אָמַר
17 רַבָּא: רַבִּי אִדְרֵי אִיזְבִּיךָ לִי: אָמַר קִרְא לְיָדִי הַיְיָוִין
18 לְאַי? מְקִישׁ יָדוֹת נְיֻרוֹת לְנְיֻרוֹת, מַה נְיֻרוֹת כִּתְפַלְאָה
19 אַף יָדוֹת נְיֻרוֹת כִּתְפַלְאָה. לְמַאי כְּפִלְגָתָא דְר' הַוְּדָה
20 וְרַבְּנָן כְּמִפְלְגִי, דְּתָנִן: גּוּפֵּה שְׁלֵ גַבָּהּ - "הַיְיָוִין אֵת מוֹתֶרֶת
21 לְכָל אָדָם", ר' הַוְּדָה אָמַר: 'וְהַיְיָוִין לְכִי מִינְאַי
22 כִּסְר תִּירְכִיבִין וְגַם כִּפְטוּרִין אִוְרֵת 'שְׂבוּקִין'. אַבְי דְאָמַר כְּרַבְּנָן, וְרַבָּא דְאָמַר כִּרְבִי הַוְּדָה?
23 אָמַר לְךָ אַבְי: אָנָּה דְאָמַרְי אַפִּי לָר', הַוְּדָה; עַד כְּפָאן לָא קָאָמַר רַבִּי הַוְּדָה כְּעֵינָן וְיָדִים
24 מוֹכִיחוֹת - אֵלָּא גַבִּי גַם, כְּעֵינָן כִּירוֹחוֹת לְפִי. אַבְי אָמַר בְּעַלְמָא - מַי שְׂמַעְתְּ לְיָהּ? וְרַבָּא אָמַר:
25 אָנָּה דְאָמַרִי - אַפִּי לְרַבְּנָן; ע"כ לָא קָאָמַרְי רַבְּנָן דְלָא כְּעֵינָן וְיָדִים מוֹכִיחוֹת אֵלָּא גַבִּי גַם,
26 דְאָן**

1 ליכא סבר שמואל ידים שאין מוכיחות וכו', דהכא, דהואיל ולא אמר משנא שאני אוכל
2 לך - אמרין לא מוכחא מילתא דבאביבלה קאמר, ולא מיתסר באביבלה. רבי יהודה אומר
3 ריין רי ריין לוי וכו'. דקסבר אי לא כתב ביה משנא דרין - לא מוכחא מילתא דבבאי
4 ניטא מגרס לה, ידידים שאין מוכיחות אל היין ידים, לויקא לתניין ברבנן. לויכא אפי' דקאמר
5 דקאמר 'מודר אני מנגך' או 'מרוחק אני מנגך'
6 לחדה - אסור באביבלה, דלא אמר
7 לשנא דרבי לך. ידידים שאין מוכיחות היין
8 ידים, כרבנן דאמרין לא צריך לתימכת בגט אלא
9 דרבי את מותרת לכל אדם? מתי' קשיתי.
10 דלא מצו לאוקמה כרבנן, ליטיני שאני אוכל או
11 שאני מועם. למה לו למימר לך? אלא להבי
12 קוני' לך' - דקסבר ידים שאין מוכיחות לא
13 היין ידים. ואי קוני' שאני אוכלי' בבלב, ולא
14 קאמר לך' - לא הוה משמע דמודר מחבירו,
15 דבענין דים מוכיחות. וכו' אמר נמי 'מודרי'
16 ולא אמר 'שני אוכל לך' - לא משמע
17 דבאביבלה קאמר, אלא דלא משתעינא בתוך.
18 מקיש ידות נירוות. כדאמרין לעיל דמי'הויר'
19 נפקא דרות נירוות. מה נירוות כתפילא. דבענין
20 שפירש לעירוות, דבכתיב 'כי פילא' (מבשר 1)
21 אף ידות נמי בענין שפירש לדחיבור, דאי לא
22 מפרש - לא הוי' כלומר, ידידים שאין מוכיחות אל
23 היין ידים. דבענין כירוות שכורת בינו לבינה,
24 דבענין שפסיק לידבור.

דאין

1 תהם: האומר לאשה 'דרי את מאוסתי' - דרי זו מקודשת. וכן גורשין, 'דרי את מגורשת' - דרי את מותרת לכל אדם' - דרי זו מגורשת. ומקשין תהם: למימרא
2 דסבר שמואל דים שאן מוכיחות היין ידים כלומר, מוקאמר ד'דרי זו מקודשת' אפי' דלא אמר לך? והתנן האומר 'האי - דרי זו נזיר. והויתן בהו דילמא 'אוח בעיתני' קאמר
3 ואמר שמואל: כשהיה נזיר עובר לפני. ומשמע, דהא לא הוי - הוה לזו ידים שאין מוכיחות, ולא היין ידים ומשני' בי'ע - דאמר לה לך. אלא שמואל טעם סוף ל' דים שאן
4 מוכיחות אל היין ידים. ואיכא לאקשוי: מדאמרין בפ' 'כל הגס' (גיטין 5) גבי מתני' דהכותב טופס גיטין צריך שניה מקום האיש וכו', אמר שמואל: דצריך שניה מקום 'דרי את
5 מותרת לכל אדם', ואילו 'דריך' לא קאמר, אלא שמואל אל צריך 'דרי' וכו'. דילמא שמואל סברא ליה דאפילו למידי ידים שאין מוכיחות אל היין ידים, גבי גיטין לא צריך
6 'דריך', ודלאו 'דריך' הוה מוכיח משום דאין אדם מגרש אשת חבירו. כדאמרין לקנן בשמעתין. דרע לך. דהתם בקדושין. עלה דרין דקאמר שמואל האומר לאשה 'דרי את מקודשת'
7 וכו' וכן בגירושין 'דרי את מגורשת' וכו' - עני' ליה: וכן אביא עסקין - דאמר לה לך. כלומר דאמר לה 'דרי את מקודשת' לך, ואילו גבי גירושין לא שני ליה מידי, הוה ליה
8 למימר בגירושין נמי - דאמר לה 'ממני'. אלא שמו' דגירושין משום דאין אדם מגרש אשת חבירו, כי לא אמר 'ממני' - נמי היו דים מוכיחות. וכי אמרין תהם: וכן בגירושין - לא
9 לעילי' נפשיה וכן כפולוגא דר' יהודה רובנן, ונטק אליבא דרבי'ע. דצריך שניה מקום 'דרי את מותרת לכל אדם'. ודד' דלך' יהודה. ולשמואל נפשיה דסבר ליה כותיה. צריך שניה
10 אף מקום 'דריך' אומר. רבא מתני' קשיתי וכו' ליטיני שאני אוכל ומאי טועם. פי: ואי הוה תני הכי בכל לך' - הוה שמעי' ידידים שאין מוכיחות היין ידים. דאפי' דכבא אמר
11 'מודרי מנגך', דהא ס'ל לשמואל דמתני' הוא קתינא, אפי' - שאני אוכלי' בלא לך' ידים שאינן מוכיחות נתינה. דאיכא למימר דק: 'מודרי מנגך' - דלא משתענא בתוך או איכלא
12 הים או עד יום פלגין. ומשה תנא במתני' לך'. לאשמעי' דעמי' דאמר לך', הא אמר 'מודרי מנגך שאני אוכל' (לך) - לא חילי' נזרא כלל, דהויין לזו ידים שאין מוכיחות. ולא
13 היין ידים וכו'. כשמואל. ד'מודרי מנגך' לחודה לא מתסר, הלכך, הא דארי' יסי' בר' תניא: 'מודרי' לך' שניה אסורים. 'מודרי מנגך' הוא אסור לחבירו מותר - דקאמר
14 'מודרי' כל מאביבלה. הא מוכחא אל דאמר אסור. דהוה לזו ידים שאין מוכיחות ולא היין ידים. וקדילי' ברבא דאמר וכו' בסמוך. וכן בעת הדמיון דל כלחכותיה. **איתמר**
15 דים שאין מוכיחות וכו'. מיקש דתני' נירוות נירוות. ידות מלידחי' מקיל' לזו לעיל (ף 4). מל' נירוות כפולגא וכו'. פי: דאמרין בפס' טוי' (ב) דארי' טרפין דמי' שראה חבירו
16 ואמר 'דריני נזיר עם זה וכו', ולא הכיר בו באותה שעה שהיה נזיר, אפי' שנודע לאחר מכן שהוא נזיר - אין נירוות חלה עליו, משום דבעינא דקוד בעינא דמי' וליכא
17 ה'לכא

והא

1 ומשה אמרו: מה נזירות בהפלאה, ודיעתי הך הפלאה קאמרי, אף ידות נזירות בהפלאה.
 2 ולא מתך הפלאה גופה קאמרי, דאי הכי - קרא לכו! וכו' תיסק ארתען דרעמי דיות
 3 נזירות מנזירות נופיהו! אלא הפלאה אתריתי קאמרי, דשייבא בידות, והיני שיתו הדיות
 4 מפלאים ומפרשים. ומיהו, לרבנן דפליגי דהם עליה דר' טרפון, ואמרי בבגרות לא
 5 בעיא הפלאה - ליכא חקישא. אלא הפלאה נופא
 6 דכתיבא בנזירות - לידות בלחוד אחיא, דבעי
 7 הפלאה, וכי מיקש - משום רבי טרפון נקט ליה.
 8 דאע"ג בלודייה הפלאה בידות לא כתיבא -
 9 אחיא ממקישא, ורבא אמר ק"ו, ע"כ לא
 10 קאמרי רבנן לא בעינן דים מוכיות אלא גבי
 11 דגן ואין אדם מנרש אשת חבירו, דרשבאי ור'
 12 שבש לשון ה', ואמר דלא דייק. דרבא לא קאמר
 13 ולא ליבע רבנן דים מוכיות, אלא דקסברי
 14 דהני דים בנט מוכיות ננינו, משום אף אדם
 15 מנרש אשת חבירו, ולי אפי' שותף. דודאי הדיים
 16 בעצמן אינן מוכיות, לפי שהלשון אינו מוכיב
 17 שהיא הוא מנרשה, אלא שהענין מוכיב מנרש
 18 עצמו שהוא מנרשה, משום דאין אדם מנרש
 19 אשת חבירו, ולפיכך אע"פ שהלשון אינו מוכיב
 20 מנרש, ומנרש לאן שותף. ומדאמרין הכא
 21 טעמא דלא אדם מנרש אשת חבירו - משמע
 22 דפלוגתא דרבי רובנא בימינא, הוא, דר' יהודה
 23 בעי מינאי' רובנא לא בעי. וקשיא דבפ' המגרש
 24 (נזין פס' ע"ג) משמע דפלוגתיהו אי בעי 'ודיך' או
 25 לא, דרבי יהודה בעי 'ודיך', דאי לא - אמרין
 26 דבדבורא מנרש לה, ורובנא לא חייש לחבי, ולא
 27 קשיא דהא, ששתי סוגיות הללו כל אחת מנלה
 28 על חברתה, דבתרתי פליגי, והכא מפרשין טעמא
 29 דפלוגתיהו בימינא, ודהם מפרשין טעמא
 30 דפלוגתיהו בדין, ואיכא מד, דכין דפליגי
 31 רבנן עליה דר' יהודה בימינא - קיל רבנן דלא בעיא 'מינאי', ויודו רובים הלכה כרבים.
 32 ואע"ג דקיל רבא דים שאן מוכיות לא הוויין דים - הא אמרין בסוגין דאפילו לרבא
 33 בנט לא בעיא דים מוכיות, ואיהו הוא דאמר אפילו לרבנן, הלכך 'מינאי' לא בעיא. 'ודיך'
 34 אית לן לנטק לחומרא, דאפשר דמסתבר טעמיה דרבי בדין' מנאי דמסתבר
 35 בימינא, ואיכא מד, דכין ב'ודיך' חייש לרבי' - אלמא מספקא מאי דלא בעי רבנן 'ודיך' - משום דסבירא ליה דים שאן מוכיות הויין דים, זאנן קיל רבא, וכין שכן
 36 בימינא' נמי איכא למימר דרעמיהו אולי, ולוא משום דאין אדם מנרש אשת חבירו, אלא משום דדיים שאן מוכיות הויין דים, ואנן קיל רבא דאמר לא הוויין דים, הלכך בעי 'ודיך'
 37 ובעי מינאי', מ'תיב' ודי הוא עליו וכו'. טעמא דאמר 'עלי' הוא דאמר, אבל לא אמר - לא, ואע"ג דבלא 'עלי' ודיא יד מיהא ודי' ומשענין דלמא ודי' הוא דאמר קאמר, כלומר,
 38 דבלא 'עלי' - אפילו יד שאינו מוכיב לא הוי לאיסור. משום דים אינו אלא בעלי, דאמר 'הו' עלי', ואי מסיק דבוריה ואמר 'זרי עלי' - אסור. ומקשנין, והא מפני שהו' יד לקרבן קתני -
 39 כלומר: מי קתני שהו' יד לזרי? יד לקרבן קתני, ולקרבן 'זרי הוא' בלא 'עלי' - וזי' יד, שכן דרך המתנדבים לומר 'זרי הוא קרבן', ואפ'ה דוקא בעלי, ש'ם יד דיים שאן מוכיות
 40 לא הויין דיים **אלא** אימא טעמא דאמר עלי וכו' אבל אמר ודי הוא עיטום אסורין, משום דכין שאן מוכיות הויין דים - את לן למינטק לחומרא, ודלמא 'זרי הוא הקדש' קאמר.
 41 **מיתבי** הרי זו וכו'. ואתא רבא, אע"פ שהוא מחוייב וטאת ואשם לא אמר כלום וכו' - שאן וטאת באה נרבה. **תויבתא** דאבי, דהא דהא יד שאינו מוכיב מיהא ודי, דכין דמחוייב
 42 וטאת - 'זרי זו וטאתי' קאמר. **ואלא** ליטא רבא דאמר כרבי יהודה, וכו' הוי' דהדרין מנאי דאמרין לעיל דאבי דאמר אפי' כו' יהודה, נרד נמי מנאי דאמרין דבא אפי' לרבנן,
 בעי

1 דאין אדם מנרש את אשת חבירו. דאי כתב 'זרי את מותרת לכל אדם' - משמע
 2 דלאשתו קאמר. דאשת איניש דעלמא אינו מנרש, ומוכחא מילתא, ושפיר מנרש. אבל
 3 בעלמא. דאי אפשר למימר הכי - בעינן דים מוכיות. אבל לא קאמר עלי' לא ד'הרי
 4 הוא' לא משמע כלום, דבעינן דים מוכיות. אמר ק"ו אביו, לשלם לא בעינן דים
 5 מוכיות, והבא דיינו טעמא, דאי לא אמר
 6 בשלשן קרבן - לא מיתרס, דלמא 'זרי הוא'
 7 דהפך' קאמר, דמוכיות הוא להפך או
 8 לצדקה, והא מפני שהו' יד לקרבן קאמר.
 9 דאסור בקרבן, ולא מצינן אמרת לצדקה או
 10 להפך דהא משמע. אבל אמר הרי הוא, ולא
 11 אמר 'עלי' - שנדחם אסורין, דכין דלא אמר
 12 'עלי' אלא 'הוא' - משמע דחבירו נמי אסור.
 13 דדק' הרי הוא בחוקשי, מה חוקשי אסור - אף
 14 אותו דבר נמי אסור. אף'הו' הוא מחוייב וטאת
 15 ואשם לא כלום הוא, דלא אמר 'עלי', אלמא
 16 בעינן דים מוכיותהו' הוא אדם מחוייב וטאת או
 17 אשם. דכיון קיימין, הוא דאדם וטאתי, אבל
 18 לא היה מחוייב וטאת - אינו כלום. והואיל ולא
 19 אמר 'עלי', שאם אמר 'זרי זו עלי וטאת',
 20 אע"ג דלא היה מחוייב, והואיל ואמר 'עלי'
 21 - דכיון קיימין, הו' מנא אהייתא, דאמרית
 22 לא אמר ולא כלום, כבי' יהודה הוא, דאמר: בעינן
 23 דים מוכיות, ואנא דאמרי - כרבנן, דאמרי:
 24 לא בעינן דים מוכיות, והא אמר אבי' אמי
 25 דאמרי אפי' ל' יהודה, דלא בעי דים מוכיות
 26 אלא גבי נג, ומאן בעלמא - לא, והיכי קאמר
 27 רבא 'ר' יהודה היא! אלא [מינא] רבא דאמר כו'
 28 יהודה, דכין דאבי לא מותרין טעמא אליבא דר'
 29 יהודה - ליטא נמי דרבא לא מותרין טעמא
 30 אליבא דרבא, דבמותרין לעיל. ורבי' טעמא
 31 דדיחיהו דהא, לא קולס רבא אפילו לרבנן, כדאמרין: ע"כ לא קאמרי רבנן כו'. ודאי
 32 רבנן סבירא להו בעלמא דדיים שאן מוכיות לא הוויין דים, כרבא.
 ש

1 בעי רב פפא יש ד לקדושין וכו'. אפי' בדי מוכח קמייבטא ליה מי אמרונן
2 דלא אתרו בו ידות הוריא - גמרונין בימה מצינר נגוריים, או אין די ואפי' מוכח.
3 נדרים שאני, דחמירי, דאפי' בבורא בעלמא חיילי, משא"כ בקדושין, שון עריכין איהו
4 מעשה - כסף או שטר או ביאה. דאמר
5 לה לאשה הרי את מקודשת לי ונתן

6 לה שתי פרוטות ואמר לחברתה ואת מי אמרונן
7 ואת נמי אמר לה לחברתה. וכי אמרה ונדחת
8 לה היא מקודשת. דחברתה בקלה בשלחותה.
9 בדיקיל כפי "דאשוי מקדש" (קושין ה' ב:) דאשה
10 נעשת שליח לחברתה, ואפילו במקום שנעשת
11 לה ערה. אבל ליבא לפרשי בנותן פרוטה לוח
12 ופרוטה לוח - דהאי משמע דבהג' ליבא לספוק
13 ככל ביזאת חואי, ואפילו המצא למר אין די
14 לקדושין - וקדושין עצמן חק. א' דלמא ואת
15 חואי אמר לה לחברתה. דאע"ג ולא משמע הכי,
16 ויד מוכח הוא, דזאת נמי קאמר, כיון דאין
17 די - לא מצינן ונתן קדושין, ואמר "זאת חואי"
18 קאמר. והא דמאמר ליה רב פפא לאביי מי
19 סבר שמואל דים שאין מוכיחות הוין דים. בני
20 קדושין, כפי' קדושין (דף 60.) מכלל דס"ל לרב
21 פפא פש דיקדושין. דמלא מתמה אכל בדי
22 שאינו מוכיח, מכלל דמוכח - פשיטא ליה דרתי
23 די. מ' מאי דס"ל אמר ליה לאביי. ותר דוד
24 פפא מספקא ליה דלמא אין די לקדושין כלל
25 מודה לא מצי לאקשוי עלה דשמואל, דלמא
26 איהו ס"ל דיש די. אלא אקשי ליה דידיה אירידי.
27 דאפי' ס"ל דיש די לקדושין - די שאינו מוכיח
28 לא אתי. ודי דהכי שמוענין ליה לשמואל בני נתי.
29 וא"ת: ומאי קא מספקא ליה בקדושין? מאי שני
30 מניטין דלכ"ע יש די, ברמב"ם סוגין דלעיל, ולא
31 פליגי אלא בדי שאינו מוכיח? יל: דשאני נט, כיון
32 דאיבא מעשה. ודינוי נותנת גנט ליה - ותי שפ
33 מיה, ועיקר מוכיח מקרי. משא"כ בבבבין, דלחודא
34 הוא דירב שתי פרוטות, אבל לחברתה לא יתיב

1 יש די לקדושין, ודיבא דמרפש נמש 'מקודשת לי', אלא בדי קדושין קא מקדש
2 לה. כדקא מפרש - מי הוי די לקדושין ומקודשת, או אין די לקדושין ואינה מקודשת?
3 פ' שפא. כיון דאמר "זאת נמי" - קדושין עצמן ניתנה. דבאותן קדושין קודש לחברתה
4 מקדש לה נמי. וכה"ג לא הוי די, אלא קדושין נגוריים ניתנה או דלמא. דהא דאמר "זאת"
5 - לא מושב דחתי ומקודשת קאמר לה. אלא
6 הכי קאמר לה: ואת חואי. כלומר, ואת פלניא
7 חויה קדושנתא לה. והא אמר ליה רב פפא
8 לאביי וכו', כפי' קדושין (דף ה) בחלכה
9 קמייתא. אמר שמואל: נתן לה כסף או שיה כסף?
10 ואמר לה "הרי את מקודשת" "הרי את מאוסת"
11 וכו'. ואמר ליה רב פפא לאביי: למימרא דסבר
12 שמואל דים שאין מוכיחות הוין יתיב: מאמר
13 ליה רב פפא הכי אליבא דשמואל, דדים שאין
14 מוכיחות כו'. מכלל דס"ל דיש די לקדושין.
15 דהכי דמוכיחות. ודא מני מאי דס"ל לשמואל
16 קאמר ליה לאביי. ודחבי קאמר: מי סבירא ליה
17 לשמואל דיש די לקדושין, ואם המצא למר
18 דיש חק די - מי בעינן דים מוכיחות או לא?
19 אציג. שדה. כדאמרונן במס' (ברכות) (דף ג.)
20 וקיימי עלן כי כסלא לאוניא. כלומר, בתלמים
21 לבקעה. פאה מעלייתא הוא. אפי' שדה אתר,
22 דאמר "זאת נמי" תלמוד לומר פאה שדה.
23 כלומר כולה שדה. כיון דאיתקש לקרבנות מה
24 קרבנות יש חק די, כדאמרונן במתני'. או דלמא
25 האי דאיתקש לכל תאחר. דקאי עליה נמי ביבל
26 תאחר" כקרבן, אבל בהג' דאת ליה די - לא
27 איתקש.

1 **בעי רב פפא: יש די לקדושין או לא? הוי הכי**
2 **דמיו? אימיא דאמר לה פאשה "הרי את מקודשת**
3 **לי", ואמר לקדושיה "זאת נמי" - פשימא, היינו**
4 **קדושין עצמן! אלא, בגון דאמר לה פאשה "הרי**
5 **את מקודשת לי", ואמר לה לקדושיה "זאת", מי**
6 **אמרנן: "זאת נמי" אמר לה לקדושיה, ותפסי בה**
7 **קדושין לקדושיה. או דלמא: "זאת חואי" אמר**
8 **לה לקדושיה, ולא תפסי בה קדושין בלקדושיה?**
9 **ומי מבעי ליה לרב פפא? ותא מדאמר ליה רב**
10 **פפא לאביי: מי סבר שמואל דים שאין מוכיחות**
11 **הוין דים - מכלל דסבירא ליה לרב פפא דיש**
12 **די לקדושין? חדא אמר רב פפא: יש די לקדושין**
13 **אמר ליה לאביי. בעי רב פפא: יש די לקדושין**
14 **או אין די לקדושין? הוי הכי דמיו? אימיא דאמר**
15 **"הדין אוניא ליהויה פאה, והדין נמי" - הויא פאה**
16 **מעלייתא היא! כי קא מביענא ליה - בגון דאמר**
17 **"הדין" ולא אמר "נמי", מאי? מכלל דהכי אמר**
18 **"שדה בוקה תיהויה פאה" הויא פאה? אין, והתניא:**
19 **מ' פ' פאה שדה. מי אמרונן: כיון דאיתקש לקרבנות,**
20 **יש לה די. או דלמא כי איתקש - ה"כ תאחר" הוא דאיתקש - ותניא:**
21 **"מענד"**

מענד
אויגא. ערוגה. וקרי לה אוניא על שם חרץ
קמביטא מלשון "עוונות לפניכם במק" (דף 63.) מכלל
איהו אמר חתיי שדה כולה פאה חויה כולה פאה. דהוא רב פפא כהג' קמביטא ליה, דבהוא אוניא קמייתא
איהו שיעורא. דאי לא, אפי' אתר אין די לפאה - פאה מעלייתא היא. דהאי כיון שהחיל לעשות פאה, כי אמר "והדין" - למורה נתכון. אלא דאי כיון דאיבא שיעור פאה
בקמייתא מביעניא ליה. ת"ל פאה שדה. ומלא חוב' פאה שבעדך. א' דלמא כי איתקש לכל תאחר הוא דאיתקש. ואע"ג דקדיל (קטן) (מיוספ' כב) אין חקש למחצה - שאני
פאה דלא כתיבא בהויא. ומדרשא אתיא. הלכך איבא למימר דאין לה די, אפי' מוכיח. (ש' די לערקא או אין די לערקא. פי: את המצא למר דיש די לפאה כיון דחמירי, דבעל
כרחי הייבוי דרמנא בעיקר פאה לערקא מאי? כן פירשו רבותי. ולא נראה לי, דהא בעיקר צדק נמי בעי' מחייב. וכי תימא לא מחייב בבולה, פאה נמי לא מחייב אלא שיעורא
ולא שדה בולה. לכך נראה דתי רתינו בעלי ביהויה איתמו, ולא שייכי ביה ת"ל. א' דלמא מאי וחדין לפנותא בעלמא קאמר. דאע"ג דיד מוכיח וכו', וכו' קאמר "והדין
לערקא קאמר, (או) דלמא אין די כלל ואפי' מוכיח. א' דלמא כי איתקש לכל תאחר הוא דאיתקש. ולא אמרונן אין חקש למחצה. דערקא נמי לא כתיבא בהויא ומדרשא אתיא.
את'ל

1 מעמך. ר"ב דרשו דרשנו ה' אלהך מעמך. לנפקותא בעלמא. כלומר, והדן זה אחר
 2 ליהדי לוי להרצאה. ודבריה הוא דלא אסקיה, דלא גמר דיבור דאמר. עליו לנפקותא.
 3 דכתיב בפר' "אבשר דברת בפוך." י"צ מפני עזקה (שישה מה). או דלמא שאני עזקה.
 4 דלכבי איה ליה די - דלא חזיא אלתי לא בעיבא. אבל הפקא, דהא גמי אפי' לעשייה חוי -
 5 מי מאמר דרש לון דר' י' ר' לבי' תבא. היבא

6 דלא אמר בפירוש דלדיו בית הבטא, מי יהי
 7 חומנה ואסור להתפלל בו? דהא גמי חזיא קא
 8 מיבעיא ליה. ומא דקא מיבעיא ליה אי זומן
 9 מועיל, בעי גמי אי את ליה די או לא. מנדה
 10 אי לך. כלומר, במעשה שאסור להתענות - כך
 11 אדא אסור ליתענות מנך. ר' עקיבא היה חובב
 12 בזה לחמיו. כאדם שנתחבר אישך ואיך, כך
 13 איהו לא שרם ליה שחא דהאי אסור. לענין
 14 מלקות. באדם עבר איתו לוקה, כל כך דהאי לא
 15 היה מחמיר. גרידאי ספק. דמשמע בפירוש
 16 אדא מנדה לך. והדיני דהאי - מכלולי עלמא
 17 אסור. שמתא איתו כל כך בנידוי.
 קסבר

1 **"מעמך"** - זה קמט שכחה ופאה. יש די צדקה או
 2 אין די צדקה? חביב דמי? אלימא דאמר "הדין וזנא
 3 צדקה, הדין גמי" הווא צדקה עצמה היא! אלא,
 4 גנון דאמר "הדין" ולא אמר "גמי", מאי? "הדין גמי
 5 צדקה" קאמר, או דלמא [מאי] "והדין" (גמי) לנפקותא
 6 בעלמא קאמר, ודבריה הוא דלא אפקיה? מי אמרין;
 7 פיון דאיתקש קרננות, דכתיב "בפוך" - זו צדקה, מה
 8 קרננות יש לך? - אף צדקה יש לך. או דלמא
 9 "כלל תאמר" הוא דאיתקש? יש די חפיקא או דלמא
 10 אין די חפיקא? מיינו צדקה! אם תמצא לומר קאמר;
 11 אם תמצא לומר יש די צדקה, דאין היקש למחצה

1 **את"ל** ש די צדקה. משום דכין דאקש, איצ' דלא תובא בחדיא - אין חקש
 2 למצה. **הפקר** מאי מי אמרין דייני צדקה או לא. הואי דלא מספקא לן אי ש די
 3 לשכוחה או לא - משום דחדיא איתקש' יכ' ידור נדר או השבע שבועה. דייני דגנן
 4 (גמין 5). בנידוי רשעים - בנידוי בריבין בקרבן ושבעה, אלמא יש די לשבעה. **יש** די לבית
 5 הבטא. שדא אסור לקרות בו קיש. **הא** גמי
 6 חזא קרמבעית ליה. כלומר, את"ל יש זומן - ש די
 7 או אין די. **ולענין** הלכה. בקורשין קשיטין
 8 לחומרא. דרש די. דכין דכין לענין אפשטא אה
 9 ליה ספיקא דאורייתא. ולחומרא. ובפאה הגדקה
 10 בתב דרשביא. וכל גמי דאולתין לחומרא. כיון
 11 דסלקו בתיקו. וכן כתב הרמב"ם דל דלחבולתו
 12 דבעין דגדקה לא אפשטא בחדיא. וסוגין דרש
 13 די. לדקה. וקיימא לן גמי דכל תיקו דאיסורא
 14 לחומרא. ומא דאמר דל דסוגין דרש די צדקה
 15 - דיינו משום דקאמרין אם תמצא לומר יש די
 16 לעדקה. והא אפשר הוא על דרך הרמב"ם דל
 17 שפוסק בכל מקום כדאם תמצא לומר - אבל
 18 בגנא דקאמר קשיטין לן גמי דכל תיקו דאיסורא
 19 לחומרא. ונראה שזכרנו גם כן לה דרשביא דל
 20 "ומנדינו עליהן שדרי טוריא מפורשת דהי ספק
 21 פרק "הורגת והלחיים" (תמן 70 ק). ספק מנן
 22 עינים דרשי הוא ספק מנן, דאולתין ביה לקלא
 23 לתנע. מהמקטין התיח אמת' - דג' שנתני
 24 והיה לו פרה שנתנת וכו'. בתוך ספק מנן
 25 - אלמא ספיקא לקלא. ורמזינו; חודי גמלים
 26 שבתוך הקמה וכו', ואצטרף לשעתי. הבא, פרה
 27 בחוקת פטורא קיימא. קמה בתוקף חובב קיימא.
 28 איתתא טעמא דבחוקת חובב קיימא. דא לא חבי
 29 ספק פטור. ואם איתתא דספק מנן עינים הוה
 30 ליה ספיקא דאיסורא - למה לו לשעתי חבי ועד,
 31 ודחת גמי אקשי ליה אביי; דרשי עישה לחומרא
 32 פטורא. וחתן ג' שנתני וכו' ספק חייבו ואמר ליה.
 33 ספק איסורא - לחומרא. ספק מנומא - לקלא.

12 **הפקר** בין אמרין היינו צדקה, או דלמא שאני צדקה, דצדקה לא חזיא אלא לענינים, אכל
 13 הפקר - בין לענינים בין לעשירים? בעי רבינא: יש די רבית הכסף או לא? חביב דמי? אלימא
 14 דאמר "הדין ביתא ליהוי בית תכפא, הדין גמי" - תהוי בית תכפא גמי הוה! אלא, גנון
 15 דאמר "הדין", ולא אמר "גמי", מאי? "הדין" דאמר - "הדין גמי בית הכסף", או דלמא מאי
 16 "והדין" - דתשמישא בעלמא קאמר? מכלל דפשטא ליה דרבינא דרש זומן לבית הכסף?
 17 והא מביעיא ליה דרבינא: הימנו לבית הכסף מהו? הימנו לבית המרחץ מהו? זומן מועיל
 18 או אין זומן מועיל? רבינא תרא מנו תרא קמייבעיא ליה, זומן מועיל או אין זומן מועיל,
 19 את"ל יש זומן - יש די או אין די? תיעני ליה. "מנדה אני קד" וכו'. אמר אביי: מודה
 20 ר"ע לענין מלקות שאינו לוקה, דאם פן ניתני; ר' עקיבא מחמיר. אמר רב פפא: ב' גרידאי
 21 מיןך" - דרבאי קלמא לא פליגי דאסור, "משמתנא מיןך" - לבדאי קלמא שרי, במאי פליגי -
 במנדה

20 ודחת גמי אקשי ליה אביי; דרשי עישה לחומרא
 21 פטורא. וחתן ג' שנתני וכו' ספק חייבו ואמר ליה.
 22 ספק איסורא - לחומרא. ספק מנומא - לקלא.
 23 ודחת גמי אקשי ליה אביי; דרשי עישה לחומרא
 24 פטורא. וחתן ג' שנתני וכו' ספק חייבו ואמר ליה.
 25 ספק איסורא - לחומרא. ספק מנומא - לקלא.
 26 ודחת גמי אקשי ליה אביי; דרשי עישה לחומרא
 27 פטורא. וחתן ג' שנתני וכו' ספק חייבו ואמר ליה.
 28 ספק איסורא - לחומרא. ספק מנומא - לקלא.
 29 ודחת גמי אקשי ליה אביי; דרשי עישה לחומרא
 30 פטורא. וחתן ג' שנתני וכו' ספק חייבו ואמר ליה.
 31 ספק איסורא - לחומרא. ספק מנומא - לקלא.
 32 ודחת גמי אקשי ליה אביי; דרשי עישה לחומרא
 33 פטורא. וחתן ג' שנתני וכו' ספק חייבו ואמר ליה.
 34 ספק איסורא - לחומרא. ספק מנומא - לקלא.

ואם איתא דספק עינים מקרי ספק איסורא - בודוא פירוקא גופה מהו גמי לשעתי ליה הא דאקשי מחורי גמלים אמתני. ועוד, דאמרין התיב בפי' דימא (ק 7) לון התיב: דבתחומין
 לא חיובי אותם להפריש אלא כדי תרומת מעשר וזהו. ואקשינן: בשלמא תרומה גדולה - דרנאי וכו', מעשר ראשון ומעשר עש - המוציא מחבירו עליו דרנאי. כלומר, דלכא ספיקא
 דאיסורא אלא דמנומא. ומנומא - המוציא מחבירו עליו דרנאי. אלא מעשר שני נפישא ונסקה וניבלוה בירושלם ואם איתא דספק עינים ספיקא דאיסורא הוי - כי חיובי דקשיא ליה
 מעשה שני תקשי ליה גמי מעשה עש' אלא דרנאי ספיקא דמנומא עינים לא מקרי ספיקא דאיסורא אלא ספיקא דמנומא. ולקלא, ולפיקא איני מתחורר בדרבייה' דל דהו. ובגי דפקס אין ספק
 דרשה ליה ספיקא דמנומא, ולקלא ואין די. וכן גמי בית הכסא. דאפי' אם תמצא לומר זומן מועיל - לא מצינא אלא מדרבנן, וזהו ליה ספיקא דרבנן, ולקלא. **מנדה** אין לך ר' עקיבא
 חובב בזה לחמיו. וחובב כאדם שחא מסופק דברו. ומתחבר בעצמו מפני שאינו יכול לברור. אי גמי - מלשון תוך, כלומר שדעה שנתעם לחבו' לחמיו. **מודה** היה ר"ע לענין מלקות
 שאינו לוקה. דאם סמפיקא הוא שדחה ומחמיר, ולא שדחה הדבר ברור לו. ומיידו שמענין דידות גמי למלקות איתרבו, דאי לא - מאי מודה ר"ע פשטא. **גרידאי** מתוך דרע' אסור. כלומר
 אסור ולוקה. ומיידו דוקא דבאמר "שאני אוכל לך". דבאמר שמואל לעיל (ק 7) גבי "מורשני" "מרחוקי": בבוילן עש שיאמר "שאני אוכל לך" וכו'. ובגרידאי גמי "בחידיה", שדוא לשון
 דהדקה. **משמיתנא** מתוך דביע' שרי. דאפילו אמר "שאני אוכל לך" - איסורא גמי ליכא. שאן זה לשון נדר אלא לשון שמתא. היינו גמי דבעבדא דהזווא גברא דאמר "משמיתנא
 נכסי" אמרין: ופליגא דרב שדא. איצ' דמנכסי הוי מוכיח וכאילו אמרן "שאני אוכל לך". **במאי** פליגי במעודה ואני לך. כלומר, ואמר גמי "שאני אוכל לך" - דהאי לישאנא מעעודה
 גמי מעשה ודאקא דרבינא גרידאי הוא. כלומר, שאן הוא לשון ריחוק והבדל בימורשני" "מרחוקי", כדברתינן "הזוהו גברת" - וסאבותה דברוקה. הלכך אסור. ורבנן
 כסבי לישאנא דמשמתנא הוא שלושן בני אדם לאמר על נדו כלבד. אלמא קסבר כבישמיתנא" פליגי דסביאי ליה דעטמא דרע' רביןן קישוי נפשיה בחדיה במעומת - לאסור הנאה בא.
 שכן פרשין מן משמתנא ומעודה. **ולענין** הלכה. לא קיימא לן בר' עקיבא. דנאמרין ולת דחש ליה. ועוד, קיימא לן הלכה בר' עקיבא מתחורר ולא מחביריה. הלכך גרידאי מתוך שאני
 אוכל לך" - אסור ולוקה. גרידאי מתוך בלוד - שרי. מעודה אין לך שאני אוכל לך" - גמי שרי, ואין צריך לומר "משמתנא מיןך שאני אוכל לך" - וכן ספק דרמב"ם לן דלחבלתה. ולא
 נתבררו בזה דברי הרמב"ם על שכתב בפ"ח מהלכות נדרים. **ירושלמי**: ר' עקיבא היה חובב בזה לחמיו - לומר את כל נכסיו, כמה דתימר "חריב כל רכשו הוא יבדל" וכו'. מה
 שכתב עיר לרנן - דזמנא תיא גברו ביד. וחסבירא לך ידך ירושלמי לא שריך כלל בדי גמרא וילן. דקיימא לן דלומר שכינן שעשה עצמו מעודה - אסור. ובגמרא אין משום
 דהדקה איתין לה. ולא משום נדו. דאי לא תימא גמי - דהוי אמרין "משמתנא מתוך לביע' שרי" אלא דהוי דבראמן. מודה, כתב דרב ר' ברוך בן שמאלא בפירושיה דמתא שמעון דרבי
 דמעודה שנתנוה ביד - אסור ליתענות מנכסי, אבל נדוה דהויט - מותר. והיינו עובדא דהאי דאמר "משמתנא נכסייה" דשרייה דה חסדא. ואין די זה מחור, דאם קיימא לן בפרק יאזלו
 מנלדך (מ"ק פ"ג ט"ז) מנדה - שנתה וסוגין לו, נשכר ונשכרין עמו. אלמא אין נכסיו אסורין. אלא דהאי חרם לן ביד הגדול שאני דאלים טפי. אבל חרם ביד בעלמא - לא מיתחרר נכסיהו.
 נדרו

1 **גדהו** בפניו אין מותרין לו אלא בפניו. דכיון דבפניו גדהו - אליו נדיהו, ולא מיעקר אלא בפניו. הויא דמאי דאמרין בפ' 'השלוח' (גיטין דף טז.) כל מילתא דמתבעדיא בי עשרה עריכה בי עשרה למשלפה. ולא נודיא. אלא טעמא דמילתא משום חשדא. דאי מותרין לו שלא בפניו - פעמים שיתירוהו המגדה לא ידע, וכשלא יבטחו בו נודי יבא לתשרא. אבל כשנודו שלא בפניו - ליבא חשדא. שאף הוא סובר שגא היתירוהו שלא בפניו כשם שנודוהו שלא בפניו. והא באותה שאמרו לקמן בפ' 'רא"י' (דף סז.) המורד תנאה מחבירו בפניו - אין מותרין לו אלא בפניו. ומפרש בירושלמי דטעמא משום חשדא. ולפי זה, כל שהודיעוהו, וליבא חשדא - מותרין לו שלא בפניו. כגון שהיתירוהו גמי. אפי"ם שלא הודיעוהו - מותר דיעבד. **השולח** הויתב השם

2 מפ' תבדו עריך לתרותו. בריש המורה (דף ט) מפקטין
3 אודיה למכור שם שמים לבטלה דמרכיבי (מכילתא)
4 (י' אית ה' אלהך חירא.) וא"ל לא נדחו הוא
5 עצמו יבא נבדו. לא שיהא נבדו מאליו, אלא
6 ראוי לתהנותא קאמר. שרדי המוכר עצמו עריך
7 נדו, והיאך הוא חמור מננו השומעו שותקי אלא
8 כדאמרין. **שכבל** מקום. טעמא קא חדיב למואי
9 דאמרין קא לא נדחו ולא עצמו יתא נבדו.
10 שדח עבשי חמור, דשם עניתי מצויה, דרובין
11 (מזות ט) 'ככל המקום אשר אכיר את שמי אבא
12 אליו וברכתיו', ומדחברת השם למצוה במיאה
13 ברכה ועשר - חזרה לשוא גרמתי עניתי. אי
14 נמי, מרכיבי גבי שבעת שק (מכילתא) 'ובלתי
15 ואת עעו ואת אבניו', ובתורה (דף ט) מני
16 היתב שם לבטלה לשבעת שק. **שנאמר** כי
17 מות כל האנשים וכו'. ולא מות נמש, כדאמרין
18 לקמן בפרק 'רא"י' (דף סז.) ודחוי הוה. דכל מקום
19 שנאמר 'עצם' רנעביש אינם אלא דתן ואבירם,
20 ואיננה חת במחלוקת של קרת, אלא, דמני
21 רבי אבא: **הוה קאימנא קמיה דרב הונא**, שמינע לתיך
22 איתתא איתתא דאפקה היתרת השם
23 **דבפיתיה**, שמתיה ושרא ליה לאתרי באפקה. ש"מ
24 **תתית**, ש"מ תתית; ש"מ **השומע היתרת השם מפי**
25 **הכבוד צריך לנדותו**, וש"מ נידהו כפניו - אין
26 מותרין לו אלא כפניו, וש"מ אין בין
27 נידוי **התפירה** ולא כלום. א"ר גידר אמר רב: **תלמיד**
28 **הכם מניה** קעצמו ומפר קעצמו. **הכי רמי** - כי
29 **הא דמר וזמרא חסדא**, כי מחיב בר בי רב שמתא -
30 **משמת בר בי רב**, וכי עייל לביתיה שרי לנפשיה,
31 **והדר שרי ליה**, ואמר רב גידר א"ר
32 **מנון**

32 במתן תורה - דהא ארמין שחורו למנון בנפשה תנוגל, וליבא למימר דמשום שלא היה להם בניס אמר כי מנו - דאי"ב הכי א"ל מפני זה שוב מצויה"ה וכי מפני שלא היה להם בניס לא היו נשמעין למלכות להלשנו אל פרעה; אלא דאי מפני שירדו מנכסיהם ולא היו דבריהם נשמעים. **א** מיתה או עני. אלמא שוו להודרי. והקשו בתוספות: מאי איריא שמע חזרת השם מפי הכבוד דצריך לנדוחו? אלא אמרין בירושלמי דכל שאני עשה כשרה צריך לנדוחו והכי נמי מוכח בדוכתי טונא, דאמרין בפ' בקדושין (דף טז.) חיזוהו להווא גברא דהוה ברי עני גופי, אמרי: נתיי מן ושמתייה וכו'. ובפרק 'ואלו מנלחין' (מ"ק דף ט) אמרין דאמתיה דרבי חיזיה להווא גברא דהוה מדי לבנו גדול, ואמרה ליה לחייה הווא גברא בשמתא. ותיציה. דאין הכי נמי, אלא מיהו בחזרת השם בלודו הוא דאמר: דאם לא נדחו הוא עצמו יתא נבדו, מפני שעשה חמור, ודוכתיבנא. **ושמע** מינה אן בין נדו לפרה לא כלום. הקשו בתוספת דמאמר בפרק 'ואלו מנלחין' (מ"ק דף טז.) הכי קאמר שנאמר: טוט אטר וטוט שרי, והדמ למנונא. אבל לאפקותא - עד דחיללא עליה שמתא תלחין זימין. ותיציה דשאני הבא. שנדו או אינו אלא לאיים עליו שלא יזכר עוד ש שמים לבטלה, ולא דמי לאפקותא. משה הבא אין בין נדו לפרה ולא כלום. אבל ראיתו לרב אלפסי לר דרדה אותה שפ' 'ואלו מנלחין' מפני זה, כמש"כ בהלכותיו בפ' 'ואלו מנלחין', וכן דעת הרמב"ם דל (בפי"ג) 'ויל גמי' (ל' ט) מהלכות תת. **ת** מנה לעצמו ומפר לעצמו. כתב הרשב"א ולי דדוק האב דלא הוה בר נדו, כי הא דמר וזמרא. דגמרת חסדות כוללמא משום יקרא דבר כי רב, הוה משמת נפשיה. אבל כשהוה עצמו על דבר שהיה חייב עליו נדו - לא כל הימנו לחתו עצמו. והקשו עליו: אם כן היכי מקשי ליה הוה חסי' פשיטא' מקמי דאמר כי הא דמר וזמרא? אדרבה, הילי 'אמאי' לפיכך אמרו דבכל ענה שנת את עצמו מפר לעצמו. וכן דעת הרמב"ם דל בפרק ו מהלכות תת (ל' טז.) ראיתו למקנת מפרשים שכתבו דלא נרסין 'פשיטא', אלא ה"ג ומפר לעצמו. כי הא ולמי עורסן כן - דברי הרשב"א נבוכן בטעמם. **וכי** עייל לביתיה שרי לנפשיה. כדי שלא יצטרכו בני ביתו להתרחק מננו. ומאם שמעו דמנדה - אפילו בני ביתו נודו בו נדו, דאי

1 קביר כששמתא פליגי. דהבא "משמתנא" קאמר,
2 וקאמר ליה בר חסדא: ליה דחש לה לאה דרעי
3 דדעה אוסר ב'מנדה אני לך', דהיינו
4 'משמתנא'. נידוה בפניו. חכם שנידה את האדם
5 בפניו - אין יכול לתהי לו אלא בפניו. חזרת
6 השם. שמוציא שם שמים לבטלה. שאמר כי מתי
7 כל האנשים. ואמרין דהיינו דתן ואבירם שנפלו
8 בעניות. כל מקום שנתנו חכמים עיניהם. לאדם
9 שנודו - או מת או נפל בעניות. ואחזי עריך
10 לנדוחו - כדי שישלם בעניות. דהיינו כמיתה. אן
11 בין נדויה לחפיה ולא כלום. ולא צריך לחיות
12 יום או יומים נידויה. דהא לאיתר שרא לה. הכי
13 דמי. דמנדה לעצמו. ועייל לביתיה ושרי ליה.
14 שלא נידוה בפניו.

קא

1 דא לא מאי? כל עייל לבייתיה? ומיהו, דראב"ד דל כתב דאשתו אינה חיבת לנהוג בו נדוי, וטעמא דמילתא – משום דאשתו כנופא, דייק לה מדאיבעיא לך בפרק "זאלו מגלחין" (מ"ק פ"ה טו);
 2 מנהגו מוד בתשמיש המטהו; דאם אשתו חיבת לנהוג בו נדוי – מאי קובעיא ליה? פשיטא, דאפי' קרוב בעלמא אסור אלא ודאי אשתו מותרת, ואפשר לדחות ראייה זו, דאפי' אם תמיצ
 3 לומר דאשתו חיבת לנהוג בו נדוי – משכחת לה להודיא בעיא בגמורה לעני' אחרת, שאני מנהגה לעניה, ואפי' הכי הוא עצמו מנהגה הוא, ואם איתא דמנהגה אסור בתשמיש המטה – הוא
 4 עצמו אסור, בכך, אף על פי שאשתו מותרת. והלא משבע ועמד מרדו טיהו הוא אלא הא קמ"ל וכו'. מסתברא לי דהכי פירושא: דמעיקרא קמ"ל דוד גידל אתא לאתאמשעין שבעתה חלה
 5 על דבר מצוה דברב הירשות, ומכאן לה מרבתיב

6 'שבעתי ואקיימתי, ומשה פריך, והלא משבע
 7 ועמד הוא, דהוא מוכיחין בפרק 'שבעות שחים
 8 בתרא' (פסחים כ"ג) דהא דרבתיב 'לדעת או להחטיב'
 9 – דברב הירשות כתיב קרא, ולא דברב מצוה, וכי
 10 תמא: דה"מ לקרבן, ד'לדעת או להחטיב' גבי קרבן
 11 כתיבא, אבל 'כל חיל' איכא אפילו דברב מצוה –
 12 אן כן מאי 'שבעתי ואקיימתי? הכי היה ליה
 13 לומר: דנדי דאמעישט מצוה מקרבן – לא
 14 אמעישט מרב 'חיל', כדחוקן ההם בפרק
 15 'שבעות שחים בתרא' (ס"ג טז) דמילתא עליה
 16 בלא ודק, אן ימי כלהבא, דאמעישט מקרבן
 17 מלדעת או להחטיב, ולא אמעישט ממלקות,
 18 ולחא לא צריך קרא, איכ מאי קאמה: שנאמר
 19 'שבעתי ואקיימתי' ומתריעון: אלא הא קמ"ל
 20 דשרי ליה לרזוי נפשיה, כלומר, דהאי אל
 21 איבערין להו קרא לומר שדא חלה לבני 'כל
 22 חיל', אלא דיק: מנין דברב הוא הון להשבע
 23 לקיים את המצוה, ואפי' כשרים שנמנעין
 24 משבעתה נשבעין הן בכך – שנאמר 'שבעתי
 25 ואקיימתי', כלומר שרדי דוד היה עשה כן,
 26 והלא משבע ועמד מרדו טיהו, כלומר,
 27 דהאי אנוג דקאמרת נוד גדול – שבעתה קאמרת,
 28 דאמר בתריא 'כשבעתה אשנה פרק זה', שרדי
 29 נוד, כיון שדא מתחב דפצא אנפשיה – ליתיה
 30 לעולם ב'אעשה'. אלא דהאי שבעתה קאמרת
 31 כדאשכחן דרבתיב טובא דקרי ליה לשבעתה נוד.

1 מנין ש'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 2 ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 3 מהו סניו הוא! אלא הא קמ"ל 'שבעתי ואקיימתי'
 4 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 5 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 6 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 7 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 8 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 9 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 10 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 11 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 12 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 13 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 14 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 15 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 16 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 17 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 18 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 19 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'
 20 'שבעתי ואקיימתי' – שנאמר 'שבעתי ואקיימתי'

1 קא משמע לן דשרי ליה לאינעי, לישבע, כדי
 2 לזוז עצמו לקיים את המצוה, והלא מושבע
 3 ועקיב מרדו סניו – דרבתיב 'שבעתי ואקיימתי' (ברבים ו)
 4 דנריך ארם לשנות בתורה, לישנא אחרת;א
 5 והלא מושבע ועמד מרדו סניו – דרבתיב (הירשע
 6 k) 'לא ימוש ספר התורה הזה' וכו'. כיון דאי
 7 בני' פטר נפשיה בקריה שמע שחיות וערבות
 8 דכיון דקרא ק"ש קיים 'לא ימוש', דא"ר שמעון
 9 בן יוחי במסכת מנחות (דף ע"ג.) כל הקורא קריה
 10 משמע שחיות וערבות – דהיי' זה קיים מצות 'לא
 11 ימוש'. וכיון דאי בעי פטר נפשיה מ'דשנתי'
 12 בקריה שמע, דירצא בה ידי חובתי מאתיה
 13 שבעתה דרדו סניו – משום הכי, כי אמר 'אשנה
 14 פרק זה' (א"ע"ג) דלא היה מושבע בהכי, דכבר
 15 פטר נפשיה – ואחרי' חלה עליה שבעתה, והנה סג
 16 כבר, אלחי ישראל שמד, סתנן. משנת. חג.
 17 נגרא. חיוב לשבא לפי עשיה, וכד מתיבין ליה
 18 הו' מתירין ליה נדויו.
 19 כך
 20 מ'תנו ו'לא תנו. ו'אי י'קיא – י'זיז' ו'ליתב א'פרשת ד'רכים, ו'היב ש'קיא כ'בי' ה' עד ד'מקיע' ו'יה' ע'שרה ד'גמרי ה'לקתא, א"ש ר'בינא א'רבי א'שי: י'דע מ'אן ש'מתיה, מהו ד'ישורי' ל'יה?
 19 א'מר ל'יה: ל'שמותיה – ש'ויה ש'ליה, ל'מושרי' ל'יה ל'א ש'ויה ש'ליה. א'מר ר'ב א'הא
 20 א'רבי א'שי: ש'מתיה ו'שרי ל'יה ב'ה'מיה, מ'אי? א"ש ל'שם ש'אי א'פטר ק'ב ר'ב ת'בן
 כך

1 בדוקן (מ"ק פ"ה טז): "גורדי רשעים עלי" – נודו בנינו ובקרן ובשבעתה. ואמרין נמי בריש פרק "ארבעה נדרים": ההוא דאתא לקמה דרבי אסי, א"ל: במאי נדרת? באלא ד'ישראל, ואפי' (כ"ג טו)
 2 מ"ק) קמ"ל לך דאין שבעתה חלה על שבעתה לקרבן, דמאמרת נוד גדול – משמע לכל דיני שבעתה. דאי קמ"ל לרזוי נפשיה שרי, ומשה קאמר נוד גדול נוד, כלומר נוד משבח הוא זה
 3 והאי לעשות בו – א"ה היינו דרב נדוי גמולתא! ה"ה קמ"ל דכיון דאי בעי פטר נפשיה וכו'. מסתברא לי דלאו דוקא דרבתיב מיפטר, שרדי חיוב כל אדם ללמוד תמיד יום ולילה כפי כח,
 4 ואמרין בפי' דקדרשין (ב"ב ד') תרי: "ושנתי" – שיהו דורי תורה מיוחדין בפי', שאם ישאלך אדם דבר שלא תגמגם ותאמר לו וכו', וק"ש שחיות וערבות לא סגי להכי. אלא מכאן נראה
 5 בעי פטר נפשיה מנאי דרבתיב בקרא בהדיא, דהיינו 'כשבעתה ובקרבן' בקריה שמע שחיות וערבות – משה' חלה שבעתה עליה לגמרי אפילו לקרבן, דהיינו דקאמר 'נוד גדול', כלומר לכל
 6 דיני, דברב הירשות. חובתי וכו' שם בריאות מנורות בס"ד. ע"לוי' להשכים. מסתברא לי דהכי קאמר: כיון שאמר 'שכים' – הרי קבל עליו שיהא חלה מעורר דברב, כלומר לכל
 7 מנבשיו, ותרתי קמ"ל: דאי – דבקבלה בעלמא לרב מצוה מתניא, דמאי דאמרין הכא לא חזקי לא נוד ולא שבעתה, ואפי' דברורא בעלמא סגי, דומיא דמאי דאמרין דקבלה בלחוד
 8 מתניא לעדקא, דרבתיב "בכרך" – זו עזוקה, והיה לכל דבר מצוה, וקמ"ל נמי דעלוי' להשכים, כדערב קורשא בריך הוא. נ"הו' בהלום צריך עשה בני אדם להתיי' לו, לפי שאפשר
 9 שבעתה ומוקם תגמול, ולפיכך צריך עשה להתיי', שכיבתי עמהם. והוא' ומתנו להכתא, כלומר דמתנו לאחריה, אבל תנו בלחוד – לא, דלא חשבינן כולי, אלא, ואיכא דרסי: דתנו
 10 להכתא, כלומר נגרא, אבל מתנו, כלומר משנה בלחוד – לא. ו'היב' שלמא כתיב עשרה, ומתן ששיבו לו שלום יניע עליו מן הסיקין, עד דמקלעין ליה עשרה וכו'. ו'דע' נא שנתיה
 11 מוד דלישורי ליה, שדרי כל מי שנדרה – בידו לחתו, כדאמרין בפרק "זאלו מגלחין" (מ"ק פ"ה טו) ו'כל לביה דלישורי לך, ל'שמותיה' שויה שליח מן השמים.

גדרים. כל בנוי - פרק ראשון דף ח עמוד ב - מותוך מהודות "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רש"י

1 כשם שא"א לבר כל חבן. כדכתיב (מ"מסו) "אשר אתו (זכר) חלום וזה לזמן את הבר וכו'. וזע"ע במי שנודחו בחלומה, אם צריך לזכור בכל ימי מנוחה. ומסתבר, לא דע"ג
2 דאמרינן הלא בני שנודחו בחלומה צריך היתר - אין ללמוד מובן למי שנודח בחלום שיהא צריך היתר. והבא היינו טעמא. משום דאיכא למימר ששן השמים נודח, מה שאין לומר כן בנודח
3 אלא שאינו לרש"א ד"ל בחשבוהו (פי' מ"כס"ח). משעששה אבן לפניו והריכבו ויתיר. בעל"ה מהו שיעשה שלוח לזרעית אשתו. ור"מ במד"ל סוכר בפ"ו מהל' שבתות (כ"ז) ה' דדוקא בעלל הוא
4 דאיבעיא לן, מפני שהבעל באשתו. אבל אדם אחר פשיטא לו שאינו נעשה שלוח. דרצ"ח יהיא הוורד בפני המתירין. והכי מוכח בירושלמי בפרק "נערה הנאורסה". ודיסנין דהנה: מהו
5 לחתיר ע"י תורמנן נשענתה מן הדאי: רבי אבא

6 ברו ויטרא אתעבדי מותרגמיה דרבי יוחנן בהדא
7 איתא דלא הבננה לשמעט סוריסון. ודע
8 אי מתירין ע"י תורמנן - מובלל הפשיטא לו דע"י
9 שלח אין מתירין. ואפילו לנמי ומתקנין רעלי דע"י
10 תורמנן שרי - דקום תורמנן, משום דבעל הדרב
11 נמי תמן קאי, אבל ע"י שלוח - לא. הלכך הבא
12 בעלל דוקא דע"י דאיבעיא לן. ומסקנין, דאפילו
13 בעלל אי מובלל - אין, אי לא מובלל - לא. דאף
14 ע"י דאשתו כנופי - לא הקילו בני בעל אלא
15 הדיא דמבני, אבל דלמיכסיי לפתחיה גביה - לא.
16 כיון דמתווראת גמילתא שיהא תורד עעמו שם.
17 וזו היא שיהא דר"מ במד"ל. אבל בחוספת פירוש
18 בתפך, ואמר: אדרבה, גבי איניש דעלמא -
19 פשיטא לו שיכול לעשות שלוח. וגבי בעל דוקא
20 הוא דאיבעיא לן, משום דחיישינן ממתין שנודח
21 אשתו קשיש עליו - וסיפח מדעתו ברבסותה
22 ומסקנין, דאי מובלל - אין, ואי לא - לא. והיינו
23 טעמא, משום דכי מובלל ולת ליה טרואא במילתא
24 - לא חיישינן דלמא מוסקי הוא אחרטה דלת.
25 אבל אי לא מובלל, כיון דאיכא תרתי: חדא
26 שנודח קשיש אצל, ועוד וטרס - חיישינן. אבל
27 באיניש אחרניא, כיון דלא איכפת ליה אי שנו אי
28 לא ליכא למחש. וכבב עזר רבינו שמשון דל:

29 ששלוח אדם דרית נודח בבית לבדי חוס מתירין לו. לפי שסוכר הרב דל שאפילו בלא ידיעת הנודח יכול החכם להחזיר. כיון שדעת השודד מתרצה. והרתח חכם הרי היא בהרת בעל
30 ותינא בסוף פרשין (ף פ"א): "אשה רפיה וזו יטלח לה, בנה הבחוב מדבר - באשה שנודח בניור ישמע בעלה ודפי' לה, היא לא ידעה וכו'. ולא מעניזו בחוק בין הפרת בעל לחרת חכם
31 אלא בלשון. שבע"מ מינה לא יאילו למשיי נדרא באחרא דרביה. לא יאילו - אינו נראה. כלומר, שאם לא כן רבינא עצמו היה מתיר נדר אשתו. ואם אמרה: והכי מיז עבדי הובי' התנן
32 מבסכת נגעם (פ"ג פ"ג): כל דנגעם אדם רואה חוץ מגנעי עצמו, ר"מ אומר: אף לא נגעו קרובי. כל הטרעם אדם מתיר חוץ מגנעי עצמו, ר' יהודה אומר: אף לא נדרי אשתו שבינה לבין
33 אחרים. ומוכח בירושלמי דהלכה כר"מ: בחדא אודיני חוזה מיז שרי, אי לאו משום יקרא דרביה. דהא תנן בספי' מבורות: כל המבורות אים רואה חוץ מבורות עצמו, ואפי'
34 אמרינן דהם המצטרף הם עש שני הדיוטות. כדריקנין בסוף פרק "ע"י מבוה: אילמא חד - ומי מדיקנין אלא בתלחה - ומי חשידין אלמא חדו אחרניי שרי. ואפי' ממצא לומר דבא שאני,
35 משום דאשתו כנופי, ואפי' אצטרופי נמי לא מצטרף. הדל בנודר עצמו - אפי'ה. אי לאו משום יקרא דרביה היה אומר רבינא לתלמידיו שיחזירוהו. ומדלא עבד הכי - ש"מ לא יאילו למשיי
36 נדרא באחרא דרביה. ושמנתא אפילו באחרא דרביה ויחיד ממוחה שרי שנתא. וזו לא מואי עובדא נפקא לן. אלא אידי דאמר דלא יאילו למשיי נדרא באחרא דרביה. קאמר רבנן
37 שנתא שרי. והאי חיד ממוחה דשרי' שנתא איכא מיד דוקא סמוך. אלא כל שהוא חכם מובלל ובק' בהלכות נדרים. אפי' שאני סמוך - שרי נדר ושנתא. דגבי חרת נדרים
38 לא בחוב פרישה: "אלוים" דמשעט מוכיח, אלא "ראשי מוטות". והיינו דאמר' בירושלמי: אמרו ליה רבנן (לרב) חונא שרי נדרא ביחוד. אמר לון רב חונא ראש לראשי דמשת. והוא רב חונא
39 לאו סמוך והוה, ואפי' שרי נדר ביחוד. והכי נמי מוכח במבורות בפ' "פסולי גזעין" (כ"ז) דאמר' רבנן: ג' מתירין את הברוך' במקום שאין חכם. ואמרינן: חכם כנופי מנאן? אר"י: כנופי אנט.
40 הוא ר"ג לא הוה סמוך. אלמא, כל שהוא רב מובלל שרי נדרא. וכן ר' הירבס' דל בפ"ו מהל' שבתות (כ"ז) ע"ד אבתוב בפי' ח"ב "ארבעה נדרים" (לפ"ק כ"ז. ל"ה וי"ה) ופ' "נערה הנאורסה
41 (כ"ט פ"ה) ס"ד. ואיכא מיד דכי הובי' דג' הדיוטות מתירין את הנדר במקום שאין ממוחה - ד"ג מתירין את הנודי במקום שאין ממוחה, דגרו לאו רב הוא. אמרינן אלמא בסוף פ' "יד מיתות"
42 (מהל' פ"ה) בעובדא דר'א חתר הנדר, אלמא נדרי נמי נדר מתין. וכן דעת הרמב"ם דל בפ"ו מהל' ת"ח (כ"ז) ד"הו"י חותגא דימא מסי. אבק הנראה בתמה שדוא נבסח דרך חלקו קרי'
43 חורגא. א"י' ניהם לעתיד לבא. ולא לאחור מיתה קאמר, ודואי איכא נדע' לרשיעים. אלא לעתיד לבא, לאחור תחית' תמוסי קאמר. שאותן רשעים שיהיו לזרפת' לדראון עולם, כדכתיב
44 בניאלא (כ"ז) - לא יהיו נזינין בנידם. אלא בחאי דינא שהקדיה יוצא תמה מנתניקה כדי שיהיו אלו מצטרפין. ושיתרפאו בה צדיקים. והכי נמי מוכח בהדיא בפ"ק ע"ג. דלאחר תחית'

45 דמתים קאמר.

1 כן א' אפשי' לחלום בלא דברים בטלים. ושמן הא
2 דשרו ליה - דברים בטלים הוו. וזה לוח נדרא
3 לדביתהו. ואודו לא הפיד לה בה ביום ששמיני. א'
4 מיכסיין. תלואו ממוחין דשרו ליה - שפיר דמי.
5 לא שרי למשיי נדרא באחרא דרביה. משום
6 הכי בעי רבינא למשייא לה אקמיה רביה.
7 ויחיד מוסחא ש"י שפיתא. דלא בעי עשרה כמו
8 לנודי. ויאי' שפי' למי שדראין להוציא שם
9 שמים. ויורא. ויורא דשמטא. והיינו "לא"
10 (ויטא כ"ב) כדכתיב "וכל דארי ארעא בלא חשיבין".
11 שפי. מרפא. כדכתיב "שמש צדקה ומרפא".
12 צדק' מתרפאין בה. באותו השמש דלעיל. אבל
13 בחאי שמש לית ביה רפואת. ולזה אותם חוס'
14 האב שמש על אותו יום.
מנ"ה

1 קָךּ אוּ אַפְשֵׁר תִּקְרְוֶנָּהּ בְּלֵא דְרָבִים בְּמִלִּים. וְכֵינָא הוּוּ
2 לָךְ נִדְרָא דְרָבִיתְהוּ, אִתָּא לְקַמְיָה דְרַב אִישׁ. א"ל בְּעַל
3 מְרוּ שְׂעִישָׁה שְׂפִיחָה לְחִרְטָא אֲשֵׁתוֹ? א"ל אִי מִכְנָפִין
4 - אִין, אִי קָא - קָא. ש"מ תִּתֵּן; ש"מ בְּעַל
5 נְעִישָׁה שְׂפִיחָה לְחִרְטָא אֲשֵׁתוֹ, וּש"מ קָא שְׂפִי בְּמִשְׁפַּחַי
6 נִדְרָא בְּאַתְרָא דְרַבִּיהּ, וּש"מ כִּי מִכְנָפִין - שְׂפִיר
7 דְּמִי. וְשְׂמִיתָא - אִפִּי' בְּאַתְרָא דְרַבִּיהּ, וְיַחֲד מִמְכַּתְה
8 שְׂפִי שְׂמִיתָא. א"ל שְׂמַעוּן בְּר' יְבִיד א"ל גִּזְקָה
9 בְּר' מִבְּלָא, א"ל חֵיָא אֲרִיכָא דְבִי ר' אָהָא, א"ל
10 וְיָרָא א"ל אֲלֵעוּרָא ד' חֲנִינָא, א"ל מֵאִישָׁה מְשֻׁמְיָה
11 דְרַבִּי הִיחֵדָה בְּר' אִילְעָאִי: מֵאִי דְכַתִּיב 'וְיִרְחַה לְכֶם
12 רְיָאִי שְׂמִי' (שְׁמִשׁ צְדָקָה וְגו') אִלֹּו בְּנֵי אָדָם
13 שְׁתָּן וְיִאֲוִן הִוְצִיא שֵׁם שְׂמִים בְּמִכְנָפֵה - אָמַר אֲבִינִי: ש"מ
14 חֲנָנְיָ דְיִוִּמָא כִּסִּי. וּפְרִינָא דר"ש בֵּן קֵלֶשׁ, דְאָמַר: אִין גִּיהֲנָם לְעֹלָם הַבָּא, אִילָא
15 הַקְּב"ה מוֹצִיא תְּהוֹ מַעֲרַתְיָקָה, צְדִיקִים מִתְרַפְּאִין בְּהּ, וְרָשָׁעִים גִּידוּנִין בְּהּ, שְׁנָאֲמַר
16 'וְיִרְחַה לְכֶם רְיָאִי שְׂמִי שְׂמִשׁ' וְגו'. וְלֹא עוֹד אִילָא שְׂמַתְעִינֵן בְּהּ, שְׁנָאֲמַר 'רְצִאתֶם
17 וּפְשַׁתֶּם כְּעַגְלֵי מִרְקָב', וְרָשָׁעִים גִּידוּנִין בְּהּ, שְׁנֹא' 'הֲנֵה יוֹם בָּא בְּעַר פְּתַנְרָו' וְגו'.
מנ"ה

45 דמתים קאמר.

מתני'

1 **מתני'** כנרדי רשעים. כגון שזיה כבר מונח לפניו אמר 'כנרדי רשעים' משמע אותו
2 כבר ידע עליו כנרדי רשעים, וזכין דאמר הכי - נרד בניו ובקרבן ובשבעה,
3 ואם אכלו מחייב נזירות וקרבן שבעה. דחייב זמי קרבן שבעה. דרכן של רשעים הוא
4 שגורדים בנירות ובקרבן וטבעין. והאי כי אמר 'כנרדי רשעים' - הי' כנאן דאמר 'דריני'
5 ניר אם אונל דימנ', רודי עלי בקרבן ושבעה

6 **מתני'** 'כנרדי רשעים' - נרד כנרדי, ובקרבן,
7 ובשבעה. 'כנרדי כשרים' - לא אמר כלום,
8 'כנרדיהם' - נרד כנרדי ובקרבן. **גמ'** 'דלמא הכי
9 קאמר: 'כנרדי רשעים לא נרדנא? אמר שמואל:
10 באומר: 'כנרדי רשעים הריני עלי והימנו'; 'הריני'
11 - בנירות, 'עלי' בקרבן, 'הימנו' - בשבעה.
12 'הריני' נזירות? דלמא 'הריני פתענית' קאמר?
13 אמר שמואל: 'כשריה נזיר עובר לפניו. (עלי בקרבן)
14 'הימנו' בשבעה? דלמא 'הימנו דאביילנא' קאמר!
15 אמר רבא: דאמר 'הימנו שלא אוכל' אי הכי
16 מאי קאמרינא? מהו דתימא: הא לא מפיק שבעה
17 מפומיה, קמ"ט הוין. 'כנרדי כשרים' - לא אמר
18 כלום, 'כנרדיהם' - נרד וכי. מאן תנא דישנא? היה
19 בין נרד קנרדי, תימא לא רבי מאיר ורבי יהודה?
20 דתניא: 'טוב אשר לא תהר' וגו', טוב מזה ומה
21 שאינו נזרד כל עיקר, דברי ר' מאיר. רבי יהודה
22 אומר: טוב מזה ומה נזרד ומשלים. אפילו תימא ר"מ

29 משמע ולא בנירות ודלמא 'הריני' דאמר 'דימנ'
30 לא משמע ולא אונל דימנ. אלא: שבעה שאוכל מונח. אבל וכו' מניה - לא מחייב
31 משום שבעה אי הכי. כיון דאמר בפרוש 'שלא אוכל', מאי למימרא: דאי לא מכביע
32 למיתנא דחייב משום שבעה כי אבייל מניה. ולא מפיק שבעה. דלא אמר בפרוש
33 'שבעה שלא אוכל', אפיה אמרין דאי שבעה קאמר. דשני ליה בין נרד לניבד. דקתנ:
34 'כנרדי כשרים' לא אמר כלום, וכו' אמר 'נרבנחם של כשרין' - הו' נרד. ומשמע: דנרד
35 אסור, אבל נרבה - מותרת. דתימא טוב אשר לא תהר טוב מזה ומה. דרבי הדיש ר'
36 מאיר לקיא: 'את אשר תהר שלם. טוב אשר לא תהר משתור ולא תשלם'. (טוב אשר
37 לא תהר ומשתור ולא תשלם). וטוב שבו נרד כל עיקר מזה שנרד ואינו משלם,
38 ואפי' מזה שנרד ומשלם. ר' יהודה אומר טוב מזה ומה נרד ומשלם. דמשמע ליה לר'
39 יהודה דהא 'טוב' קאי אקרא דלקמיה. הכי דריש ליה: 'את אשר תהר שלם', טוב אותו
40 שנרד ומשלם טוב מאשר לא תהר, ומשתור ולא תשלם. והיינו דלא בר' יהודה, ולא
41 בר מאיר, דאמר טוב שנינו נרד כל עיקר. ודסבר בין נרבה אמר ליה לאניש
42 למידר. ואילו ר' יודא דאמר שנרד ומשלם טוב - לא מפליג בין נרד לניבד. אפילו בנרד
43 שפיר דמי.

1 **מתני'** כנרדי רשעים נרד בניו בקרבן ובשבעה. מתי מצינו פירושא ידועה היא. ומפרשין
2 במג דהיק דאם אמר 'כנרדי רשעים הריני', והיה נזיר עובר לפניו - הרי הוא נזיר.
3 וכן אם אמר 'כנרדי רשעים עלי' - דייב קרבן. ומסבירא זמי דרוקא בשעתא בהמה מותרת
4 לפניו. וכן נמי אם אמר 'כנרדי רשעים הימנו שלא אוכל' - והיה נזיר כנרדי לפניו - הרי הוא
5 בשבעה שלא אבילנו. ומחייב בכל גו' כי אמר
6 'כנרדי רשעים' שדרי דרשעים קרבן לזרוד בכל
7 אלו. ומפני שאין ראוי לעשות כך - קרי לזר נרד
8 רשעים, שדרי רשעים הם כאלו דבר. כן ראה
9 בעינינו **כנרדי** כשרים. אע"פ דאמר 'הריני' עלי'
10 'דימנ' והיה נזיר או בהמה או כבר לפניו - לא
11 אמר כלום. שדרי אק בשערי נזרים, שאין
12 רשאי לעשות כן. והיה נמי אם אמר 'נרבח'
13 רשעים עליו לא אמר כלום, לפי שאין רשעים
14 (טובים, ונרבים), שאם הם נרבים - אינם רשעים
15 לאותו דבר. והכי איתא בסיפפתא (פ' י"ז).
16 **נרבנחם** נרד בניו בקרבן. שדרי בהשם
17 מתנבים הם בקרבן ובנירות. הלכך, כי אמר
18 'הריני' והיה נזיר עובר לפניו - הרי הוא נזיר, ובי
19 אמר 'עלי' ובהמה מותרת לפניו - הרי ליה
20 כאומר. הרי הוא קרבן נרבה. אבל בשבעה לא
21 מוחיב. אפילו היה כבר מונח לפניו ואמר 'דימנ'
22 שלא אוכל' - לפי שאין הכשרים נשבעין לעולם.
23 ואע"פ דאמר: 'על לך (ט) לחיות בשפדו
24 שבעים דלבר מזה - הוסיפתא על מקרא
25 נרבה, שדרי כבר הם מחייבים לקיים את המצוה.
26 ואיכא למידק: דרי נרבה אינה אלא באומר 'הרי
27 זו', ונרד בהרי עלי', וחלוקה זה ליתיה אלא
28 בנרדי קרבנות. אבל בנירות מאי נרד ומאי
29 נרבה שייכי ביה? הרי אינו אלא בענין אחד! נראה בעיני דנרד פירושא דבר שאינו בא לגמרי
30 נרבח הלכ. ונרבה פירוש מה שהאדם נרד יותר נרבח נפש, ושמשעו יותר רצוים.
31 ומשה אמרין דנרד הוא 'דרי עלי', לפי שאינו מתנב' לגמרי, כיון שלא הפירוש עכשיו.
32 ונרבה הוא באומר 'הרי זו' לפי שתנב' - נרדו יותר רצוי. וכיון שזה הוא פירוש של נרד
33 ונרבה, אף בניו, איך שפ' אע"פ אחר הגדר של מירות אלא בענין אחד. מי שהוכתבו שלו רצוהו יותר
34 - קרוי נזירותו נרבה, ומי שאינה רצוהו כל כך - קרוי נרד. והרשעים כשנדרים בניו אין
35 כונתם רצוהו לגמרי, אבל הכשרים מותר שכתנבם שלמה ורצוהו. ואין בנירותם שום נזרד
36 בעריה - קרוי נזירותם נרבה. והיינו דאמרין בנורא גבי נרבה תורות - משכחת לה
37 בשמעון הגדול, וכמו שפירש בס"ד. **גמ'** **כשריה** נרד עובר לפניו. ואפילו היה דוקא
38 כי קאמר 'כנרדי רשעים הריני', אבל כי אמר 'הריני' לחדיה - לא אמר כלום. ולא רמי
39 לאומר 'אהא', דאמרין בפ"ק דרודקין דהיל' נזיר כשנזיר עובר לפניו. משום ד'רהאי'
40 לישנא מעליא. ומתני. אבל 'הריני', אי לאו דאמר 'כנרדי רשעים עלי' - לא משמע דאמר
41 מידר. כן פירשו רבותי. ואינו נראה בעיני, ד'הריני' לא גרע מ'רהאי'. אלא מניא
42 דאתא לאשמעינן דאי אמר 'כנרדי כשרים הריני' אפילו נזיר עובר לפניו לא מתני - נקט
43 רשאי כנרדי רשעים. אבל אין הך. דכל שאמר 'הריני' בלחוד, והיה נזיר עובר לפניו - הרי
44 זה נזיר. **והימנו** הימנו דאביילנא קאמר. כלומר, ובין דאיכא למיער דלמא דאביילנא

45 קאמר - והו' לזו דייס שאין מוכוחת, ומכירא ליה לטעמא דל דייס! **רש"י** ליה בין נרד לניבד. דאמר
46 כשרים מתנבין ואין נרדין. טוב מזה ומה שאינו נרד כל עיקר. מנרד
47 ומשלם, ומנרד ואינו משלם. דלעיל מתיא קרא בתוכי 'את אשר תהר שלם', ובהר הכי בתוכי 'טוב אשר לא תהר', כלומר, שהוא יותר טוב מנרד ומשלם דבתיב לעיל מניה. וקא יחייב
48 טעמא למיתדל: 'מישתור ולא תשלם'. כלומר, שמא תשבת ולא תשלם. ולפיכך טוב אשר לא תהר כלל. משמע לן והשתא ולא שני בין נרד לניבד. דאי לא - לאשמועינן קרא וטוב מבולן
49 [נרד] ומשלם. ר' יהודה אומר טוב מזה ומה נרד ומשלם. ודיש ליה לקרא הכי: את אשר תהר שלם, וזו היא מדה משכחת. אבל טוב אשר לא תהר משתור ולא תשלם. והאי ותימא:
50 פשיטא דאי לא תהא כסור בשבעת נרדך אתה מוסף וכו', ואיכ"כ אם כותח או נאנס - לא יפסדת את שכרך. שאינו כן, שאין חשבר בשעת תהר אלא בשעת התשלומים. כן ריאת
51 ששה זאת בעיני.

1 כי קאמר ר' גרוד גבירה לא קאמר. דקרא לא איירי אלא בגדרים. ולא גבירה.
2 והקתני: גבירותה נרד בניוד ובקרבן. ודלאמא שהבשרים נורדים. והכי מציה לאוקמי
3 כרמי: "ומתריצינו": דתי גרוד. ומפרשו רבותי: דרך קשיא בריך הוא דוחה מציה לאקשווי
4 לה אגופא ומתני: דתי מתני משמע שאין הבשרים נורדין. מדקתני: "נורדי בשרים" -
5 לא אמר כלום. ובתר הכי קתני: נרד. אלא

6 דמדיקא דייק מתני: גופא דמפליג בין נרד
7 לנרבה מני. ובתר דארוק לה כרמי - דייקני הכי
8 קתני נרד. ואינו נראה לי. אלא הדין: בשלמא אי
9 לא מוקמינן לה כרמי - מאיר - מענין לפירוש דנרד
10 של כשרים. מתוך שרואה שרעון גמור וכשר הדבר
11 נרד לנרבה - כן נרבה מקרי. ואע"ג דאי אמרין הכי
12 לא שמענין לה לתנא דמפליג בין נרד לנרבה.
13 ולעיל אמרי' בפשיטות: "ומאן תנא דשני ליה בין
14 נרד לנרבה" - לעיל אמרין הכי משום קושטא
15 דמילתא היא. אבל התלמוד גופיה דחי לה
16 לאיך ניסא. ולמור דלאו רבי מאיר היא. ולא
17 שען לו בין נרד לנרבה ומתרחק מתני שפיר.
18 אלא אי אמרת רבי מאיר היא - הכי מיקרי נרד
19 דקרבן "נרבה" דתי' כיון שאין הנדר ראוי
20 לכשרים אי אפשר שיקרא נרבה! נרבה נמי
21 דלמא אתי בל לדי תפלה. דאע"ג דאמי' דתי'
22 זו - דלמא פישט. ומאוד לרביא זורח משלט
23 גרמי. כהלל חוק. אמר עמ' על בהמה
24 המונחת בעורה "גבירות בשרים" - נרד בקרבן.
25 שהרי כשרים מבאיין בהמות לעורה ומקדישין
26 אותה. כדרך שהיה נוהג היל חוק. מביאה
27 חולין לעורה. לאו בעורה מנשו. שאסור להביא
28 חולין לעורה. אלא בפחה העורה. נרבה
29 הנוריות ממי איכא למימר. כלומר, היאן
30 כשרים מתברכין נוריות. והא אתי ליה למישט
31 דלמא אתי ליה לדי תפלה: ה"ג: כשמעון
32 הנדיק. ולא גרסי' סבר לה. והכי פירושא: דכל
33 שנר מתוך ענין זה - כל כך כותנה נוריה.
34 דליכא למישט לבא לדי תפלה. אשם נור
35 טמא. שהחיל לענות. ונמא בתת. שסותר
36 מנינו ומביא קרבן מונה כהלה. ופחו יערי
37 עלי. מיהר. מל' פחו במים' ובקש טורדיני מן
38 העולם לילך אחרי' מראה עיני' נור' לחור
39 לה. שנירותו לשם שמים. משום דאתי על
40 הוא. שנטמא. כשהן תהוין נורין. כשהן
41 מתורטין על מעשהן הרעים. ורבי' עליהם
42 ימי נוריות. שמתחלה לא נתבוננו אלא לשלשים
43 יום. מביאין חולין לעורה. לאו דוקא. שכל זמן שלא תהיון חכם - נוריותן קיימת.
44 וקריבנותיהן דוכה עליהן. אלא ענין חולין קאמר. שמתוך שאין כותנה רצויה - אף
45 קריבנותיהן אינן רצוין. אבל כך נברא שבא מן הדרום - ליכא למישט להכי. שכיח שיהיה כותנה כל כך רצויה כהלה - אגן סהוי שלא נתרט.

1 כי קאמר ר"ם גרוד. אסור - בלשון גדרים דוקא קאמר. אבל בגבירה לא אמר. והיינו מתני'
2 דקתני "גבירותה". וכדשיח נרדי בלשון נרבה. והא קתני גבירותה נרד כו'. דמשמע
3 דבלשון נרד קאמר. דלמא אתי' בה לדי תפלה. דכי אמר בל' נרד ידחי' עלי קרבן - אתי
4 בה לדי תפלה. דעבר משום "כל האחר". נרבה נפ. כי אמר "זרעו וקרובן אתי' בה לדי
5 תפלה. לדי גיזה ועבודה. אבל ביבל האחר'
6 לא. דכל היכא דאיתא - כי זנא דרמנא איתא.
7 [כהלל]: מתני דקתני נרבה מותר - כגון רעביד
8 כהלל. וכדמירשש עבודה. דחו לא אתי' בה לדי
9 מעולה. נרבה דנתיבות מאי איכא למימר. הכי
10 עביד דלא ליחי לדי תפלה. דקתני: נרד בניוד.
11 דמותר. וכדשרים מותרים בניודות: סבר לה
12 כשמעון הצדיק. דמגידו לשם שמים. כאותו
13 שבא לפני שמעון הצדיק. לא אכלתי אשם נור
14 טמא. נורין שנטמאו מביא אשם ואח"כ מונה
15 ימי נוריות אחר. ומאותו אשם לא אכל. וטעמא
16 מפרש לקמן. כא לפני אים אחר. שבא להקריב
17 קרבן נוריותו ולגלה שעת. ופחו יציי' עלי. מתוך
18 שראיתו במים עורוהי כל כך נאה - נתברר עלי
19 יערי. ובקש להביאני לדי מעשים רעים.
20 לטורדיני מן העולם. אמרתי לו. כי אמר בעצמו.
21 ע"ך דהכתוב אמר איש כי יפליא כו'. דהיינו
22 לה - לשם שמים. דאית' על חטא שנטמא
23 עצמו. וכיון דאתי על חטא הוא - אי' לא בעי
24 למיכל שום קרבן וטאתו אלא היינו טעמא דלא
25 אבל אשם נורין טמא. כשהן תהוין. מתפוררים.
26 כמו ופחות' לילה ויומם (דברים כח)
27 ומתרחקות. ותהוין. כשהן בוקסין נורדין. שאינן
28 נורדים לשם שמים אלא לשם כעס מנורין
29 עצמן. ובשתי' פמטאין. דאתא טומאה וסותר
30 לחתו זימי נוריות. ובעי לממני זימי נוריות
31 אחר. ורביה עליהן זימי טומאה. דשמן נטמא
32 פעם אחרת ובעי למיסחר כל דני זימי נוריות.
33 ומתורטין בעצמן שנרוד. וכיון דמתורטין - לא
34 הוי נוריות לשיש. ונמצאו מבאיין חולין לעורה.
35 ומשרה לא אבל אלא מזה. דראוי לשיש הוא
36 דעבר. א"ה אפי' נור מיהר. דדלמא מתחרט על
37 נוריותו. ונמצא מביא חולין לעורה. בניוד מיהר.
38 ליכא למישט דמתחרט. דכיון דלא נטמא. ולא
39 רבו עליו זימי טומאה - דאי לא מתחרט. ואי
40 אמרת אפי' הוא מתחרט. דאית' יכול לעמוד
41 בניודותו - להא ליכא למישט דאי לא דאמיד
42 בגופיה קודם שנרד דיכול לעמוד בל' לא הוה
43 נרד. ולא מתחרט כל היכא דלא נטמא.
44 אפילו
45 אפילו

1 תני נודב ומקיים. ור' יהודה דרש לזו לקראי כר' מאיר, דטוב מזה מזה שאינו נודר כל
 2 עיקר. מיהו, הוא פליג עליה דר' מאיר, ולרבי מאיר קרא נקט נודר - הוא חזין
 3 לערבב ולרדיה דוקא נודר אבל נודב טוב מזה מזה. רבי יהודה לעומתו, דאמר דרשבין
 4 מתאווין להביא קרבנות של חובה, ומתוך כך הם נודרין בניד. ובין שלכותו זה הם עושים -
 5 מיקרי נודב. ר' מני לוחטו, חזק, ג' מני לוחטו, חזק, ג' מני לוחטו, חזק, ג'
 6 מזה: הלוחט, ריקקון, רבובין, כולן בשטת אחת
 7 הן. מיהו לא אמר מש דבר אחד, ולשמעון
 8 הצדיק דוקא נודב טמא וטמא הוא שנקרא חוטא. ולא
 9 משום דמצער עצמו אלא משום דמתרדט. ואילו
 10 לר' שמעון ולר' אלעזר הקפר אפילו נודב טורח
 11 נקרא חוטא. מיהו, כולן שוין דאיכא חטא
 12 בנידות. והר"ן קרא בניד טמא כתיב. לר'
 13 שמעון ולרבי אלעזר הקפר פריך. דאילו לשמעון
 14 הצדיק לא קשיא מיד, דאיודו קאמר דוקא נודב
 15 טמא נקרא חוטא, משום דרשה בריבא, אצער
 16 עצמו ונמנא, ויתרא ד'על הנפש' קא דרש, דאי
 17 מחטא טמאה בלודו קאמר - היה לה ליתכחב
 18 'מאשר חטא' ותו לא, 'על הנפש' ליל. **מתני'**
 19 הרי אלו בניין לדרם, ובגלל אפילו בסחם
 20 אסור, דנשמע דרמי בנה, לר' שאין סבירין
 21 בדרמי כתיב. וביהודה דוקא מפרש רמז של
 22 בדיק הבית, ובדאיטא לקמן בפ' יזאלו מותרין (ק)
 23 (ג). **גורר** במזוזי ורי אלו בניין לשבעה. נודב
 24 בניי למשה, בשבתות משה, כדכתיב (שם 5)
 25 יזאלו משה, וחיב איתא מרשע, הואי קאמר
 26 'גורר נמוח', ולא קאמר: שבתה ששוקה במזוז -
 27 אפרש בניי בסד. נני **לשון** אמות הם, דקרו
 28 קרבן בניי לשני. **שברו** לזמן חשוש
 29 מלכ. **דילמא** אמר לה ולא אמר קרבן,
 30 ומשה תקו 'קונם' - כי חיבי דלמא 'קונם'
 31 בלחוד. דאילו אמר 'קרבן' - אמר 'לשם',
 32 כלשנא דקרא, ובדרמיס נמי אנני דביהודה לא
 33 סני ליה ביחסי' בלחוד, שסחם דרמיס ביהודה
 34 אינם לבדק הבית, מיהו אמר 'דרם הוא' -
 35 אמר 'לשם', כדכתיב. אבל כי אמר 'דרך', כיון
 36 דלאו לישנא דקרא הוא - לא היה אמר 'לשם',
 37 אלא 'לבדק הבית'.
 38 ובי"ה

היינו נתן מ"ג נדרים סג פירשהו, שתיקו אלו בניין כדי להפריש האדם מן העבירה.
 מנן

1 אפילו תיבא ר' יהודה הוא. מתני דשני בני נודר לנדרה, דלר' יהודה נמי שאני ליה, וכי
 2 קאמר ר' יהודה: טוב נודר ומשלם - היינו דאמר בלשון נובה, אבל נודר לא אמר. מ"ש
 3 נודר ולא כ' דאמי כ' ביה תלקה, דלמעיל. לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיו.
 4 עתים (באין) כלומר, שהם מותרים שלא יעשו שום חטא. ודורצין להביא קרבן להדחפך
 5 ועלום. לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על
 6 ידיו, מה זה עשיון כרבי שחיתובי קרבן שאין
 7 במאיין קרא טעות אלא על חטא ממש. ענין
 8 אחר: לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיו
 9 - שאין באין לרדי שום תקלה ושום חטא
 10 שחיתובי קרבן חטאת. אלא הוציאה להתנדב
 11 מתנדב ומביא שלמים וכו'. אבל חטאת לא אתי
 12 בנדרה, ובנידותו נמי לא היו מתנדבין, שלא
 13 יקראו חוטאים. ומתני דקתי 'נודר בניד',
 14 דנשמע דכרשימ נודרין בנידות - לאו ר'
 15 שמעון אלא כולן שיהא אחת. דבשבת אחת
 16 משום דרעיהו, דעיר חטא הוי. משום נודר.
 17 והר"ן קרא בניד טמא כתיב. על שם שטימא את
 18 עצמו במת קאמר קרא 'אשר חטא על הנפש'.
 19 משום דרשה בתמא הוא. דעל שם ששנה עצמו
 20 בריבא, נודר עצמו ועוד שטימא נודרותו - לרבי
 21 כתיב ביה 'אשר חטא על הנפש'. והוא חזין מני
 22 לשאר נודרין דאידיקו חוטאים, וגלי רחמנא
 23 ביה, והוא חזין לכוליה. והאיכא גילה ביה -
 24 משום דהוה שנתה בתמא שני פעמים, ותולן
 25 הקלקלה במקולקל. **מתני'** האמר 'קונם'
 26 שאמר 'קונם כבר זה עלי'. ח"ק. האמר 'כבר'
 27 זה עליך ח"ק, או שאמר 'נודק נודח פדח';
 28 'ורני נודק נודח אובל כבר זה' או שאמר 'נודח'
 29 - הוי כאלו נודר בניד. שבתה, שלא אובל כבר
 30 זה, או 'ששוקה' - חרי אלו בנינים בשבתה.
 31 ורזי כאלו נשבע ממש. נוד. כסוד. כני.
 32 'מומחא', לשון שביעה. **גמ'** איתמר כניוין.
 33 דקתי במתני. רבי יוחנן אמר לשון אמות הן.
 34 דחבי משתבעי אמות, וכי נודר או משתבעי -
 35 משתע ברני לשנות. וישראל נמי, כי אמר
 36 בחאי לשנא - מיתסר. דהתורה אמרה 'כי'
 37 ידירי - בכל לשון נודר. לישן שוין לחן הנפסי'
 38 דני לשנות מצאו לחם חכמים ישוד נודרין וכן.
 39 תקני הנפסי' כניוין. ולא ליטא קרבן. בשם
 40 כדאמרין בעלמא (עירובין 7: כ"א). קודם שבא
 41 שלמה היתה תורה דומה להכיפה שאין לה
 42 אונים. עד ש שבא שלמה ותיקן לה אונים, וכתבי
 43 איזן ותיקן תיקון משלים הריבה, שגור על
 44 השנות כי היכי ולא לפענ באיסורא
 45 דאורייתא. הכי נמי תקנו רבנן כניוין לנדרים.
 46 דהדרן רבני כניוין כאלו נודר קרבן עצמו.
 47 וכן כניוין דרמיה וכתב נמי 'מיתרבת וכן
 48 משמרת' (יקרא יח) - עשו משמרת למשמרתו,
 49 כי היכי דלא ליתוי לעיניך נודר דאורייתא, דאמי למימר נמי "קרבן לה". והיינו נתן מ"ג נדרים סג פירשהו, שתיקו אלו בניין כדי להפריש האדם מן העבירה.
 מנן

היינו נתן מ"ג נדרים סג פירשהו, שתיקו אלו בניין כדי להפריש האדם מן העבירה.
 מנן

1 **וב"ה** סברי הכי אל משתעי אמות. כלומר, דאפי משתעי הכי – ליתיה מעיקר לשון, אלא
2 דנניחו משתבשי בחבי, ולא לשנא הוא. וקיימא לן כי יוחנן דאמר לשון אמות הו, וקריל
3 נמי דרבוני בינוין מותרין. **תניא**, רשב"ג אומר נרד במוהל לא אמר כלום במומתא דאמר
4 מוח דרי אלו בינוין לשבעיה. ודפי: הרשב"ג לפרשי מתיני אתא. דכי קתני: נרד במוהל – לא
5 דאמר "במודי" בלחוד, אלא דאמר "במומתא

6 דאמר מודי, כלומר: בשבועה שנשבע משה.
7 דברביים (מות ט) "ויאל משה לשבט את אישי".
8 ומשיה יתן נרד במוהל, דאילו אמה: מוכעה
9 שקוקה במוהל – היה משמע דאמר "במודי"
10 בלחוד, ומשיה תגן נרד – לאשמועינן דבעינן
11 שזכיר נרדו של משה, דיינו שבעיה. ודיינו
12 דקאמר רבן שמעון בן גמליאל: במומתא – לא דאמרן
13 מודה. ואית דגרסי: "במומתא" – לא אמר
14 כלום, "מומי" מומתא – הרי אלו בינוין
15 לשבעיה. ודפי: דרבן שמעון בן גמליאל אתא
16 למימר דאילו אמר ברייה – לא הוי כיני
17 לשבעיה. וכי נתגן במוהל לא שאמר בן עם ביה.
18 אלא בלא בית ביה. ולרף גירסא דא לא תבג
19 שבויה שקוקה מומי, ותגן: נרד במומי – משום
20 דשבויה שקוקה גורמים משבעיה, מה שאין בן
21 במומי, ולפי שזון בניניים הלוקים והספיקו בניהן
22 בנרד. **מתני**: לחולין שאוכל לך לכשר
23 לדיכי. כולחו בפתחת הלמד קרינ ליה. ומשיה
24 אסור, ומשעתמי ליה חלוץ – אלא קרבן לא כשר
25 – אלא אסור, לא דבי – אלא אסור. דאשכח הכי
26 גבי הדינה. בדאמרנן (מיוט פ"ג מ"ז): העיד וספק בן
27 יוער ועל איל קמנא שוואו דבן. וקרא גמי כתיב
28 "כל צפור טורחיה כלומר מורת. הלכך, כי אומר
29 "לא כשר ורלא דכי" – אלא אסור קאמר. וכי
30 תמא: אלא אסור – משום איסור קאמר, ולא
31 משום נרד. והוה ליה כמתפיש ברבר האסור, ולא
32 מיתוסר

1 **מַנְיָן שְׂלֵא יֵאמְרוּ אֲדָם** "לָרָה עֵוֹלָה" "לָרָה מְנַחֵה" "לָרָה
2 תּוֹרָה" "לָרָה שְׂמֵימָן" – ח"ו **"קִרְבַּן לַחַי"** "וְק"ו וְגַה אֵה
3 שְׂלֵא נִתְבָּחֵן אֲלֵא תְּהוֹבֵד שְׁם שְׂמֵימָן עַל הַקִּרְבָּן –
4 אַמְרָה תּוֹרָה "קִרְבָּן לַחַי", קְטִילָה – עַל אַחַת בְּפִיחָה וְכַמְּהוּ.
5 וְיֵאמָר פְּתַנְיָ; כַּשֵּׁי אֲמָרָה כִּינּוּי אַסְרוּן, וּבח"ה כִּינּוּי
6 כִּינּוּי מוֹתְרִין. מְאִי קָאָר, מ"ד כִּינּוּי כִּינּוּי אַסְרוּן –
7 קַבְּבַר (כִּינּוּי) כִּינּוּי לְשׁוֹן אִמּוֹתָי הָן, וְלמ"ד מוֹתְרִים
8 – קַבְּבַר לְשׁוֹן שְׁבָדוֹ תִּתְּנֵן הַכְּמִים? אֵלַי, דְּכֹחַי עֲלֵמָא
9 כִּינּוּי לְשׁוֹן אִמּוֹתָי הָן, וּב"ש כִּבְרִי: בְּהַנְיָ נָמִי מַשְׁתַּעֵי
10 אִמּוֹתַי, וְבִית הַלְלָה כְּבִרִי: בְּהַנְיָ לֹא מַשְׁתַּעֵי אִמּוֹתַי.
11 וְאִכְעִית אֵימָא: ב"ש כְּבִרִי גִוְרִינָן כִּינּוּי כִּינּוּי מִשְׁבֵּם
12 כִּינּוּי, וּב"ה כְּבִרִי: לֹא גִוְרִינָן כִּינּוּי כִּינּוּי מִשְׁבֵּם
13 כִּינּוּי. ה"ח כִּינּוּי כִּינּוּי הַנְּדָרִים? תַּנִּי רַב יוֹסֵף:
14 "מִקְּנֵמָא" "מִקְּנֵמָא" "מִקְּנֵמָא", ה"ד כִּינּוּי כִּינּוּי
15 דְּתַרְסָם? תַּנִּי מִפְּשָׁאֵה: "תְּרַקִּים" "תְּרַקִּים" "תְּרַקִּים". כִּינּוּי
16 כִּינּוּי דְּגִוּרִית? תַּנִּי רַב יוֹסֵף: "מִתּוֹקְנָא" "מִתּוֹקְנָא"
17 "מִפִּתְחָא". אִיכְעִית לָהּ: "מִפִּתְחָא" מְאִי, "מִתּוֹקְנָא"
18 מְאִי, "מִתּוֹקְנָא" מְאִי? אָמַר לִיה רַבִּינָא קָרָב אִשִּׁי:
19 "קְוֵמָא" (קְוֵמָא) מְאִי? "קְוֵמָא" קָאֵמַר, אוֹ דְלֵמָא קְמַנֵּן
20 בְּשַׁם? קָאֵמַר? א"ל רַב אַחָא בְרִיה דְּרַב הִיא קָרָב
21 אִשִּׁי: "קְוֵמָא" מְאִי? קְוֵמָא שְׁלֵ תִרְנַנְדָּלִין קָאֵמַר, אוֹ
22 דִּי יֵאמָר לְשׁוֹן וְקוֹבֵם? תַּנִּי כִּינּוּי כִּינּוּי דְּשַׁבְּעָה

23 ה"ד "שְׁבֹאֵל" "שְׁבֹאֵל" "שְׁבֹאֵל", שְׁבֹאֵל? שְׁבֹאֵל בְּן גֵּרְשֹׁם מִשְׁמַעִי אֵלַי: "שְׁבֹאֵל"
24 "שְׁבֹאֵל" "שְׁבֹאֵל"? מְהוּ? אָמַר שְׁבֹאֵל? אָמַר "שְׁבֹאֵל" לֹא אָמַר בְּלִים, "אַשְׁקֵיא"
25 – לֹא אָמַר בְּלִים, "קְרִישָׂא" – לֹא אָמַר בְּלִים. "נְרַד בְּמֹהֵי הֲרִי אֵלֹו כִּינּוּי". תַּנִּיא, רשב"ג אָמַר: הָאֵמַר "בְּמֹהֵי" – לֹא
26 אָמַר בְּלִים, "בְּמֹהֵמָא דְאָמַר מוֹדֵי" – הֲרִי אֵלֹו כִּינּוּי דְּשַׁבְּעָה. **מתני**: הָאֵמַר "לְרֹדָּן שְׂאֹכֵל קֵחַ" "לֹא כִּשְׁר" "לֹא כִּב"
27 "מֹהוֹר" "לֹאמַא" "נֹתֵר" "פִּיגוּל" אָסוּר. "כַּאֲמָרָא", "כַּדִּירִים", "קַעֲנִים", "כַּאֲשִׁים", "כַּמְּנֹבֵת", "כַּהוֹכֵל", "כַּיִרְשָׁלִּים", נְרַד בְּאַחָד
28 מִכְּלֵ מְשִׁמְשֵי הַמְּנֹבֵת, אַעִיפֵ שְׂלֵא תְּהוֹבֵד קְרַבָּן – ה"ח נְרַד בְּקִרְבָּן. רבי יהודה אָמַר: הָאֵמַר "יְרוּשָׁלַּם" לֹא אָמַר בְּלִים.
ג

1 מנין שלא יאמרו אדם לה' עולה וכו'. דילמא אמר 'לה' ולא גמר לדיבור הוה, דלא אמר
2 קרבן, וקא מפיק שם שמים לבטלה. אלא לכתחילה בעי למימר 'שלה' הדר 'לה'.
3 בעיני בניוין אמרין, שאם נרד כבעיני בניוין, דקסבר בניוין דנתן במתניתין לשון אמות
4 הם, ומשום הכי אמר כינה בלשון אחר דאמר בלשון אמות – חשיבי נרד גמי, ואסור. ולפאן
5 דאמר מותר קסבר לשון שבדו לחם התמיים.
6 ומשום הכי מותרים, דדני הוא דברו לחן חכמים
7 – אסורים. אבל אם כינה בלשון אחר ולא דבר
8 לחן חכמים – מותרין. בדני בני משתעי אמות
9 ודני גמי הוו כבינוין עצמן דמתניתין, ואסירי.
10 ובית הלל סברי לא משתעי אמות הכי, ולא
11 לשון אמות ניהו. ומותרין, גורין כניו בניוין.
12 דאסירי אטו בניוין עצמן דמותי, ולשון אמות.
13 סקנתא סקנתא סקנטא. "דוקנ" "קנה" "קנס"
14 – דינו בניוין עצמן. אבל דבאי לשון "מקננא"
15 "מקננא" – מי הוי כניו בניוין אלביב דמאן
16 שפאשה, שם חכמי, חיביא וחיביא. כמו "דריק"
17 "דרי". "פיחנא" מי חיטנא מי. דמתחלק
18 "במתחנא", מי הוי כניו בניוין אלביב דמאן
19 דאסור? או דילמא קינמן קאבר. ולא כלום הוא.
20 שביאל בן גרשום סמטע, דבתיב "שבוהל" בן
21 גרשום גנדע על האגרות' (דהיא טו). ולא
22 משמע לשון שבעיה. נרד במוחי. כמו מומתא.
23 **מתני**: האומר לחבירו לא תחליץ שאוכל לך
24 ליהוי מה שאוכל לך, אלא קרבן ליהוי – אסור.
25 או שאמר לא כשר שאוכל לך "לא טהור
26 שאוכל לך", או שאמר "טמא שאוכל לך", או
27 "נותר" או "פגול" – בכל תני לטעות הוי נרד.
28 ואסור. אימרא שאמר "דרי עלי באימרא",
29 דמשמע כבש תמידין, כיריים. כוירי בחמותו
30 קרבן, ואית דאמרי: כוירי העינים, כעצים.
31 משמע: כעצי המערבת, כאשים, כאשך של
32 החובות. או נרד באחד ממשפשי מוכה, ככלי
33 החובות, כמורך או כמתח – אסור באותו חפץ
34 שרד בו.
ג

ג
ג

1 **גמ'** לית ליה מבבל לאו אתה שומע הן. כגון במתניתין. דמכלל דאמר "לא חולין" -
2 שמעי מניה. הוה קרבן הוי, ואהבי וסר. ור' מאיר סבר דלא הוי אסור אי"כ אמר בפרוש
3 "לא חולין" ליהוי אלא קרבן, דלא משמע ליה מבבל "לא חולין" אתה שומע קרבן. דתנן.
4 במסכת קדושין בפרק "אומרו" ר' מאיר אומר. כל תנאי שאינו בתנאי בני גר ובני ראובן

5 - אינו תנאי, דכתיב "ואומר אליהם משה אם
6 יעברו בני גר ובני ראובן אתכם וגו' ואם לא
7 יעברו וגו'. לא נכתוב "אם יעברו", דלא צריך
8 למכתב אלא "אם לא יעברו", דמשמע: אם לא
9 יעברו - ותאוחו בתוככם. הא אם יעברו -
10 זנתם להם וגו'. אלא הלכה אינערך למכתב
11 להריותו - דלא אמרינן מבבל לאו אתה שומע
12 הן. ומתניתין קתני אסור. דמכלל "לא חולין"
13 שמתנין קרבן. אלא. ממתניתין רבי יהודה היא.
14 דאת ליה מבבל לאו אתה שומע הן. ולית ליה
15 תנאי כפול. אימא סיפא רבי יהודה אומר אף
16 האמר ירושלים לא אסר כלום. דפליגי אתנא
17 לדעיל מניה. דהיינו ר' מאיר. דסחם משנה
18 היא. ומסיפא ר' יהודה - וישא לאו רבי
19 יהודה. דאי"כ הוי וישא אומר רבי יהודה
20 האמר ירושלים לא אסר. ש"י יהודה אומר האמר
21 ירושלים כ"ו. דבעתי שמוגר "כירושלים",
22 כלומר נדרים כירושלים. עד שידור בדבר הקרב
23 כירושלים. כגון קרבנות ומנחות שקרבין לגבי מוצב. האומר כירושלים לא אסר כלום.
24 דלא מיקדשא ירושלים. ות"י תנאי אלימא דרבי יהודה. דתנא דמתניתין סבר: האומר
25 ירושלים לא אסר כלום. א"כ "כירושלים" - אסור. כירושלים מיקדשא. ותנא דבריהא
26 סבר דאומר "כירושלים" לא אסר כלום - דקסבר ר' יהודה לא נתקדשה ירושלים. אא"כ
27 יאמר "כדבר הקרב כירושלים".

1 מיתסר, אפילו הכי, כיון דאיכא למימר דרבי ואיכא למימר הכי - אולינן לחומרא, דקיימאן לן
2 סתם נדרים להחמיר. **מחור** מנא פגול נותר אסור. כן היא הריסא בנוסחאות. וקשה בעיני:
3 מאי איכא בין טהור לרבי? דכיון דתנא "לרבי" מכלל דבלא למיד לא מיתסר. וכיון
4 שכן, כי אמר "טהור" כלא למיד - למה איתרס? ואל"כ "לרבי" תרומתו של "טהור" דנא ומצאתי

גמ' סבריה: מאי "לחולין" - לא לחולין יהיו, אלא
קרנן. מי מתני' אי ר"מ לית ליה מפלג לאו אתה
שומע הן. דתנן, ר"מ אומר: פל תנאי שאינו פתנאי
בני גר ובני ראובן - אינו תנאי. אלא ר' יהודה
היא. אימא סיפא: ר"י אומר: האמר "ירושלים"
- לא אסר כלום. מדיסיפא ר' יהודה - וישא
אינו רבי יהודה היא! פליגי ר' יהודה היא, והכי
קתני: שר' יהודה אומר: האמר "ירושלים" לא
אסר כלום. וכי אמר "כירושלים" לר"י מי מיתסר?
והתניא, ר' יהודה אומר: האמר "כירושלים" -
לא אסר כלום, עד שידור בדבר הקרב כירושלים!
פליגי ר' יהודה היא, ות"י תנאי אולימא דר"י
הנאי:

5 לחרומים ולפיא מדהלכות נדרו (לא י"י) שכתב
6 טהור בלמדי, ותמא פגול נותר בלא למיד. וכן
7 נראה לי. ועקר. ואי גרסינן הכי במתני' "לטהור"
8 בלמדי - נחא. ואי לא גרסינן ליה - נראה לי
9 משום דתנא למיד בדבד, ולא חש למתני' בטוהרי
10 דמילתא פשיטא היא דרבי וטהור שוו להדרי,
11 דחד ענינא לאו. ותנא במתני' תלת דניי תני. דכל
12 היכא שהוא מכריז שם שמשמעוהו להחיר -
13 צריך שיכריז בתחלתו למיד בפתח. ומתסר,
14 דמכליל לאו אתה שומע הן. והיינו: חולין בשו,
15 דכי, טהור. והכל ובכא שמוכריז שם שהוא מורה -
16 איתור. ושיק קבשים, כגון טמא פגול נותר.
17 ובכתי' לאי שיכא למיד פתוחה בתחלתן. אדרבה
18 אי אמר לחו בלמדי - איכא למימר דלחיתרא
19 מקובין, ובכתי' נמי אע"ג דלא אמר בדו כ"ף דמתנין
20 ומתסרי אפילו לר"י. דבגו נמי מוקי למתני'
21 ברבי יהודה כולה. ואפי' הכי בתני אסור בלא כ"ף.
22 שכיון ששמו מורה אסור - בלא כ"ף נמי מתסר

לכולי עלמא. אע"ג דמצנין למימר רבי אמר "טמא" - אחרונה מקובין, רשיק בה נמי טמאה
וטורה. דתרומה נמי הויה לה דבר האסור, וכי מתפיס בה לא איתסר כראמרין בגמרא. אפי'
הכי, כיון דאיכא למימר נמי לקדים מקובין - חדה ליה כסתם נדרים להחמיר. וחדר תני
באומרא כיריים בעעם וכו'. דהני כוליה איך שמן קורא על שם אסור, ומשום הכי אמר רבי
יהודה דבעי דלמיטרוהו בכ"ף. דאי לא - לא משמע דאמר אסור. מה שאין כן בפגול ונותר.
דכיון ששמן על שם אסור - הרי הוא כאומר כפגול בנותר. ואם תקשה עלה: תנין באיך
מתניתין: האומר קרבן עלה מנחה וכו', ודאי לאו תני ר' יהודה מתני, וטעמא דבבבול

1 דלא אמרינןוהו בכ"ף. ואנאי' אתה וני שמן מורה אסור. ומאי שנת מפגול ונותרו לאו קוישא היא. שאלו, אע"פ ששמן מורה אסורין - מימין אן שמן על שם אסורין. שחומרין "מבמהו לו עלה"
2 או חטאת - אינו מתקין בשם זה לאיסורא, אלא שצריך לעשות ממנה דמי עלה או חטאת או תודה או שלמים. מה שאין כן בפגול ונותר. ששמן עליושם אסור בלבד. ולפיכך, כל
3 שאמר: פגול או נותר על כ"ף זה - דבריו מוכיחין שלאסור הוא מתקין, וכפגול ובנותר קאמר, ומשה מתסר בלא כ"ף אפילו לר' יהודה. אי נמי, טעמיה דר' יהודה דבעי כ"ף - משום דבלא
4 כ"ף סבירא ליה דר"י אימירא' קאמר, וכן בשארא. ומשה בטמא פגול נותר דלא שייך חי טמא - בלא כ"ף. והכי מוכח היא פירשא בגמרא. דתנאי: מוריס המכיל לר' יהודה באומר "זאת
5 קרבן וכו'. כלומר, אע"ג דפליגי עליה באומר קרבן נורא דלאו חי קרבן קאמר, באומר הא קרבן - מורו ליה. כן נראה בעיני פירוש משנתנו. וראינו לראשונים דל שמשמענו בה הרבה, ולא
6 העלו דבר מחזור לפי דעתו. **בא"מ"א**. כשה של קרבן, דסתם נדרים להחמיר. ועוד, דמשמע דכשה חידודו קאמר. **כיריים**. כקרבנות שברייים. **כעצבים**. כשנו נזירי עצים שהיה
7 שורך על גבי מערכה, כדכתיב "ועבר עליה הבוק עצים. **באשפים**. כשלשהבות של אש על זמזבת. **כירושלים**. כקרבנות שכירושלים. **האומר** ירושלים לא אסר כלום. משום דלא
8 אמר "כירושלים". **גמ' סבריה**. האי "סבריה" מוסקא נמי קאי, וכוותיה בריש שבא בתרא (ק' ג'). **לית** ליה מבבל לאו אתה שומע הן. דהואו בעי תנאי כפול, ובדילפי' מתנאי בני גר
9 ובני ראובן, דכתיב "ואם לא יעברו". דתנן ר'מ אומר. בפרק "אומרו" קדושין, ואע"ג דאמרין בשבועות הנוחה" (שבועות לו) דלית ליה לר"מ מבבל לאו הן - בגמנונא,
10 באיסורא אית ליה. הא סייקא דתם בדוססה ועדות לית ליה, משום דהווא אסורא דאתי בהי ממנונא. ונדרים נמי ממנונא אית בהו, דהיינו פגנא ומתסר עליה. **אלא** רבי יהודה. דאמר בפרק
11 "השולח" (נישין ק"ו). גבי מוציא אתה שמוש נדר, דלאו בעי תנאי כפול, אלא אמרינן מבבל לאו אתה שומע הן. ואע"ג דר' יענא פליגי עליה דר"מ תנאי כפול בפרק "אומרו" (קדושין
12 ס') - אפי' בעי לאוקמא למתני' ר' יהודה, משום דאיידי בה. ואע"ג דאצטריך לרדוקי ולמימר תרי תנאי אליבא דרבי יהודה, ולא בעי לאוקמא כרבי יענא משום נטר בה כלל. **מדיסיפא**
13 ר' יהודה הוי רישא לאו ר' יהודה. ומדוקתן סיפא: ר' יהודה אומר - מבבל דער השתא לאו ר' יהודה דער הלכות קתני. כולה ר' יהודה היא וכו'. שר' יהודה אומר: האמר "ירושלים" לא אסר
14 כלום, כיון שלא חותבין כ"ף הדמיון. והיא לאומרא דייים ועפעס אלא דנקט ירושלים משום דסמך ליה. אדבל כפגול נותר וטמא - מורה בהו ר' יהודה דלא בעי כ"ף. וכמו שפירשו בבשנתנו.
15 ומשה תנא לחו תנאי בלא כ"ף. תרי תנאי אליבא דר' יהודה. תנא מדתני סדר לר' יהודה דעתו על דבר הקרב כירושלים. וכי אמר "כירושלים" - מתסר. ותנא סברא כפול דעתו על עצים
16 ואבנים, ועד שידור בדבר הקרב - לא מתסר.

1 תניא לחולין לחולין בחולין בין שאוכל לבין שאוכל וכן שלא אוכל לבין מותר. בישואכל לך פשיטא
 2 דשרי ובישאל אוכל לך נמי דרזיל הא מה שאוכל לך לא את חולין - הא
 3 אוקמינן לא ברמי. דלית ליה מכלל לאו אתה שומעין. לחולין שאוכל לך אסור. כי
 4 דא הורסא ברוב ונתמאתו. וקשיא טובא. למה אסור? והא ממש מכלל לאו אתה שומע
 5 חן צריכין למיחויה בה, ולר' מאיר לית ליה וכו'
 6 תנא: לא יצריכן בהא למכלל לאו. דכיון דאמר
 7 לא חולין על בחולין קרבן חה - ליתא, דהא
 8 משום ביה אוקמינן לעיל מניי דלא ברמי -
 9 אלמא אפי' בבי דהא צריכין למכלל לאו אתה
 10 שומעין לך לפיכך יש מי שאומר דלא גרסין ליה
 11 הבא בלל. ואחרים אמרו לקיים הורסא בשם
 12 הראב"ד ולי דבחולין גרסין, בלא ירו, משום
 13 הכי מחסר - דבחולין תודה קאמר. לחולין לא
 14 אוכל לך מותר. בין בלא בין בלאו יתי שפיר,
 15 כמו שפירש בסמוך. וקשיא לן הא לית ליה
 16 לא מכלל לאו אתה שומעין. וקאמר לך דמיתוס
 17 הכי נמי אסור. משום דמשמע ליה לקרבן - לא
 18 רבין. ודכי קאמר. לא יתי קרבן מה שלא אוכל
 19 משלך, הא מה שאוכל - דהא קרבן. וא"ל
 20 נעשה טובא לקרבן. דכיון דר' לקרבן משמע
 21 לקרבן בטובא לקרבן. אבל דוחא ודוחא
 22 מפרשין לישנא בנזנא דמני חיל נרדיה. והבא
 23 מפרשי דוכי קאמר לקרבן. הא לפיכך לא אוכל
 24 לך. והא כהי למא: לא חולין לחי. כלומא אלא
 25 קרבן. לפיכך לא אוכל לך. דהא לן פירוש קרדי
 26 ד"לחולין הבא דלא חולין קאמר. כי הכי ד"לחולין
 27 נרדיה. וכי תזנא: אפילו וכו'. דוכי מני חילין וכו'
 28 צריכין ברמי לומר מכלל לאו אתה שומעין.
 29 ונדשה אוקמינן לעיל בסמוך מתניתין דלא
 30 מנאין לאו קשיא הוא. ודמי במתניתין. וקאמר
 31 בה שאוכל לך. אבל האי דמסיים ליה אוכל לך -
 32 אסור משמע ואפילו לר' מאיר. דכי פירושא
 33 דשמעתא למנא גרסינן "לחולין" ברמי. ולמנא

34 גרסינן ליה בלא ירוי - אחי שפיר טמי. דוכי פריך דכי היכי דאמרין לקרבן דהא - דכי נמי
 35 נזנא חולין אתי, דהיינו הלוח תודה. ודכי גרסין. הבא נמי נזנא חולין אתי, לפיכך וכו'.
 36 רב אמי אמר הא דאמר לחולין הא דאמר לא לחולין וכו'. כלומא, כולה ברייתא רבי מאיר,
 37 הוא דקטני ספא: "לחולין לא אוכל לך" מותר - מיירי דאמר לחולין, שבשאי תחת הלמד,
 38 הלכך ליכא למשיח לא חולין קאמר. מני אבאת - חולין אתה מה שלא אוכל, הא מה שאוכל
 39 דהא קרבן - לית ליה לך מאיר מכלל לאו אתה שומעין. והא דאמר "לחולין" כלומא בפתח
 40 הלמד, ומאי דאמר רבי הא דאמר - לא רוקא. דהא לאו ברייתא היא. אלא חק הא
 41 דבעית למחסר. ומדמית לה לך דר' לקרבן לא אוכל לך - קושטא קאמרת. כל שאמר
 42 "לחולין" בלמד פתחה. דהפ למנא גרסינן חולין ברמי. ולמנא גרסינן בלא ירו, וכו' דכי אפי' הכי
 43 מנרין. דכי אמר "לחולין" שבשאי. ודמי. ודמי חולין תודה את לפיכך לא אוכל לך.
 44 דמאי דר' לקרבן לא אוכל לך דאמר רבי מאיר. דהייא נמי בלמד שבאות דווקא היא. אבל
 45 כי קאמר בלמד פתחה - לאו מנרין. שכן משמעית לשנוי ואי אפשר לפרש בענין
 46 אחר. דלכך שריא. דמאי מצית למנא - לא יתי חולין תודה מה שלא אוכל, אבל הא מה
 47 שאוכל יתי חולין תודה - לית ליה לרמי מכלל לאו אתה שומעין. ואי קשיא לך: אי
 48 לחולין שאוכל לך פתחה וני ברייתא. ומשמע לן דלא חולין קאמר - דכי קטני במציעתא
 49 "לחולין" בלמד לך אסורי אורבה. הוה ליה ליתמיני מותר, דהא חולין קאמרו נראה בעיני דמציעתא בלמד ושביא. וספא בלמד ופתח וכל חודא ברותא קמיל מציעתא קמיל דכל הבא
 50 דאמר למד שבשאי. אינן גרסינן בה לישנא דהיתרא, דהיינו "שאוכל לך" - אסור. וספא ברותא קמיל. וכל היכא דאמר "לחולין" בפתח. אינן גרסינן בלישנא דאסורא. ור' עקיבין
 51 הלכה. וקטנין בן' דהוה דאית ליה מכלל לאו אתה שומעין. וכוהתם מניי דהבא. אינן גרסינן דאמרין בימי שאחור (ענין טעם) דאתקין שטואן בנזנא דשככי עומ' אפי' רמא' לא מתי' בנתיא כפול - לא משום דלר' סביר, אלא דחש ליה לרווחא דמילתא. מנייה משום ב'ד טועין דסבירא לחו ברמי. ואי לא מפליה נתנאייה אחי למשיחיה לעלמא. ודמי דעת הרב אלפס דלי
 52 וכן פסק הרמב"ן ז"ל בהלכותיו. **בחיורא** קא מתפסי. דכתיב (נמי ט) 'דום ובחור ישפך'. וחדר' ודבש' תאכל. **דמחיות** בשר ובזו שלטנים קמיה. אחי ורקת מיתו. מנחת דהיתרא
 53 גבי - בכר של חיור. **בניקרו** קא מתפסי. באיסורו שדיה קודם ורקת דמיס. ואיכא דקשיא ליה אפי' תמנא לומר דבחיורא קמתפסי. כלומר שיהא כמו ממש ומנחת קמיה - אבתי
 54 ליסתר. דהא אסור לטמאיה מנחת דרדו ואקשי: והא איכא נמי חיה ושוק שאסור לוריס מנחת דרדו לרדוי' לא קשיא. דאי מנחת נרדו - יארי היה שיהא אסור לכל. דהא לא אקשייה
 55 וארסה אבולי עלמא. אלא דלכתר' ורקת דמיס פקע ליה נרדא. ואסורא דנטמאין ורווחו ושוק לוריס - לאו משום נרדא היא. דהא רבני - היה אסור לכל. אלא אסורא
 56 הוא

1 בין שאוכל לבין שאוכל. בין שאמר "חולין" שאוכל לך" או "חולין" שאוכל לך
 2 - דהיינו דהיי מותר, ובין שאמר "חולין" שלא אוכל לך" או "חולין" שלא אוכל לך,
 3 ומשמע: חולין מה שלא אוכל לך, אבל מה שאוכל לך לא חולין אלא קרבן - אפי'
 4 דכי מותר, דלא דאמרין מכלל לאו אתה שומעין. דהא ברייתא רמי היא, דלית ליה
 5 מכלל לאו אתה שומעין. דכשאר "חולין"
 6 שלא אוכל לך - לא מפליה לתנאייה. ואלא אמר
 7 כלום. אבל כי באמר "לא חולין" שאוכל לך -
 8 אסור. דהבא לא דאמרין מכלל לאו אתה שומעין
 9 חן. דאינן דאמרין לעיל "לא חולין" שאוכל
 10 לך, ורייקין: לא חולין ליהי אלא קרבן,
 11 ורייקין רבוי מאיר לית ליה מכלל לאו אתה
 12 שומעין. ודכי נבא. אי דאמר "חולין" לא אוכל
 13 לך, או חולין דקדוק: האי חולין שלא אוכל לך
 14 הוא שאוכל לך לא חוי חולין אלא קרבן - דהא
 15 משמע מכלל לאו אתה שומעין. אבל האי לאו
 16 לא משמע מכלל לאו אתה שומעין. דהא
 17 בפרוש שאל האי תנא דבא דהא (ולא חן)
 18 מכלל לאו אתה שומעין. ויאכא דאמר: "חולין"
 19 שלא אוכל לך. דהא תנא משמע ליה מכלל
 20 לאו אתה שומעין. אבל האי לא משמע לך
 21 מכלל לאו אתה שומעין. דהא תנא משמע ליה מכלל
 22 לאו אתה שומעין. דהא תנא משמע ליה מכלל
 23 מכלל לאו אתה שומעין. דהא תנא משמע ליה מכלל
 24 לא חולין שאוכל לך. שנינו רוצה ליהנות
 25 מנזנו. לא לחולין לא אוכל מותר. מפרש ליהנות
 26 וקשיא האי קרבן לא אוכל לך אמר אסור את
 27 לית ליה מכלל לאו. ודאי מכלל לאו אתה
 28 שומעין. כלומא: אל קרבן הוא מה שלא אוכל
 29 לך, אבל מה שאוכל לך - חוי קרבן. ואמר ר'
 30 אבא נעשה כדאמר רבי. ודמפרש מפרש שנינו
 31 רוצה ליהנות מנזנו. לא לחולין לאו אתה שומעין
 32 חן. והא חבא נמי. גבי "לא לחולין" לא אוכל לך
 33 אמאי מותר' ליתרעה נמי ר' אבא דרדיק. לא
 34 לחולין לחולין לפיכך לא אוכל לך. כלומא, מה
 35 שאתה רוצה להאכילנו משלך - לא לחולין לך אלא לקרבן. לפיכך לא אוכל לך וכו'
 36 תנא. דברייתא. דאמר: "לחולין" לא אוכל לך" - מותר. סביר ליה בותיה בחדא וכו' ופליגי
 37 עליה בחדא. בקרבן. וכו' היכי דאמר "לא לחולין" לא אוכל לך" מותר - הכי נמי היכא
 38 דאמר "לקרבן" לא אוכל לך, דלית ליה את חזרונו רבוי אבא. הא אמר "לחולין" דאמר,
 39 "לחולין" לא אוכל לך" חוי מותר, אינן דמשמע מה שאוכל לך קרבן - דלית ליה מכלל
 40 לאו אתה שומעין. חן. דכפרשיית לעיל. ולענין האי חזרונו דמתרעין לעיל לא לחולין
 41 ליהי וכו' - ונמי חילי היכא דאמר "לא לחולין", אבל "לחולין" לא משמע לא לחולין.
 42 חוי עלי' בכשר ובחי שלמים וכו'. אי דאמר בהאי לישנא בחזרונו קא מתפסי. ופשיטא
 43 דמותר. דשלמים לאחי ורקת דמיס מותרין אפילו לכלעיס. נון ופחית בשך חולין ובשר
 44 ובזו שלמים. לאחי ורקת דמיס: **במינין בניקרו** קא מתפסי בניקרו ובזו שלמים. כמו
 45 שדיה לפני ורקת דמיס. שאסור. או כדרהשא, כמו שהיא עבשיה שדיא מותרת. הא
 46 שפע, דתנן: נותר ופגול. ומשמע נמי כגון ברייתא רבי דהיתרא ונותר ופגול. ואמר ר' ז'ד

והא
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56

גמרא לפי שזוהי מכפר וזה מתכפר, מוטב שיקדום המכפר למתכפר, כְּמֵה דְכַתִּיב (ויקרא טז) וְכִפֵּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל.

נְדֻבַת מְשִׁיחַ וְנְדֻבַת נְשִׂיא – נְדֻבַת מְשִׁיחַ קוֹדֶמֶת. נְדֻבַת צִיבּוֹר וְנְדֻבַת נְשִׂיא – נְדֻבַת נְשִׂיא קוֹדֶמֶת. נְדֻבַת מְשִׁיחַ וְנְדֻבַת צִיבּוֹר מִי קוֹדֵם? נִישְׁמָעִינָה מִן הַדָּא, נְדֻבַת מְשִׁיחַ וְשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זֵרָה עוֹמְדִין – שְׁעִירֵי עֲבוּדָה זֵרָה קוֹדֶמִין, מִפְּנֵי שְׁדָמֶן נִכְנָס לְפָנִים. לֹא מֵר אֱלָא שְׁדָמֶן נִכְנָס לְפָנִים! הָדָא אֲמַרְהּ, נְדֻבַת מְשִׁיחַ וְנְדֻבַת צִיבּוֹר – נְדֻבַת מְשִׁיחַ קוֹדֶמֶת.

הִיָּה שָׁם פֶּר עֲבוּדָה זֵרָה וְשְׁעִיר הַבָּא עִמוֹ וְהַטָּאֵת אַחֲרָתָּהּ? פֶּר קוֹדֵם לְשְׁעִיר, וְשְׁעִיר קוֹדֵם לְהַטָּאֵת אַחֲרָתָּהּ, וְהַטָּאֵת אַחֲרָתָּהּ קוֹדֶמֶת לְפָרָהּ! הֵיךְ עֵבִידָא? אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִכְּיָן שְׁהַשְׁעִיר מְחוּסָר זְמַן לְפָרָהּ, כְּמִי שְׁקָדְמוֹ פֶּר, וְהַטָּאֵת אַחֲרָתָּהּ קוֹדֶמֶת לְפָרָהּ. וּפֶר שֶׁל עֲבוּדָה זֵרָה קוֹדֵם לְשְׁעִיר הַבָּא עִמוֹ, מִפְּנֵי שְׁקָדְמוֹ בַּמִּקְרָא.

רַבִּי שְׁמוּאֵל אָחִיו דְּרַבִּי בְּרַכְיָה בְּעֵי: מַעֲתָהּ, שֶׁל רֹאשׁ הַדֵּשׁ יְקוּדִים לְשְׁעִיר הַבָּא עִמוֹ מִפְּנֵי שְׁקָדְמוֹ! אָמַר רַבִּי בָּא מְרִי, לִית יָכִיל, הַטָּאֵת דִּידֵיהּ חֶסֶר, עַל עוֹלַת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ, סְמִכּוֹ לְעוֹלַת הַתְּמִיד.

קֶרֶבֶן אִישׁ וְקֶרֶבֶן אִשָּׁה – קֶרֶבֶן אִישׁ קוֹדֵם. הָדָא דִּתְּ מֵר בְּשִׁחִיו שְׁנִיָּהּן שְׁוִיָּהּ, אֲכַל אִם הִיָּה זֶה פֶּר וְזֶה גְדִי, כִּהִיָּא דְמֵר רַבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשֻׁעִיָּהּ: וְעַבְד מְכִיָּא פֶּר וְרַבּוֹ מְכִיָּא שְׁעִיר – עַבְד קוֹדֵם לְרַבּוֹ. דְתַנְיִין תַּמּוּ, פֶּר מְשִׁיחַ וּפֶר עֵדָה עוֹמְדִים – פֶּר מְשִׁיחַ קוֹדֵם לְפֶר עֵדָה לְכָל מַעֲשִׂיוֹ.

מַעֲשֶׂה בִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָה שְׁעִלּוּ לְהוֹלֵת אֲנִטּוּכִיא עַל עַפְק מִזְבַּח הַכֹּמִים, וְהָיָה תַמּוּן חַד אַבָּא יְהוּדָה. עֵבִיד מִצֹּחַ בְּעִין מוֹכֵה, פֶּעַם אַחַת יָרַד מִנְּכֶסֶי, וְרָאָה רַבּוֹתֵינוּ וְנִתְּיָאֵשׁ מִהֶן, עָלָה לֹא לְבֵיתוֹ וּפְנֵי הוֹלְנִיתָּהּ. אֲמַרְהּ לֹא אֲשֶׁתָּהּ, מִפְּנֵי מַה פְּנִיךְ הוֹלְנִיתָּהּ? אָמַר לָהּ, רַבּוֹתֵינוּ כָּאֵן וְאִינִי יוֹדֵעַ מַה אַעֲשֶׂה! אֲשֶׁתָּהּ שְׁהִיתָּה צְדָקָת מִפְּנֵי אֲמַרְהּ לֹא, נִשְׁתַּיְרָה לָךְ שְׂדֵה אַחַת, לָךְ וּמְכוֹר חֲצִיָּיהָ וְתַן לָהּ, הַלָּךְ וְעֵשֶׂה בֵּן וְכָא אֲצַל רַבּוֹתֵינוּ וְנִתַּן לָהּ. וְנִתְּהַלְלוּ עֲלֵינוּ רַבּוֹתֵינוּ. אָמְרוּ לֹא, אַבָּא יְהוּדָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְיִמְלֵא חֲסִדוֹתֵיהּ! עִם בְּשִׁחְלָכוּ לָהֶם יָרַד לְחִרוּשׁ בְּתוֹךְ חֲצִי שְׂדֵהָ, עִם בְּשִׁחְוֵה חִרוּשׁ בְּתוֹךְ חֲצִי שְׂדֵהָ, שְׁקַעָה פֶּרְתָּהּ וְנִשְׁבַּרְהּ. יָרַד לְהַעֲלוֹתָהּ, וְהֵאִיר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵינָיו וּמִצָּא סִימָא, אָמַר: לְמוֹכְרֵי נִשְׁבַּרְהּ רַגְל פֶּרְתָּהּ.

[דף י"ח ע"א]

וּבַהֲדוֹרֵת רַבּוֹתֵינוּ שְׁאֵלֹן עֲלוּי, אָמְרוּ, מַה אַבָּא יְהוּדָה עֵבִיד? אָמְרוּן מֵאֵן יָכִיל חֲמִי אֲפִי דְאַבָּא יְהוּדָה! אַבָּא יְהוּדָה דְתוֹרִי! אַבָּא יְהוּדָה דְנִמְלוּ! אַבָּא יְהוּדָה דְחִמְרוּ! חוֹר אַבָּא יְהוּדָה לְכִמוֹת שְׁהִיָּה. וְכָא אֲצַל רַבּוֹתֵינוּ וְשָׂאל בְּשִׁלּוּמֶן. אָמְרוּן לֵיהּ: מַה אַבָּא יְהוּדָה עֵבִיד? אָמַר לָהּ: עֲשֶׂתָּה תְּפִילַתְכֶם פִּירוֹת וּפִירֵי פִירוֹת! אָמְרוּ לֹא: אַף עַל פִּי שְׁנַתְּנוּ אַחֲרִים יוֹתֵר מִמָּךְ בְּרֵאשׁוֹנָה, אוֹתָךְ פֶּתְכְנוּ רֹאשׁ טִימוּס. נְטִלוּהוּ וְהוֹשִׁיבוּהוּ אֲצִלְכֶם, וְקִרְאוּ עֲלָיו תְּפִסּוּק תְּהֵה (משלי יח) מִתַּן אָדָם יִרְחִיב לֹא וְלִפְנֵי גְדֻלִים יִנְחֶנּוּ.

רבי חייה בר בא עביד פסיקא ביהין בית מדרשא דטיביריא, והוון תפון מן אילני דבר סילני, ופסק הדיא ליטרא דהב, נטלו רבי חייה רבה והושיבו אצלו, וקרא עליו הפסוק הנה מתן אדם ירחיב לו וגו'.

רבי שמעון בן לקיש עאל לבוצרה, והנה תפון חד רבהון רמייא, חס ליה דלא הנה רמאי, אלא שהיה מרמה במצוות, והנה חמי כמה דציבורא פסק והוא פסיק לקבליה. נטלו רבי שמעון בן לקיש והושיבו אצלו וקרא עליו הפסוק הנה מתן אדם ירחיב לו וגו'.

האיש קודם לאשה וכו'. עד כדון בשתיה זה להחיות וזה להחיות, זה לכפות וזה לכפות. הרי שהיה זה להחיות וזה לכפות? נישמעינה מן הדיא דמר רבי יהושע בן לוי בשם רבי אנטונינוס: כסות אשת חבר וחיי עם הארץ – כסות אשת חבר קודמת לחיי עם הארץ מפני כבודו של חבר. לא מר אלא כסות אשת חבר בחיי חבר. אבל אם היה זה להחיות וזה לכפות, אותו שלהחיות – קודם.

אבידתו ואבידת אביו – שלו קודמת. אבידתו ואבידת רבו – שלו קודמת. אבידת אביו ואבידת רבו – של רבו קודמת, שאביו הביאו לחיי העולם הזה, ורבו שלימדו חכמה הביאו לחיי העולם הבא. ורבו שלימדו משנה, לא רבו שלימדו מקרא. אם היה אביו שקול כרבו – אביו קודם. מה הועילו? אמר רבי יוסי בי רבי בון: בשתיה חצי תלמודו מזה וחצי תלמודו מזה.

אבידת אביו שחצי תלמודו ממנו, ואבידת אמו גרושה מאביו מי קודם? אביו הוא שיקדום או עד שיהא כל תלמודו ממנו אבידת רבו שחצי תלמודו הימני ואבידת אמו גרושה מאביו מי קודם? רבו הוא שיקדום, או עד שיהא כל תלמודו הימני!

אבידתו ואבידת אמו ואבידת אביו ואבידת רבו – שלו קודם לאביו. ואביו לאמו. ואמו לרבו. ולא מתניתא היא? האיש קודם לאשה להחיות ולהשיב אבידה! סברין מימר בשאין רבו שם, אתא מימר לך: ואפילו רבו שם.

הוא ואמו ורבו ואביו עומדים בשכי – הוא קודם לאמו, ואמו לרבו, ורבו לאביו. ולא מתניתא היא, האשה קודמת לאיש לכפות ולהוציאה מבית השכיב אבידה! מימר בשאין רבו שם, אתא מימר לך ואפילו רבו שם.

אי זהו רבו שלימדו חכמה? כל שפתח לו תהילה, דברי רבי מאיר. רבי יודה אומר: כל שרוב תלמודו ממנו. רבי יוסי אומר כל שהאיר עיניו במשנתו. אתא רבי אבהו בשם רבי יוחנן, הלכה כמי שהוא אומר כל שרוב תלמודו הימני. ולמה לא פתח לה כרבי יודה? אית תני ומחליף. רב ליעזר קרע על שפתח לו תהילה.

[דף י"ח ע"ב]

שמואל הלץ על שהאיר עיניו במשנתו. ומה האיר עיניו במשנתו? אמר רבי יוסי כרבי בון: מפתח אחד יורד לאמת בית השחי, אחד פותח פיו. ומהו אחד יורד לאמת בית השחי? שהיה שוחה אמה עד שלא יפתח.

רבי חנניה הוה מיסתמיך ברבי חייה בר בא, בציפריין, חמא כל עמא פריי, אמר ליה: למה כל עמא פריי? אמר ליה: רבי יוחנן יתיב דרש בבית מדרשא דרבי בגייה, וכל עמא פריי מישמעיניה, אמר בריה רחמנא דחמי לי פירין עד דאנא בחיים! וכל אנדתא פשמית ליה, חוץ ממשלי וקהלת.

שניהם עומדין בקלון, האיש קודם לאשה למה? שהאשה דרפן לבן והאיש אין דרפו לבן. מעשה בי רבי יהושע שעלה לרומי, אמרו על תינוק אחר ירושלמי שהיה אדמוני עם יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו מסודרות לו תלתלים והוא עומד בקלון, והלך רבי יהושע לבדוקו, פיון שהגיע לפתחו נענה רבי יהושע ואמר לו (ישעיה מב) **מי נתן למששה יעקב וישראל לבזים הלוא ה' נענה התינוק ואמר לו: זו חטאנו לו ולא אבו בדרךיו הלוך ולא שמעו בתורתו. מיד זלגו עיניו דמעוהו. ואמר, מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ שאיני זו מיכן עד שאפדנו, ופדאו במקוון הרבה ושילחו לארץ ישראל, וקרא עליו הפסוק הוה (איכה ד) בני ציון היקרים וגו'.**

הלכה ה' מתני' בהן קודם ללוי. לוי לישראל. ישראל לממזר. ממזר לנתני. נתני לגר. וגר לעבד משיהרר. אימת? בזמן שפולן שוין, אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ, ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ.

גמרא חכם קודם למלך. מלך קודם לכהן גדול. בהן גדול קודם לנביא. נביא קודם למשוח מלחמה. משוח מלחמה קודם לראש משמר. ראש משמר קודם לבית אב. בית אב קודם למרפל. והמרפל קודם לגיזבר. גיזבר קודם לכהן הדיוט. בהן הדיוט קודם ללוי. לוי לישראל. ישראל לממזר. ממזר לנתני. נתני לגר. וגר לעבד משיהרר. אימת? בזמן שפולן שוין, אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ, ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ.

חכם קודם למלך, חכם שמת – אין לנו פיוצא בו. מלך שמת – כל ישראל ראויין למלכותו.

אמר רבי יוחנן: כל אותן ארבעים יום שעשה משה בהר, היה למד תורה ומשכחה, ובסוף נתנה לו במתנה. כל כך למה? בשביל להחזיר את הפיפשים.

בד דמך רבי סימון בר זביד, עאל רבי הילי ואפטר עלוי (איוב כח) **כי יש לבסר מוצא וגו' ברזל מעפר יקח וגו',** אילו אם אבדו – יש להן הליפין. אבל תלמיד חכם שמת – מי מביא פיוצא בו?

(איוב סח) **והחכמה מאין תמצא וגו' ונעלמה מעיני כל חי וגו'.** אמר רבי לוי: מה אם אחי יוסף על שמצאו מציאה יצא ליבם, דכתיב (בראשית מב) **ויצא לבם,** אנו שאבדנו רבי סימון בר זביד על אחת פמה וכמה.

מלך קודם לכהן גדול, דכתיב (מלאים א, א) **והרפבתם את שלמה בני וגו'.** בהן גדול לנביא. דכתיב (מלכים א, ח) **ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא למלך.** הקדים צדוק לנתן. רבי יונה בשם רבי חמא בר חנינה, נביא מכפת דיוו ורגליו יושב לו בפניו בהן גדול. ומה מעמא? (זכריה ג) **שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה וריעה הישבים לפניך.** יכול היו הדיוטות? תלמוד לומר **כי אנשי מופת הוה, ואין מופת אלא נבואה.** הוה מה דתמר (דברים יג) **ונתן אליך אות או מופת.**

נביא קודם למשונה מלחמה. משונה מלחמה קודם לראש משמר. ראש משמר קודם לראש בית אב. ראש בית אב קודם למרפל. והמרפל קודם לגיזבר. גיזבר קודם לכהן הדיוט. כהן קודם לקוי. לוי לישראל. לא הוא לוי הוא ישראל! אמר רבי אבון: בשעת הדיוכן שנו. אמר רבי אבון:

[דף י"ט ע"א]

גר ומומר לעבוי"ם, מומר קודם מפני מעשה שאירע. מפני מה הכל רצין אחר הגיורת ואין הכל רצין אחר משוחררת? שהגיורת בהזקת משתמרת, ומשוחררת בהזקת הבקר. ומפני מה הכל רצין אחר העעבך? מפני שעסקו רע עם הבריות. אמר רבי יוחנן: אל תאמין בעבד עד שישא עשר דור. (מלכים ב, כח) **בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע מזרע המלוכה ויבה את גדליהו במצפה.**

רבי יהושע בן לוי אמר: ראש וזקן – זקן קודם, שאינו ראש אם אינו זקן. מה טעמא? (דברים כט) **אתם נצבים היום בלכם וגו',** וכתוב (יהושע כד) **ויאסף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה,** משה הקדים ראשים לזקנים, יהושע הקדים זקנים לראשים? משה, על ידי שהיו הכל תלמידיו, הקדים ראשים לזקנים. יהושע על ידי שלא היו הכל תלמידיו, הקדים זקנים לראשים. משה, על שלא צרף להם בכיבוש הארץ, הקדים ראשים לזקנים. יהושע על ידי שהיו הכל תלמידיו, הקדים זקנים לראשים. משה, על ידי שנתנינע בתלמוד תורה, הקדים זקנים לראשים. יהושע על ידי שנתנינע בתלמוד תורה, הקדים זקנים לראשים. רבי יהושע דסיכנין בשם רבי לוי: משה, על ידי שצפה ברוח הקודש שעתידין ישראל להסתפר במלכות, וראשיהן עומדין על גביהן, הקדים ראשים לזקנים.

תני, הסודרן קודם לפילפולן. רבי שמואל אחוי דרבי ברכיה בעי: אפילו ברבי אמי? אמר ליה: מיתבעי מרבי אמי? דהוא סדרן הוא הפילפולן! הדא אמרה, משנה קודם למקרא. ודא מסייעא ליה, דתני רבי שמעון בן יוחי: העוסק במקרא – מידה שאינה מידה. ורבנן עבדין מקרא במשנה.

רבי שמואל בר נחמן אמר: משנה קודם לתלמוד. ומה טעמא? (משלי ד) **קנה חכמה קנה בינה וגו'.** רבי יוחנן אמר: תלמוד קודם למשנה. ומה טעמא? (משלי טו) **קנה חכמה מה טוב מחרוץ.** מה מקוים רבי יוחנן טעמא דרבי שמואל בר נחמן, מוס בזול ויין ביוקר, אפשר לעולם להיות בלא יין, אי אפשר לעולם להיות בלא מים! ומה מקוים רבי שמואל בר נחמן טעמא דרבי יוחנן? מלח בזול, פילפולין ביוקר. אפשר לעולם להיות בלא פילפולין, אי אפשר לעולם בלא מלח!

[דף י"ט ע"ב]

לעולם הוי רץ אחר המשנה יותר מן התלמוד. הדא דת מר עד שלא שיקע בו רוב משניות, אבל מששיקע רבי רוב משניות – לעולם הוי רץ אחר התלמוד יותר מן המשנה.

דרש רבי שמואל בריה דרבי יוסי בי רבי בון: (משלי כח) **חכם בעיניו איש עשיר ודל מבין יחקרנו. חכם בעיניו איש עשיר – זה בעל התלמוד. ודל מבין יחקרנו – זה בעל אנדה. לשנים שנכנסו**

לְעִיר. בְּיַד זֶה עֲשֵׂתוֹת שֶׁל זֶהָ, וּבְיַד זֶה פְּרוֹטְרוֹט. זֶה שְׁבִידוֹ עֲשֵׂתוֹת שֶׁל זֶהָ – אֵינּוּ מוֹצִיא וְהָיָה, וְזֶה שְׁבִידוֹ פְּרוֹטְרוֹט – מוֹצִיא וְהָיָה.

דָּרַשׁ רַבִּי אֲחָא: (משלי טז) פֶּלֶס וּמֵאוּזֵי מִשְׁפַּט לֵה' מַעֲשֵׂהוּ כָּל אַבְנֵי כִּיס. פֶּלֶס – זֶה הַמְּקָרָא. מֵאוּזֵי – זֶה הַמְּשֻׁנָּה. מִשְׁפַּט – זֶה הַתְּלִמּוּד. לֵה' – זֶה הַתּוֹסֶפֶת. מַעֲשֵׂהוּ כָּל אַבְנֵי כִּיס – כּוֹלֵהֶם נִזְמָלִין שְׁכָרוֹן מְכִים אֶחָד.

רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא אָזַל לְחַד אֶתְרָא, אֲשֶׁכַּח רַבִּי לְוִי יְתִיב דְּרַשׁ, (קהלת ו) אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וּכְבוֹד וְאֵינְנו חֹסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יִתְּנֵהוּ וְלֹא יִשְׁלִיטְנוּ הָאֱלֹהִים לְאָכַל מִמֶּנּוּ כִּי אִישׁ נִכְרִי יֵאֲכַלְנוּ. עוֹשֶׂר – זֶה הַמְּקָרָא. נְכָסִים – אֵילוּ הַלְכוֹת. וּכְבוֹד – זֶה הַתּוֹסֶפֶת. וְאֵינְנו חֹסֵר לְנַפְשׁוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יִתְּנֵהוּ – אֵילוּ מִשְׁנֵינּוֹת גְּדוּלוֹת, כְּגוֹן מִשְׁנֵנְתוֹ שֶׁל רַבִּי חוּנְיָה וּמִשְׁנֵנְתוֹ שֶׁל רַבִּי הוֹשֻׁעִיָּה וּמִשְׁנֵנְתוֹ שֶׁל בַּר כְּפָרָא. וְלֹא יִשְׁלִיטְנוּ הָאֱלֹהִים לְאָכַל מִמֶּנּוּ – זֶה בַּעַל אַגְדָּתָא, שְׂאִינּוּ לֹא אוֹסֵר וְלֹא מוֹתִיר, לֹא מְטַמֵּא וְלֹא מְטַהֵר. כִּי אִישׁ נִכְרִי יֵאֲכַלְנוּ – זֶה בַּעַל הַתְּלִמּוּד. קָם רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָא וּנְשָׁקִיָּה בְּרֵאשִׁיָּה. אָמַר: זְכִינְתָה מִיּוֹרִינְהָ יְקִים, תְּזַכִּי מִיּוֹרִינְהָ מִיְתִיב.

בִּיקְשׁוּ לְמִנּוֹת זְקָנִים, מֵאִיכֵן הֵן מְמַנִּים? מִפְּיִבְרִיָּה אַמְדֻרוֹמָה? אָמַר רַבִּי סִימוּן: (שופטים א) יְהוֹדָה יַעֲלֶה. אָמַר לִיהֵ רַבִּי מְנָא: הֲדָא דִּתְ מוֹר לְמַלְחָמָה, אֲכַל לְמַנּוּזֵי (אסתר א) רֵאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַיְשָׁבִים רֵאשְׁנָה בְּמַלְכוּתָא.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לְוִי: מַעֲשֵׂה שְׁנַכְנְסוּ זְקָנִים לְעַלְיִית בֵּית גְּדִיא בִּירֵחוֹ, וַיִּצְתָּה בֵּת קוֹל וְאֶמְרָה לְהֵן, יֵשׁ בֵּינֵיכֶם שְׁנַיִם רְאוּיִין לְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ, וְהִלַּל הִגְזוֹן אֶחָד מֵהֶן. נִתְּנּוּ עֵינֵיהֶן בְּשִׂמּוּאֵל הַקָּטָן.

שׁוּב נִכְנְסוּ זְקָנִים לְעַלְיִיָּה בֵּיבְנָה, וַיִּצְתָּה בֵּת קוֹל וְאֶמְרָה לְהֵן: יֵשׁ בֵּינֵיכֶם שְׁנַיִם רְאוּיִין לְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ, וְשִׂמּוּאֵל הַקָּטָן אֶחָד מֵהֶן. נִתְּנּוּ עֵינֵיהֶם בְּאֵלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס. וְהָיוּ שְׂמִיחִים עַל שְׁהַסְפִּיקָה דַעְתָּן לְדַעַת רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ.

אֵילִין דְּבַר פְּזִי וְדְבַר הוֹשֻׁעִיָּה הוּוּ עֲלִין וְשְׂאֵלִין בְּשַׁלְמִיָּה דְנִשְׂיָא בְּכָל יוֹם, וְהוּוּן אֵילִין דְּרַבִּי הוֹשֻׁעִיָּה עֲלִין קְדָמָאִי, אֵזְלוּן אֵילִין דְּבַר פְּזִי וְאֵיתְהַתְּנִין בְּנִשְׂיאוֹתָא, אֶתְוֹן בְּעוֹן מִיעוּל קְדָמִי, אֶתְוֹן וְשְׂאֵלִין לְרַבִּי אִימִי, (שמות כז) וְהִקְמַת אֶת הַמִּשְׁכָּן בְּמִשְׁפַּטוֹ, וְכִי יֵשׁ מִשְׁפַּט לְעַצְמִים! אֵלָּא אִי זֶה קִרְשׁ זָכָה לִינְתָן בְּצַפּוֹן יִנְתָן בְּצַפּוֹן. בְּדָרוֹס יִנְתָן בְּדָרוֹס.

תַּרְתִּין זְרַעִין בְּצִיפְרִין בְּלוּמִיָּה וּפְגַנְיָא, הוּוּ עֲלִין וְשְׂאֵלִין בְּשַׁלְמִיָּה דְנִשְׂיָא בְּכָל יוֹם, וְהוּוּן בְּלוּמִיָּא עֲלִין קְדָמָאִין וּנְפַקִי קְדָמָאִי. אֵזְלוּן פְּגַנְיָא וְזָכוּן לְאוּרִיָּתָא, אֶתְוֹן בְּעוֹן מִיעוּל קְדָמָאִי. אִישְׁתְּאַלַת לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ, שְׂאֵלָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן. עֵאל רַבִּי יוֹחָנָן וְדַרְשָׁה בְּבֵית מְדַרְשָׁא דְרַבִּי בְּנִיָּה, אֲפִילוּ מִמּוֹר תְּלִמִיד חָכָם וְכַהֵן גְּדוֹל עִם הָאֲרִי, מִמּוֹר תְּלִמִיד חָכָם קוֹדָם לְכַהֵן גְּדוֹל עִם הָאֲרִי. סְבָרִין מִימֵר לִפְדוּת וְלַתְּחִיּוֹת וְלְכַסּוֹת, הָא לִישׁוּבָה לֹא. אָמַר רַבִּי אֲבוּן אֶפֶר לִישׁוּבָה. וְזַמְּה מַעֲמָא? (משלי א) יְקַרְהָ הִיא מִפְּנֵינִים וְאֲפִילוּ מוֹהָ שְׁהוּא נִכְנָס לְפָנֵי וְלְפָנִים.

הַדְרִין עֲלֵהּ בַּהוֹן מְשִׁיחַ שְׁחָטָא וְסָלְקָא לָהּ מִסְכְּתָא דְהוֹרֵיּוֹת וְכוּלְיָהּ סִידְרָא דְנִזְיָקִין

מִסְכֵּת נְדָה

פֶּרֶק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' שמאי אומר: כל הנשים – דיין שעתן. הלל אומר: מפקידה לפקידה, אפילו לימים הרבה. והכמים אומרים: לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא, מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת.

כל אישה שיש לה ווסת – דייה שעתה. והמשמשות בעדים – הרי זו כפקידה, וממעטת על יד מעת לעת, ועל יד מפקידה לפקידה.

גמרא מהו דיין שעתן? שאינן מטמאות טהרות למפרע.

והכמים אומרים: לא כדברי זה ולא כדברי זה, לא בשמאי שלא נתן סייג לדבריו, ולא בהלל שהפליג על מדותיו. אלא, מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה, ומפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת.

ביצד "מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה"? בדקה עצמה בשני בשבת, וראת בהמישי בשבת – אין טמא אלא עד מעת לעת דארבעתא.

ביצד "מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת"? בדקה בשחרית וראת במנחה – אין טמא אלא עד שחרית.

תמן תנינן: השרץ שנמצא במבוי – מטמא למפרע.

רבי אמי בעי: מתניתא דלא בשמאי!

אמר רבי יוסי: אין לית הוא בשמאי, אפילו כהלל לית היא! ולא מודה הלל במבוי שהוא מתכבד ושטף של גשמים עובר בו – שהוא טהור!

שמאי אומר: הרי אשה, על ידי שהיא רגילה במי רגלים – עשו אותה במבוי שהוא מתכבד ושטף של גשמים עובר בו – והוא טהור.

עד כדון בשבדקה ומצתה נגוב,

[דף א' ע"ב]

בדקה ומצתה טהור? רבי אמי בשם רב, רבי בא בשם רב יהודה: בדקה ומצתה טהור – אסורה לביתה עד שיתנגב מעיניה.

חד רבי טובי, אמר בשם רבי אבהו: אסורה לביתה עד מעת לעת.

אמר רבי יעקב בר אחא: בד סליקית להבא, שמעיתיה מן כל רבנן; מותרת לביתה מיד.

הוון בעיי מימר: מאן דמר מותרת לביתה – מפקידה היא למעט מעת לעת, ומאן דמר אסורה לביתה – אינה מפקידה למעט מעת לעת.

ואפילו כמאן דמר אסורה לביתה – בפקידה היא למעט מעת לעת. ולמה היא אסורה לביתה? שמתוד שיהיא מתרגלת בדמים טהורין – היא מתרגלת בדמים טמאין.

בדקה ומצתה ספק – פשיטא אינה מפקידה למעט מעת לעת.

הוא עצמו מהו שישמא בספק? נישמעניה מן הדא: מוטמום ואנדרוגנים שראו – דיין שעתן. מה את שמע מינה? אמר רבי יוסי: מוטמום ואנדרוגנים – ספק, ומעת לעת – ספק, ואין ספק לספק. וכא – ראיתה ספק, ומעת לעת ספק, ואין ספק לספק.

הנא בר חייה אמר: מעת לעת שאמרו – לקדשים אכל לא לטהרות.

התיב רב הודא: והתני: מעשה בריבה אחת בעייתלו שהפסיקה לה שלש עונות ולא ראת, ואחר כך ראת, ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: דיייה שעתה. וכי יש קדשים בעייתלו? אלא בשנעשו לטהרת הקודש.

ולא כהולין הן? תיפתר: שנעשו לטהרת מי טהא, שמי טהא חטאת חמורין מן הקודש.

תני: מעת לעת שאמרו – תולין אכל לא שורפין. והנה רבי זעירא חדי בה.

אשבח תני: הרוזה פתם – מטמא למפרע. ומה היא מטמאה? האוכלין והמשקין, והמושבות והמושבות, ומקולקלת למיניניה, ומטמא את בעלה למפרע.

[דף ב' ע"א]

הרוזה דם – מטמא למפרע. ומה היא מטמאה? האוכלין והמשקין, והמושבות והמושבות. ואינה מקולקלת למיניניה, ואינה מטמא את בעלה למפרע. רבי עקיבא אמר: מטמא את בעלה למפרע. וזה וזה – תולין אכל לא שורפין.

תפון אמרין: מעת לעת שאמרו, משפכה – במגעה. מהו כבועל נדה, ואינו מטמא בהיסט, ואינו מטמא בכלי חרס. אשבח תני: מטמא בכלי חרס בהיסט.

מעת לעת שאמרו, מגעה ברשות הרבים מהו? נישמעניה מן הדא: מעוברת ומיניקה – טהורות לבעליהן. וכן אשה שיש לה ווסת, ושאר כל הנשים – טהורות בכיאה, ומטמאות במגע. הדא אמרה: ודאי מגעה ברשות הרבים – טמא.

רבי יודן בעי: בדקה הלוקה בשחרית ומצתה טהור, ובמנחה ומצאת עליו פתם – פשיטא, הלוקה אינו טמא אלא עד שעת בדיקה. וגופה, מהו שיהא טמא מעת לעת? פלום את מטמא וגופה אלא מחמת הלוקה, הלוקה אינו טמא אלא עד שעת בדיקה, וגופה טמא מעת לעת?

וְהַמְשַׁמֵּשֶׁת בְּעֵדִים – תָּרִי זֹו בְּפִקְדוּהָ. הֵיךְ עֵבִידָא? בְּדָקָה עֲצֻמָּה בְּשַׁחֲרִית וְשִׁימוּשָׁה בְּעֵד בְּחֻצוֹת, וְרָאת בְּמִנְחָה – אֵין טָמֵא אֱלָא עַד שְׁעַת תְּשֻׁמִישׁ.

לֹוי אָמַר: בְּעֵד שֶׁל אַחַר הַתְּשֻׁמִישׁ הִיא מִתְנִיתָא, אֲבָל בְּעֵד שְׁלִפְנֵי הַתְּשֻׁמִישׁ – תְּמוּמָה הִיא לְבֵיתָהּ וְאֵינָה בּוֹדֶקֶת יָפָה.

רַבִּי אֲבוּן בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: בְּעֵד שְׁלִפְנֵי הַתְּשֻׁמִישׁ הִיא מִתְנִיתָא, אֲבָל בְּעֵד שֶׁל אַחַר הַתְּשֻׁמִישׁ – דִּיהָא הִיא מְחֵמֶת שִׁכְבַת זָרַע.

הֲלֹכָה ב' מִתְנִי' בִּיצֵד "דִּייה שְׁעֵתָה"? הֵיחָה יוֹשְׁבֵת בְּמִטָּה וְעִסְקָה בְּמִתְהַרְוֹת, פִּירְשָׁה וְרָאת דָּם – הִיא טְמִיאָה, וְכוּלֵן מְהוֹרֹת.

אָף עַל פִּי שְׂאֵמְרוּ: מְטַמְּאָה מֵעַת לְעַת – אֵינָה מוֹנֶה אֱלָא מִשְׁעָה שְׂרָאָת.

רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר: אַרְבַּע נָשִׁים דִּיין שְׁעֵתָן, בְּתוּלָה, וּמְעוּבָרַת, וּמְנִיקָה, וְזִקִּינָה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא שְׁמַעְתִּי אֱלָא בְּתוּלָה, אֲבָל הֲלֹכָה כְּרַבִּי אֲלֵיעָזָר.

גְּמָרָא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא שְׁמַעְתִּי אֱלָא בְּתוּלָה, אֲבָל הֲלֹכָה כְּרַבִּי לֵיעָזָר.

אֵין אֲמָרִין: מִי שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הַלְּבָנָה יְכוּא וְנָעִיד, אֱלָא אֲמָר: מִי שְׂרָאָה אֶת הַלְּבָנָה יְכוּא וְנָעִיד. אַתָּה לֹא שְׁמַעְתָּ, אֲנִי שְׁמַעְתִּי!

כָּל יָמִים שְׁהִיָה רַבִּי לֵיעָזָר קָיִים – הֵיחָה הֲלֹכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. מִשְׁמַת רַבִּי לֵיעָזָר, הִנְהִיג רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הֲלֹכָה כְּרַבִּי לֵיעָזָר.

מַה גָּן קִימִין? אִם בְּשִׁשְׁמַע רַבִּי לֵיעָזָר מִפִּי אֶחָד, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִפִּי שְׁנַיִם, בֵּין בְּחַיִּים בֵּין לְאַחַר מִיתָה – תֵּהֵא הֲלֹכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. וְאִם בְּשִׁשְׁמַע רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִפִּי אֶחָד, וְרַבִּי לֵיעָזָר מִפִּי שְׁנַיִם, בֵּין בְּחַיִּים בֵּין לְאַחַר מִיתָה – תֵּהֵא הֲלֹכָה כְּרַבִּי לֵיעָזָר! כִּהְדָא דְתַנִּי: אֶחָד אָמַר: שְׁמַעְתִּי מִפִּי שְׁנַיִם, וְשְׁנַיִם אָמָרִים: שְׁמַעְנֵנו מִפִּי אֶחָד – יִיפָה כַח הָאֶחָד שְׁשִׁמַע מִפִּי שְׁנַיִם מִכַּח הַשְׁנַיִם שְׁשִׁמְעוּ מִפִּי אֶחָד!

אֱלָא כֵן אֲנִן קִימִין: בְּשׂוּיָן. זֶה שְׁמַע מִפִּי אֶחָד, וְזֶה שְׁמַע מִפִּי שְׁנַיִם. וְזֶה שְׁמַע מִפִּי שְׁנַיִם, בְּחַיִּין – לֹא רָאָה דַעְתָּו, לְאַחַר מִיתָתוֹ – רָאָה דַעְתָּו.

[דף ב' ע"ב] מַה חֵמִית מִימַר בְּשְׂרָאָה דַעְתָּו? כִּהְדָא דְתַנִּי: אַרְבַּע נָשִׁים שְׂאֵמְרוּ חֲכָמִים דִּיין שְׁעֵתָן – כְּתָמֵן טָמֵא לְמַפְרַע, חוּץ מִתִּינּוּקַת שְׁלֹא תִגְיַע וּמְנָה לְרֹאוֹת, מִפְּנֵי שְׂאֵין לָהּ כְּתָמִין; דְּכָרִי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אֲמָרִים: אַרְבַּע נָשִׁים שְׂאֵמְרוּ חֲכָמִים: דִּיין שְׁעֵתָן – כְּתָמֵן טָמֵא לְמַפְרַע. אֲבָל תִּינּוּקַת שְׁהִגִּיעַ וּמְנָה לְרֹאוֹת – כְּתָמָה כְּרֵאִיתָהּ, מַה רֵאִיתָהּ – דִּייה שְׁעֵתָה. אָף כְּתָמָה – דִּייה שְׁעֵתָה.

אָמַר רַבִּי יְצִאי: מִפְּנֵי שְׁשִׁירְפָה מְצוּיָה וְזֶה אִם זֶה שְׁשִׁירְפָה מְצוּיָה – אֶתְּ אָמַר דִּייה שְׁעֵתָה, אֵלֹו שְׂאֵין שִׁרְפָן מְצוּיָה – לֹא כָּל שְׁבָן! מִיכֵן שְׂרָאָה דַעְתָּו.

הֲלֹכָה ג' מִתְנִי' אֵי זֹו הִיא בְּתוּלָה? כָּל שֶׁלֹּא רָאָת דָּם כָּל יְמֵיהָ, אָף עַל פִּי גְשׁוּאָה.

מְעוֹבְרָתָּהּ מְשִׁיבָדָע עוֹבְרָהּ. מִיִּנְיָקָהּ? מִשְׁתַּנְמוֹל אֶת בְּנָהּ.

נִתְנָה בְּנָהּ לְמִינְיָקָהּ וּנְמַלְתָּהּ אוֹ מוֹת, רַבִּי מֵאִיר אָמַר: מִטְּמֵאָה מֵעַת לְעַת, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: דִּיִּיהָ שְׁעָתָהּ.

גְּמָרָא בֵּן הִיא מוֹתֵינָתָא, כֹּל שְׁלֵא רָאָת דָּם נִיִּדָה מִיְמֵיהָ, וְאָף עַל פִּי נְשׂוּאָה. בְּתוּלָה לְדָמִים אָמְרוּ, אֲבָל לֹא בְּתוּלָה לְכַתוּלִים.

פְּעֻמִּים שֶׁהִיא בְּתוּלָה לְדָמִים וְאִינָהּ בְּתוּלָה לְכַתוּלִים. פְּעֻמִּים שֶׁהִיא בְּתוּלָה לְכַתוּלִים וְאִינָהּ בְּתוּלָה לְדָמִים. בְּתוּלָה לְדָמִים – בְּשִׂרְאָתָּהּ וְאַחֵר כֶּד נִישְׂאָתָּה. בְּתוּלָה לְכַתוּלִים – בְּשִׁנְיִשְׂאָתָּה וְאַחֵר כֶּד רָאָתָּה.

תְּנִי: שְׁלֵשׁ בְּתוּלוֹת הֵן. בְּתוּלַת אָדָם, בְּתוּלַת שְׁקָמָה, וּבְתוּלַת הָאָרֶץ. בְּתוּלַת אָדָם – כֹּל שְׁלֵא נִבְעָלָהּ מִיְמֵיהָ. בְּתוּלַת שְׁקָמָה – כֹּל שְׁלֵא נִקְצְצָה מִיְמֵיהָ. בְּתוּלַת הָאָרֶץ – כֹּל שְׁלֵא נִחְרַץ בָּהּ מִיְמֵיהָ. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: כֹּל שְׂאִין בָּהּ חֲרִץ.

וְאִפִּילוּ נִישְׂאָתָּה, וְאִפִּילוּ עֵיבֻרָהּ, וְאִפִּילוּ מִינְיָקָהּ, וְאִפִּילוּ שׁוֹפְעַת כֹּל שְׂכַעָה לְזֹכֵר, וְכֹל אֲרַבְעָה עֶשֶׂר לְנִקְיָבָהּ.

וְקִסְמוֹא בְּיָדֶיהָ בְּשַׁעַת שֶׁהוּא זָכָר שְׂכַעָה, וּבְשַׁעָה שֶׁהִיא נְקִיבָה י"ד?

וְהִיא שֶׁהִפְסִיקָה דָם מִזֵּהָ. כִּהְדָּא דְתְּנִי: הִפְסִיקָה דָם מִזֵּהָ וְלֹא רָאָתָּה, וְאַחֵר כֶּד רָאָתָּה, וְכֹא מְעַשָּׂה לְפָנֶי חֻכְמִים, וְאָמְרוּ: דִּיִּיהָ שְׁעָתָהּ.

עַל דְּעִתְיָהּ דְרַב, דְּהוּא אָמַר: מַעֲיִין אֶחָד הוּא, אֲלֵא שֶׁהִתְוֹרָה מִיְהִרָה אוֹתוֹ – נִיחָא. עַל דְּעִתְיָהּ דְרַבִּי יַנְאִי דִּי אָמַר: מַעֲיִין אֶחָד הוּא, אֲלֵא שֶׁהוּא מְשַׁתְּנָה – יֵאוֹת.

עַל דְּעִתְיָהּ דְלוֹי דְּהוּא אָמַר: שְׁנֵי מַעֲיִנוֹת הֵן, אִפִּילוּ לֹא הִפְסִיקָה דָם מִזֵּהָ – תְּהָא דִּיִּיהָ שְׁעָתָהּ! אָמַר רַבִּי מִנְאֵה: טַעְמָא דְלוֹי, שְׁמַתוּדָה שֶׁהִיא מִתְרַגְלַת בְּדָמִים מְהוּרִין – הִיא מִתְרַגְלַת בְּדָמִים מְטוּאִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוּז:

[דף ג' ע"א]

יְכִיל לּוֹי פִּתֵּר לָהּ מִזֵּהָ דְתְּנִינֵיהּ: רַבִּי יוֹסִי אָמַר: מְעוֹבְרָתָּהּ וּמִינְיָקָהּ שְׁעָבְרוּ עָלֶיהָ שְׁלֵשׁ עוֹנוֹת – דִּיִּין שְׁעָתָהּ. וְתְּנִי עָלֶיהָ: יְמֵי עֵיבֻרָהּ וְיְמֵי מִינְיָקוֹתָהּ מִצְטַרְפִּין לְשֵׁלֶשׁ עוֹנוֹת. דְּהוּא סָבַר מַעֲיִין אֶחָד הוּא.

עַד כְּמָה הוּא הִכְרַת הַעוֹבְרָה? סוּמְכוּם אָמַר מִשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: עַד שְׁלֵשָׁה חֳדָשִׁים. אָף עַל פִּי שְׂאִין רָאִיָּה לְדָבָר, זָכָר לְדָבָר (בְּרַאשִׁית לַח, כ"ד) וְהִי בְּמִשְׁלַשׁ חֳדָשִׁים וְגו'.

אָמַר רַבִּי יוֹדֵן: וְאִפִּילוּ מְעוֹבְרָתָּהּ רוּחַ, חֲרִינּוּ חֲלָנוּ כְּמוֹ יִלְדָנוּ רוּחַ (ישעיה כו, יח). תְּהָרוּ חֲשֵׁשׁ תְּלָדוּ קֶשׁ וְגו' (שם לג, יא).

רַבִּי זְעִירָא, רַבִּי כָּא בַר זוֹטְרָא, רַבִּי חֲנִינָה בְּשֵׁם רַבִּי הִיִּיה רֹזְבָה: אִפִּילוּ רֹבּוּ שָׁל רֹאשׁוֹן, וְרֹבּוּ שָׁל אֲחֵרוֹן, וְהָאִמְצָעֵי שְׁלָם. אִסִּי אָמַר: תְּשַׁעִּים יוֹם שְׁלִמִים. וְשְׁמוּאֵל אָמַר: הֵן וְעֵיבֻרֵיהֶן.

אֵתָא עֹבְדָא קוּמֵי רַבְנָן דְּתַמּוּזֵי וְלֹא יָדְעִין אִם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִן הֲרֵאשׁוֹן, וְשִׁבְעָה עָשָׂר מִן הָאֶהָרֹן, אוֹ שִׁבְעָה עָשָׂר מִן הֲרֵאשׁוֹן, וְשִׁלֹּשׁ עָשָׂר מִן הָאֶהָרֹן, וְהַמְשָׁה שְׁלִימִים בְּאַמְצַע. בִּיקְשׁוּ לִינַע בְּהוֹלֵד מִשׁוּם סַפֵּק מְכוּזִירוֹת.

אָמַר לֹזֵן רַב נַחֲמָן בַּר יַעֲקֹב: כְּהֵדִין עֹבְדָא אֵתָא קוּמֵי אָבָא בַר בָּא, וְאִכְשָׁר.

וְאָבָא בַר בָּא פְּלִיג עַל שְׁמוּאֵל בְּרִייהּ? אָמַר רַבִּי בָּא: שְׁנַיִיא הִיא הַכֶּרֶת הָעוֹבֵר, שְׁנַיִיא הִיא לִידְתּוֹ, הַכֶּרֶת הָעוֹבֵר – לְחֻדְשֵׁי שְׁלִימִין, וְלִידְתּוֹ – לְחֻדְשֵׁי מְקוּטְעִין.

תַּמּוּז תְּנַיִן: כַּמָּה הִיא קִישׁוּיָהּ? רַבִּי מֵאִיר אָמַר: אֶפְיֻלוֹ אַרְבַּעִים וְחֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: דְּיֵיחָה הֲדוּשָׁה. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמְרִים: אֵין קִישׁוֹי וְיֹתֵר מִשְׁתֵּי שְׁבַתוֹת. רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי בָּא: זֹאת אֹמְרֵת: שְׁהֲאִשָּׁה יוֹלְדַת לְחֻדְשֵׁי מְקוּטְעִין, דְּלֹא בֵּן, נִיתְּנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם.

רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בֹּזֵן: זֹאת אֹמְרֵת: שְׁהֲאִשָּׁה יוֹלְדַת לְחֻדְשֵׁי שְׁלִימִין, דְּתַנַּיִן: דְּיֵיחָה הֲדוּשָׁה.

רַבִּי יוֹדֵן בְּעֵי: סוֹף דְּבַר עַד שְׁתַּלְּד, לֹא אֶפְיֻלוֹ הַפִּילָה? אָמַר רַבִּי מְנָא: שְׁמַעִית בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: הִיא הַכֶּרֶת הָעוֹבֵר, הִיא לִידְתּוֹ. וְלִית אֲנָא יָדַע מִן מַה שְׁמַעִית.

אָמַר רַבִּי בָּא בַר בַּתָּן קוּמֵי רַבִּי יוֹסִי: רַבִּי יְרֵמְיָה אָמְרָה: אָמַר לִיהּ רַבִּי הוֹקִיָּה: לֹא אָמְרָה רַבִּי יְרֵמְיָה! וְאִיקְפַּד רַבִּי יוֹסִי לְקִיבְלִיהּ. אָמַר: אֵילוֹ יְהוֹשֻׁעַ שְׁהִיָּה קָשׁוּר לְמִשָּׁה לֹא הָוָה אָמַר בֵּן, וְהוּא אָמַר בֵּן! הוֹר וְאָמַר: אֵין אָמְרָה אֵלָא כְּאִינְשׁ דְּשָׁמַע מִילָהּ וּמְקִישֵׁי גַלְהּ, וְאָבָא בַר בָּא פְּלִיג עַל שְׁמוּאֵל בְּרִייהּ.

רַבִּי בְּרַבְּהִי בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: לְעוֹלָם אֵין הָאִשָּׁה יוֹלְדַת אֵלָא לְרַעִ"א, אוֹ לְרַעִ"ב, אוֹ לְרַעִ"ג, אוֹ לְרַעִ"ד. אָמַר לִיהּ רַבִּי מְנָא: מָנָן שְׁמַע רַבִּי הָדָא מִיִּלְתָּא? אָמַר לִיהּ מִן רַבִּי בָּא.

מִחֻלְפָּה שִׁיטְתִּיהּ דְּרַבִּי בָּא! תַּמּוּז הוּא אָמַר: שְׁנַיִיא הוּא הַכֶּרֶת הָעוֹבֵר, שְׁנַיִיא הִיא לִידְתּוֹ. וְהִכָּא הוּא אָמַר הִכִּין! רַבִּי בָּא בַר וּזְטָרָא מִשֵׁם שְׁמוּאֵל:

[דף ג' ע"ב] כֹּל שֶׁהוּא בְּהַרְבֵּה – הָרִי הוּא בְּאַרְבֵּה.

רַבִּי חֵייה בַר אֲשִׁי הָוָה יְתִיב קוּמֵי רַבִּי, חֲמַתִּיהּ מִיבְעַת. אָמַר לִיהּ: מַהוּ בֵּן? אָמַר לִיהּ: חֲמַרְתִּי מַעֲבָרָה וְהִיא בְּעֵינֵי מִילָד, וְאֲנָא בְּעֵי מַרְבַּעִתָּהּ דְּלֹא תַצְטַנֵּן. אָמַר לִיהּ: אֵימְתִי גַלְהּ עֲלֶיהָ הוֹכְרָ? אָמַר לִיהּ: בְּיוֹם פְּלוֹן, וְחָשַׁב, אָמַר לִיהּ: בְּעֵינֵי אֵין עַד כְּדוֹן. וְתַנִּי בֵּן: הַפּוֹחֶתֶת – אֵינָהּ פּוֹחֶתֶת מִימּוֹת הַלְּבָנָה, וְהַמוֹסְפֵת – אֵינָהּ מוֹסְפֵת עַל יְמוֹת הַחֻמָּה.

מִיִּלְתִּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּלִיגָא, דְּמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: בְּקוֹרַת שְׁלֹ אֲנַטוּנִינִים הָיְתָה עוֹבְרָה, וְהַרְבִּיעוּ שְׁלֹ בֵית רַבִּי מַמְנָה שׁוּרִין, וְיֵשׁ מִהֶן שְׁיִלְדוּ עַכְשָׁיו, וְיֵשׁ מִהֶן שְׁיִלְדוּ לְאַחַר זְמַן! בָּאֵן – בְּבַהֲמָה טְמֵאָה, וְכָאֵן – בְּבַהֲמָה טְהוֹרָה.

וְהִכְתִּיב (אִיב לט): הַיְדַעַת עַת לְדַת יַעֲלֵי סַלַע, חֲלָל אֵילוֹת תִּשְׁמַר, תִּסְפֹּר יְרֻחִים תִּמְלֵאנָה, וְיַדְעַת עַת לְדַתְנָה. אָמַר לִיהּ: הִנֵּה טְהוֹרָה בְּבַהֲמָה טְמֵאָה.

הלכה ד' מתני' אי זו היא זמינה? כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה. רבי לעזר אומר: כל אשה שעברו עליה שלש עונות - דיייה שענתה. רבי יוסי אומר: מעוברת ומיניקה שעברו עליהן שלש עונות - דיייה שענתה.

גמרא רבי מאיר אומר: מהמת החלב הדמין מסתלקין. רבי יוסי אומר: מהמת הצער הדמים מסלקין.

אשכחתי אמר קולת והומרת על דברי רבי מאיר, קולת והומרת על דברי יוסי. קולת על דברי מאיר, שאם היה מושף ויונק ארבע או חמש שנים - דיייה שענתה. והומרת, שאם נתנה בנה למיניקה וגמלתה ומת - מטמא מעת לעת. וקולת על רבי יוסי, שאם נתנה בנה למיניקה וגמלתה, ומת - דיייה שענתה. והומרת, שאם היה מושף ויונק ארבע או חמש שנים - אסור עד כ"ד חדש.

והא רבי מאיר אומר: מטמא מעת לעת, מה? מיד, או לכשיפסוק התינוק, ואינו יכול לחזור? נישמענה מן הדא: יונק הוא התינוק והולך עד כ"ד חדש שלימיו. מיכן והילף, כיונק שקיין; דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר: יונק הוא התינוק והולך אפילו ארבע או חמש שנים ומותר. פירש - אין מחזירין אותו.

עד איכז? רבי יעקב בר אחא, רבי יהיה בשם רבי יוחנן: עד מעת לעת. רבי הונאה, רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש: עד שלשה ימים מעת לעת. במה דברים אמורים? בזמן שפירש מתוך בוריו. אבל אם פירש מתוך הוליו - מחזירין אותו מיד.

ובתינוק שאינו של סבנה. אבל בתינוק שהוא של סבנה, אפילו לאחר כמה - מחזירין אותו מיד. זמינה. אי זו היא זמינה? רבי שמעון בן לקיש אומר: כל שקורין אותה אמה ואינה מקפדת. ובדעתה הדבר תלוי? אמר רבי אבין: כל שהוא ראוי להיפרות אימא.

תני: העבדים והשפחות - אין קורין אותן אבא פלוני ואימא פלונית. של בית רבן גמליאל היו קורין לעבדיהן ולשפחותיהן: אבא טבי ואמא טביתה.

תני רבי הושעיה: ילדה ואחר כך נתגיירה - אין לה דם מזהר. אמר רבי יוסי:

[דף ד' ע"א]

ויאות? אילולי דתניתה רבי הושעיה תוות צריכה לז? מאחר שאין לה דמים טמאין - אין לה דמים מהורין!

תני: הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגירו ושנשתחררו - צריכות להמתין שלשה חדשים; דברי רבי יודה. רבי יוסי אומר: אינן צריכות להמתין שלשה חדשים. ובדמים, רבי יודה אומר: דיייה שענתה. רבי יוסי אומר: מטמא מעת לעת.

אמר רבי: נראין דברי רבי יוסי בדמים, ודברי רבי יודה בכולד. ורבי יהיה בשם רבי יוחנן: הלכה כרבי יוסי.

רבי בא בר כהן בעא קומי רבי יוסי: דלא נה, מה אנו אמרין רבי יודה ורבי יוסי אין הלכה כרבי יוסי? אלא בגין דמר רבי "נראין".

ולא כן אמר רבי בא בשם רבי זעירה: כל מקום ששנה רבי "נראין" – אדיין הפחלוקת במקומה, הויז מן העיגול של דבילה, דאיהו מודה לאהו, ואהו מודה לאהו?

אמר רבי יוסי: קשיתה קומי רבי חנינה בריה דרבי אבהו, ואפילו דבר ברי שנבעלו אמר ליה: וסתם נכריות לא בכעולות הן?

רבי לעזר אומר: כל אשה שעברו עליה שלש עונות – דייה שעיתה. ותני עלה: אמרו לו, לא אמרו חכמים אלא זקינה. והתני, אמר רבי לעזר: מעשה בריכה אחת בעייתלו שהפסיקה שלש עונות ולא ראת, ואחר כך ראת, ובא מעשה לפני חכמים ואמרו: דייה שעיתה! אמרו לו: קמן היית, ואין עדות לקמן.

פעם אחת הורה רבי כרבי לעזר, והיה מצטער. אמר רבי מנא קומי רבי יוסי, איתא חמי: בשעה שהורה בקולי רבי מאיר ובקולי רבי יוסי – לא היה מצטער, וכאן היה מצטער?

אמר ליה: תמן יהידין אינון, אית מימר נצרפה דעתו עם רבי מאיר, ורבו על רבי יוסי. נצרפה דעתו עם רבי יוסי, ורבו על רבי מאיר. אית לה מימר הכא נצרפה דעתו עם רבי לעזר ורבו על חכמים? ולא עוד, אלא דתני עלה: אמרו לו: הורית שעה הייתה.

רבי יוסי אומר: מעוברת ומיניקה שעברו עליהן שלש עונות – דיין שעיתן. ותני עלה: ימי עבודה וימי מיניקותה – מצטרפין לשלש עונות. דו סבר מעיין אחד הוא.

הלכה ה' מתני' במה אמרו דייה שעיתה? בראייה הראשונה, אבל בשנייה – מטמא מעת לעת. ואם ראת את הראשונה מאונם – אף בשנייה דייה שעיתה.

גמרא שמואל אמר: לא שנו אלא בתולה וזקינה,

[דף ד' ע"ב] אכל מעוברת ומיניקה – נותנין לה כל ימי עיבורה וכל ימי מיניקותה.

רב ורבי יוחנן תריהון אמרין: היא בתולה, היא זקינה, היא מעוברת, היא מיניקה.

אמר רבי זעירא: אתיין דרב ודרבי יוחנן כרבי חנינה, וכולהון פליגינן על שיטתיה דשמואל. דמר רבי לעזר בשם רבי חנינה: פעם אחת הורה רבי בקולי רבי מאיר ובקולי רבי יוסי. היה עכידא? הופר עיבורה ואחר כך ראת, רבי מאיר אומר: דייה שעיתה. רבי יוסי אומר: מטמא מעת לעת.

ראת ראיות הרבה, והפסיקה שלש עונות ואחר כך ראת, רבי מאיר אומר: מטמא מעת לעת. רבי יוסי אומר: דייה שעיתה. ואם אומר את: נותנין לה כל ימי עיבורה וכל ימי מיניקותה, למה לי בקולי רבי יוסי, תדא דרבי מאיר קלילא מדרבי יוסי. אמר רבי מנא קומי רבי יוסי: או נימר רבי מאיר ורבי יוסי דחלבו אמר ליה: בפירוש הכין אתאמרת.

עד כדון בתינוקת שהגיע זמנה לראות, תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראת ראיות, ראיה ראשונה - דייה שעתה, שנייה - דייה שעתה, שלישית - דייה שעתה, מיכן והילך - מטמא מעת לעת. רבי ירמיה בשם רב: שלישית עצמה - מטמא מעת לעת.

זקינה שהפסיקה שלש עונות - דייה שעתה. הורה והפסיקה שלש עונות ואחר כך ראת - הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה. לא שכיוונה שעת ווסתה אלא שפיקתה או הותירה.

רבי יודן בעי: ראת ראיה ראשונה ושנייה והפסיקה שלש עונות ולא ראת

[דף ה' ע"א]

ואחר כך ראת - בןוסת ארוכה היא שתטמא מעת לעת, או בהפסק עונה היא שתהא דייה שעתה? א"ל רבי יוסי, מה אם בשעה שעשיתה ככדמין - את אמר דייה שעתה, כאן שלא עשיתה ככדמין - לא כל שבין אמר ליה: ואין ביני אפילו ראת ראיה אחת - לא תטמא מעת לעת עד שתראה שלש אחר הפסיקה! אמר ליה: דמייא לןוסת ארוכה.

כמה עונה נותנין לה? עונה בינונית. רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יודן נשייא: נותנין לה עונה בינונית שלשים יום.

ויתנו לה עונה! מאחר שלא נתבררה בדמים - אין לה עונה. ומהו שיהא לה בתמין? הוקיה אמר: מאחר שעשיתה ככד מים - יש לה בתמין.

שמואל אמר: אפילו כל הפדין בולז מלא טיפין של דם - אין לה בתמין. רבי יוחנן בשם רבי ינאי: אפילו ראת מאה פעם - אין לה בתמין.

עד איכז? עד שתבוא לימי הנעורים. ואילו הן ימי הנעורים? משתביא שתי שערות.

רבי בא, רבי חייה רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוצדק: רוקה - טהור, מדרסה - טהור, מגעה בראשות הרבים - טהור. סברין מימר: מעת לעת.

הלכה ו' מתני' אף על פי שאמרו: "דייה שעתה" - צריכה להיות בודקת, חוץ מן הנידה, והיושבת לדם טהור, ומשמשות בעדים. חוץ מן היושבת על דם טהור, ובתולה שדמיה טהורין.

ופעמים שהיא צריכה להיות בודקת, בשחרית, ובין השמשות, ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה.

יתירות עליהן הכהנות, בשעה שהן אוכלות בתרומה. רבי יהודה אומר: אף בשעת עברתן מלאכול בתרומה.

גמרא ביני מתניתא: חוץ מן הנידה שלא הפסיקה לה טהרה.

והמשמשות בעדים. ביני מתניתא: צריכה שתשמש בעדים.

ובתולה שדמיה טהורין. ביני מתניתא: תינוקת שלא הגיע

[דף ה' ע"ב] ומנה לראות ונישאת. שמואל אומר: לילה יום עונה. ומקצת עונה ככולה.

הפסיקה ואחר כך ראת - טמיהא. שינת מראה דמיה - טמיהא.

אמר רבי ועירא: בשלא שינת מקמת התשמיש, אבל אם שינת מקמת התשמיש - טהורה.

אמר רבי יוסי: ומתניתא אמרה בן, ובתולה שדמיה טהורין. הדיא אמרה: שינת מקמת התשמיש - טהורה. ואם אומר את: שינת מקמת התשמיש תהא טמיהא, ותשמיש בעד, שמה תשנה מקמת התשמיש ותהא טמיהא!

פעמים היא צריכה להיות בודקת. אמר רבי יוסי בי רבי בון: כנגד שני פעמים שהיום משתנה על הבריות.

רבי לעזר בשם רבי הושעיה: כל מקום שאמרו חכמים בעלה חייב בקרבן - כנגדה בטהרות טמאות.

בר פדייה אומר: כל מקום שאמרו חכמים: בעלה חייב בקרבן - כנגדה בטהרות טהורות. בעלה פטור מן הקרבן - כנגדה בטהרות. בעלה ספק בקרבן - כנגדה בטהרות תלויות.

רבי שמואל בר רב יצחק בעי: אילו זמן יולד שהיו מהלכין במריקליו, ולא דבר ברי שהזקן משמש תחילה, הא אם ילד אתי וממעי ביה.

רבי אבון בשם רבי יודן: אני אומר: שם היה, ביאה היא שהיא סותמת. ברם הכא, אילו היה שם, מי מעכבו שלא לצאת!

מתניתא פליגא על רבי הושעיה! פירשה וראת - היא טמיהא וכולן טהורות.

[דף ו' ע"א]

מתניתא פליגא על בר פדייה! רבי יודה אומר: אף בשעת עברתן מלוכל בתרומה. ליידיא מילחא? לא שאם תראה תהא מטמאה למפרע!

אמר רבי עזרא קומי רבי מנא: תיפתר באשה שאין לה ווסת. אמר ליה: בן אמר רבי יוסי ברבי: כל מה דאנן קיימין הכא, באשה שיש לה ווסת אנן קיימין.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: סלקת מתניתא, עד כאן - באשה שיש לה ווסת, מיבן ואילך - באשה שאין לה ווסת. ואפילו תימר לא סלקת מתניתא, אלא כל מה דאנן קיימין הכא, באשה שיש לה ווסת אנן קיימין. ומה עביד לה בר פדייה? תלוקין על רבי יודה.

הדרן עלה פרק שמאי אומר

פרק שני

הלכה א' מתני' כל היד הפורקה לבדוק בגשים - משובחת. ובאנשים - תיקצין.

מסכת פסחים פרק חמישי

א. רבי אליעזר אומר: כשם שהשחיטה דוחה את השבת - כך מכשירי שחיטה ידחו את השבת. כלל אמר רבי עקיבא: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת - אינה דוחה את השבת. וכל מלאכה שאי אפשר לעשותה מערב שבת - דוחה את השבת. אמר לו רבי אליעזר: אמורי צבור ויכחו, שהן כשרין למוצאי שבת, והן דוחין את השבת בזמנו! ומה לי מכשירי שחיטה אחר שחיטה, ומה לי מכשירי שחיטה לפני שחיטה. אמר רבי עקיבא: מה למכשירי שחיטה אחר שחיטה שדוחה את השבת, שכן דחתה שחיטתה את השבת, ידחו מכשירי שחיטה לפני שחיטה את השבת, שלא דחתה שחיטתה את השבת? ועוד, שמא יארע בו פסול ונמצא חלל את השבת, ולא עשה מצותה.

ב. פסח בא מן הצאן ואינו בא מן הבקר, בא מן הפכשים ומן העזים, בא מן הזכרים ואינו בא מן הנקבות, בא בן שנה ואינו בא בן שתיים, ואינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות, ואינו נאכל אלא למנוייו, ואינו נאכל אלא צלי. ותיבין עליו משום שבירת עצם.

ג. חגיגה הבאה עמו - באה מן הצאן ומן הבקר, ומן הפכשים ומן העזים, מן הזכרים ומן הנקבות, ובאה בת שנתה ובת שתיים, ונאכלת לשני ימים ולילה אחד, ואין תיבין עליה משום שבירת עצם. חגיגה הבאה עמו - היא נאכלת תחלה, כדי שיהא פסח נאכל על השבע. בן תימא אומר: חגיגה הבאה עם הפסח - הרי היא כפסח, ואינה נאכלת אלא ליום

ולילה, וחגיגת חמשה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד, וחגיגת ארבעה עשר יוצא בה ידי חובתו משום שמחה, ואין יוצא בה משום חגיגה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: חגיגה העולה עמו על השלחן, ותבשילין העולים עמו על השלחן - הרי אלו מתבצרים עמו.

ד. ארבעה עשר שחל להיות בשבת. אחד דברים שהן ראויין לבא פסח, ואחד דברים שאין ראויין לבא פסח, ושחטן לשום פסח. וכן השוחט לשם חטאת צבור, לשם עולות, ופסח ששחטו בשבת שלא לשמו - פטור. דברי רבי מאיר. אמר רבי שמעון: לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע על דברים שאין ראויין לבא פסח ושחטו לשם פסח, והשוחט לשם חטאת צבור, ולשם עולת צבור - שהוא חייב, על מה נחלקו? על דברים שהן ראויין לבא פסח, ושחטם לשם פסח, שרבי אליעזר מחייב חטאת, ורבי יהושע פוטר.

ה. השוחט את התמיד בשבת, שלא לשמו - חייב. אמר רבי יוסי: שמעתי שהשוחט 'תמיד' בשבת, שאינו מבקר - חייב חטאת, ויחזור ויביא תמיד אחר להכשירו, חוץ מן הנשחט, שנאמר (במדבר כח, לא): "תמימים יהיו לכם ונספיהם"; כשהן מבקרין - הן תמידין, כשאינן מבקרין - אינן תמידים.

ו. שחטו ונודע שמשכו בעלים את ידיהן, או שמתו או שנבטאו - הרי זה חייב. רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אם יש לו שהות כדי שיידע - הרי זה חייב. ותעבר צורתו ותצא לבית השרפה. ואם לאו - הרי זה פטור. חטאת צבור ששחטן

מִסְכַּת פְּסָחִים פָּרָק שִׁישִׁי

בַּשַּׁבָּת, שְׁלֹא לְשִׁמּוֹן - הָרִי זֶה חֵיב, וְיִקְטִיר אֲמֹרִין לְעָרֵב.

ז. חֲטָאת יָחִיד וְעוֹלַת יָחִיד, שֶׁשָּׁחַטָן בַּשַּׁבָּת לְשִׁמּוֹן, וְזָרַק דָּמָן שְׁלֹא לְשִׁמּוֹן - חֵיב, שֶׁהֲרָצוּ הַבְּעָלִים. הַשּׁוֹחֵט שְׁתֵּי חֲטָאוֹת לְצַבוּר, וְאֵין צָרִיכִין אֲלָא אַחַת - חֵיב עַל הָאֲחֵרוֹנָה. שְׁתֵּי עוֹלוֹת לְצַבוּר וְאֵין צָרִיכִין אֲלָא אַחַת - חֵיב עַל הָאֲחֵרוֹנָה.

ח. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כִּשֶׁם שֶׁשְּׁפוּד שֶׁל עֵץ אֵין נִשְׂרָף, כִּךָּ שְׁפוּד שֶׁל מִתְּכַת אֵין מִרְתִּית. אָמְרוּ לוֹ: זֶה חֵם מִקְצָתוֹ - חֵם כְּלוֹ, וְזֶה חֵם מִקְצָתוֹ - אֵינוֹ חֵם כְּלוֹ.

ט. פֶּסַח שֶׁסָּכוּ יֵזֵן וְשִׁמּוֹן, אָף עַל פִּי שְׁמִנְיָטָף מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּשּׁוּל. בִּשְׁלוֹ וְאַחַר כִּךָּ צָלְאוֹ, אוֹ צָלְאוֹ וְאַחַר כִּךָּ בִּשְׁלוֹ - הָרִי זֶה אָסוּר. אֵין מוֹלְגִין אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפְּרָעִים וְאֵין טוֹפְלִין אוֹתָן בַּחֲרִסִּית וּבְאֲדָמָה, אֲבָל מִפְּסָסִין אוֹתָן בְּאוּר.

י. הַפֶּסַח צוֹלִין אוֹתוֹ שְׁלֵם, וְאֵין צוֹלִין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת, רְצָה - מִנְתָּחוֹ וּמִטִּילוֹ אֲבָר אֲבָר עַל גְּבֵי גֻחְלִים, וְאֵין צוֹלִין שְׁנֵי פְּסָחִים בְּתַנּוּר אֶחָד מִפְּנֵי הַתְּעַרְבוּת. אֲפִלוּ זֶה גִּדִּי וְזֶה טֵלָה מִפְּנֵי הַרְגֵל עֲבָרָה. אֲבָל צוֹלִין אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּסָחִים בְּאַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה תַנּוּרִין זֶה אֶצֶל זֶה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. חֲמֵשׁ חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעַרְבוּ פְּסָחֵיהֶן, נֶאֱמַן אֶחָד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה לוֹמֵר: 'פֶּסַח זֶה שֶׁל אוֹתָהּ חֲבוּרָה הוּא'. הַפֶּסַח אֵין נֶאֱכָל אֲלָא בְּלִילָה וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֲלָא עַד חֲצוֹת, וְאֵין חֵיבִין עָלָיו מִשּׁוּם נוֹתֵר, וְאֵין מִחְשָׁבָה פּוֹסְלֵת בּוֹ מִשּׁוּם פְּגוּל, עַד שִׁיעָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר.

א. אֵימְתִי אָמְרוּ: 'הַפֶּסַח נֶאֱכָל בְּטִמְאָה? בְּזִמְן שֶׁבָּא מִתְּחִלָּתוֹ בְּטִמְאָה. שָׁחַטוּ בְּטְהָרָה, וְאַחַר כִּךָּ נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים - יִזְרַק הַדָּם בְּטְהָרָה, וְאֵל יֶאֱכַל הַבָּשָׂר בְּטִמְאָה. הָרִי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טִמְאִין, וְכַהֲנִים וְכָלִי שֶׁרַת טְהוּרִין, אוֹ שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוּרִין, וְכַהֲנִים וְכָלִי שֶׁרַת טִמְאִין. וְאֲפִלוּ יִשְׂרָאֵל וְכַהֲנִים טְהוּרִין, וְכָלִי שֶׁרַת טִמְאִין - יַעֲשׂוּ בְּטִמְאָה, שֶׁאֵין קָרְבָן צַבוּר חֲלוּק.

ב. הַצַּבוּר וְהַכַּהֲנִים טְהוּרִין, וְכָלִי שֶׁרַת טִמְאִין - עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּטִמְאָה. אֵימְתִי פֶּסַח בָּא בְּטִמְאָה? בְּזִמְן שֶׁרְבוּ שֶׁל צַבוּר טִמְאִין, הָיוּ חֲצִזֵן טְהוּרִין וְחֲצִזֵן טִמְאִין - הַטְּהוּרִין עוֹשִׂין אֶת הָרֹאשׁוֹן וְהַטִּמְאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. הַיְחִיד מְכַרֵּעַ אֶת הַפֶּסַח לְעִשׂוֹתוֹ בְּטִמְאָה - דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּן מִתְתֵּיהָ אוֹמֵר: אֵין הַיְחִיד מְכַרֵּעַ אֶת הַפֶּסַח לְעִשׂוֹתוֹ בְּטִמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז, ה): "לֹא תוּכַל לְזַבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ". רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילוּ שֶׁבֵּט אֶחָד טִמָּא, וּשְׂאֵר כָּל הַשְּׁבֵטִים טְהוּרִין. הַטְּהוּרִין עוֹשִׂין לְעִצְמָן וְהַטִּמְאִין עוֹשִׂין לְעִצְמָן. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אֵין חוֹלְקִין אֶת הַצַּבוּר, אֲלָא: אוֹ כְּלוֹ עוֹשִׂין בְּטְהָרָה, אוֹ כְּלוֹ עוֹשִׂין בְּטִמְאָה.

ג. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבְּתוֹרָה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר מִהֶן כְּזֵית בִּשּׂוּר אוֹ כְּזֵית חֶלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם. חֲצִי זֵית בִּשּׂוּר וְחֲצִי זֵית חֶלֶב - אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבְעוֹלָה, חֲצִי זֵית בִּשּׂוּר וְחֲצִי זֵית חֶלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עָלֶיהָ, מִפְּנֵי שֶׁפְּלָה כְּלִיל. וּבִמְנַחָה, אֲפִלוּ כְּלָה קִימַת - לֹא יִזְרַק.

תּוֹסֵפֶתָא

הַשְּׁלֵם

ובפסח, אם יש פזית לכל אחד ואחד - הרי זה זורק. ואם לאו - לא יזרק.

ד. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנטמא הבשר, וחלבים קימין - זורק את הדם על החלבים. נטמאו החלבים והבשר קיים - זורק את הדם על הבשר. אבל פסח אינו כן, אף על פי שנטמא בשר וחלבין קימין - אין זורק את הדם על החלבים, שלא בא מתחלתו אלא לאכילה. נטמאו חלבים והבשר קיים, אם יש פזית לכל אחד ואחד - יזרק, ואם לאו - לא יזרק.

ה. כל קרבנות צבור והיחיד - הציץ מרצה על טמאת הדם, ועל טמאת הגוף, חוץ מנזיר ועושה פסח, שהציץ מרצה על טמאת הדם, ואין מרצה על טמאת הגוף. ואם נטמא טמאת התהום - הרי זה מרצה. פיצד? הנה הולך לשחוט את פסחו, ואמרו לו: 'מת הנה עמך בבית שונכנסת בו', או 'תחת אבן שישבת עליה', ונודע לו, בין משעשה פסחו ובין עד שלא עשה פסחו - צריך לעשות פסח שני. אבל אם אמרו לו: 'קבר התהום הנה עמך בבית שונכנסת בו', או 'תחת האבן שישבת עליה', ונודע לו עד שלא עשה את פסחו - צריך לעשות פסח שני. משהביא פסחו - אינו צריך לעשות פסח שני. וכן נזיר שהנה הולך להביא קרבנותיו, ואמרו לו: 'מת הנה עמך בבית שונכנסת בו', או 'תחת אבן שישבת עליה', ונודע לו, בין משהביא קרבנותיו - צריך להביא קרבן טמאה. אבל אם אמרו לו: 'קבר התהום הנה עמך בבית שונכנסת לו', או 'תחת אבן שישבת עליה', ונודע לו עד שלא הביא קרבנותיו - צריך

להביא קרבן טמאה. משהביא קרבנותיו - אין צריך להביא קרבן טמאה.

ו. שחטו ונודע עד שלא משכו בעלים את ידיהם, או שמתו או שנטמאו - ישורף מיד. רבי ישמעאל כן רבי יוחנן כן ברוקה אומר: אם יש שהות כדי שידע - ישורף מיד, ואם לאו - תעבר צורתו ויצא לבית השרפה. זה הכלל: ארע פסול בגופו - ישורף מיד, בדם או בבעלים - תעבר צורתו ויצא לבית השרפה.

ז. אבל השורף בעצמות, והמתך בגידים, ובקרניים, ובטלפים - אינו עובר בלא תעשה. העצמות והגידין הרכים - הרי הן כבשר לכל דבר. השובר את העצם בפסח טהור - הרי זה לוקה ארבעים. ופסח עצמו כשר, ויוצא בו ידי חובתו בפסח. פסח כשר - חביב עליו משום שבירת עצם. פסח פסול - אין חביב עליו משום שבירת עצם. רבי אלעזר כן יעקב אומר: היתה לו שעת הכשר ונפסל - חביב עליו משום שבירת עצם, לא היתה לו שעת הכשר ונפסל - אין חביב עליו משום שבירת עצם. רבי שמעון אומר: אף על פי שהיתה לו שעת הכשר ונפסל - אין חביב עליו משום שבירת העצם. רבי ישמעאל כן רבי יוחנן כן ברוקה אומר: אפילו לא נפסל בו אלא אכר אחד בלבד - אין חביב עליו משום שבירת עצם.

ח. השובר את העצמות לאכול פזית מח, מן המח שבראש ושבקוליא - אינו עובר בלא תעשה. והמח עצמו - כשר, ויוצא בו ידי חובתו בפסח, וחביב עליו משום פגול, משום נותר, ומשום טמא, ומטמא כזית במשא וכעדשה במגע. כללו של

דָּבָר: הַמֵּחַ, הָרִי הוּא כְּבֶשֶׂר לְכָל דָּבָר!
אֶכַל מִמֶּנּוּ כְּזֵית, נָא וּמִבֶּשֶׂל עַד שְׂלֵא
חֲשֵׁכָה - הָרִי זֶה פֶּטוּר. מִשְׁחֲשֵׁכָה - הָרִי
זֶה חֵיב. כְּזֵית צָלִי עַד שְׂלֵא חֲשֵׁכָה - פֶּטוּר.
וּמִשְׁחֲשֵׁכָה - הָרִי זֶה חֵיב.

ט. הַמוֹצֵיא כְּזֵית בֶּשֶׂר מִבֵּית לְבֵית,
וּמִחֲבוּרָה לְחֲבוּרָה בְּשַׁעַת אֲכִילָה, אָף עַל
פִּי שֶׁהוּא בְּלֵא תַעֲשֶׂה - הָרִי זֶה טְהוֹר.
וְהָאוֹכֵל - הָרִי זֶה בְּלֵא תַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר
(שְׁמוֹת יב, מו): "לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן
הַבֶּשֶׂר חוּצָה" וְגו', אָף עַל פִּי שְׁנֵאמַר:
"בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל", אוֹכְלִין אוֹתוֹ
בְּחִצְרוֹתֵיהֶן וּבְגִגוֹתֵיהֶן. מַה תִּלְמֹד לומר
"בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל"? בְּחֲבוּרָה אַחַת. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר: הָרִי שֶׁהָיָה יוֹשְׁבֵין וְאוֹכְלִין,
וְרָאוּ נֶחֱשׁ אוֹ עֶקֶב - הָרִי אֵלּוּ עוֹקְרִין אֶת
פְּסָחֵיהֶן, וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר,
שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת יב, ז): "עַל הַבְּתָיִם אֲשֶׁר
יֵאָכְלוּ אוֹתוֹ בָּהֶם", אִם כֵּן לְמָה נֵאמַר
"בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל"? שְׂלֵא יֵהָא שְׁתֵּי
חֲבוּרוֹת אוֹכְלוֹת זוֹ כְּנֶגְדָּה זוֹ. כְּשֶׁהָיָה שְׁמֵשׁ
עוֹמֵד לְמִזְג - קוֹפֵץ אֶת פִּיו, וּמְחִזִּיר אֶת
פְּנָיו, וְלוֹעֵס עַד שְׁמַגִּיעַ אֶצֶל חֲבוּרָתוֹ
וּבּוֹלַע, כְּדִי שְׂלֵא יֵרָאֶה אוֹכֵל מִשְׁנֵי
פְּסָחִים. אִם אֵין שֵׁם אֶלֶּא חֲבוּרָה אַחַת -
אוֹכֵל בְּכָל הַבַּיִת כָּלוּ, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

מִסְכַּת פְּסָחִים פָּרָק שְׁבִיעִי

א. אַרְבַּעַה עֶשֶׂר שָׁחַל לֵהוִיֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת
- מְשַׁלְשְׁלִין אֶת הַפֶּסַח לְתַנּוּר עִם חֲשֵׁכָה,
וְעוֹשִׂין לוֹ לְמוֹדִין¹, וְנוֹתְנִין עָלָיו מִעֶרֶב
שַׁבַּת, וְנוֹתְןָ עַל גִּבּוֹי וְנוֹטְלוֹ בְּשַׁבַּת,

וּבִלְבָד שְׂלֵא יִחְזִיר. וְאִם הִחְזִיר - הָרִי זֶה
חֵיב, מִפְּנֵי שְׂבָא לִידֵי מְרוּחַ, וְהַמְמַרְחַ
בְּשַׁבַּת - הָרִי זֶה חֵיב חֲטָאת. מִבְּקָרוֹ
וְעוֹדָהוּ בְּתַנּוּר. אִם נִצְלָה - נוֹטְלוֹ, וְאִם
לֹא, מִמְתִּין לוֹ עַד שִׁיִּצְלָה. נִצְלָה הַחִיצוֹן
וְלֹא נִצְלָה הַפְּנִימִי - קוֹלָף וְאוֹכֵל עַד
שְׁמַגִּיעַ ל'נָא':

ב. הַפֶּסַח מְחִזְרִין אוֹתוֹ שְׁלֵם, וְאֵין
מְחִזְרִין אוֹתוֹ חֲתִיכוֹת; דְּבַרֵּי רַבִּי יְהוּדָה.
רַבִּי יוֹסִי אָמַר: בְּשַׁבַּת, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף
אָסוּר, וּבֵין-טוֹב בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף מִתָּר.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן: לֹא נִחְלָקוּ
בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל עַל הַפֶּסַח
שְׁמַחֲזִירִין אוֹתוֹ שְׁלֵם וְאֵין מְחִזְרִין אוֹתוֹ
חֲתִיכוֹת, עַל מַה נִּחְלָקוּ? עַל הָאֲבָרִים,
שְׁבִית שְׁמַאי אָמַרִים: אֵין מְחִזְרִין. וּבֵית
הֵלֵל אָמַרִים: מְחִזְרִין:

ג. יְתוּם שֶׁשְּׁחַטוּ עָלָיו אֶפּוֹטְרוֹפְסִין -
יֵאָכֵל, וּבְמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֵה. הַמְנָה עַל
אֶחָד מֵהֶן - אוֹכֵל בְּמָקוֹם שֶׁהַמְנָה. הַמְנָה
עַל שְׁנֵי פְּסָחִים - יֵאָכֵל מֵאִיזָה מֵהֶן
שִׁירְצָה רֵאשׁוֹן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: לְעוֹלָם
מְמַנִּין עַל הַפֶּסַח, עַד שִׁישְׁחַט, וּמוֹשְׁכִין
דִּיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שִׁזְרַק עָלָיו אֶת הַדָּם:

ד. לֹא יִשְׁחַט אָדָם אֶת הַפֶּסַח עַל יְדֵי בְּנוֹ
וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים, וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ
הָעֵבְרִים, וְעַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ אֶלֶּא מִדְּעַתָּן.
אֶכֶל שׁוֹחֵט הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים
וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, בֵּין
מִדְּעַתָּן וּבֵין שְׂלֵא מִדְּעַתָּן. וְכֵלֶן שֶׁשְּׁחַטוּ
לְעֶצְמָן וְשָׁחַט רַבָּן עָלֵיהֶן - יוֹצְאִין בְּשָׁל
רַבָּן, וְאֵין יוֹצְאִין בְּשָׁל עֶצְמָן, חוּץ מִן
הָאִשָּׁה שִׁיכּוֹלָה לְמַחֹת. עַבְדַּ עֵבְרִי, וּמִי

¹ נְסָרִים.

שחציו עבד וחקציו בן חורין - אוכלין משל עצמן. עבד של שני שתפין - אוכל משל שניהן. המנה על אחד מהן - אוכל במקום שהמנה. המנה על שני פסחים - אוכל מאיזה מהן שנשחט ראשון. ואם שחט שניהם כאחד - אוכל משל שניהם. שכח רבו מה אמר לו - שניהם יצאו לבית השרפה, וצריכין לעשות פסח שני. רבי נתן אומר: אין צריכין לעשות פסח שני, שפכר גזר הדם עליהן:

ה. בני חבורה שנמנו על הפסח, אם יש כזית לכל אחד ואחד - יאכלו, ואם לאו - לא יאכלו. נמנו עליו זה אחר זה, הראשונים שיש להם - יאכלו, והאחרונים - לא יאכלו, וצריכין לעשות פסח שני; דברי רבי. רבי נתן אומר: אין צריכין לעשות פסח שני, שפכר גזר עליון הדם. בני חבורה שרצו למנות אחרים לפסחיהן - הרשות בידן, רצו להמשך ולהמנות אחרים על הפסח - הרשות בידם, רצה להמשך ולהמנות אחרים על חלקן - הרשות בידו, לעולם נמשכין והולכין, ובלבד שנשפיר אחד מחבורה ראשונה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: בין מחבורה ראשונה בין מחבורה אחרונה, ובלבד שלא יניחו את פסחו פמות שהוא. בני חבורה שרצו להמנות אחרים על חלקן - הרשות בידם, והמעות חלין. רצו להמשך, להמנות אחרים על חלקן - הרשות בידם, והמעות חלין:

ו. הממנה אחרים על חלקו - הרשות בידו, המעות חלין. רצה להמשך להמנות אחרים על חלקו - הרשות בידו, המעות חלין. הממנה אחרים על חגיגתו

- המעות חלין, רצה להמשך ולמנות אחרים על חגיגתו - המעות חלין:

ז. המוכר עולתו ושלמיו - לא עשה פלוג. והמעות כל שהן - יפלו לנדבה, ואין צריך לומר בחטאת ואשם. בני חבורה שמתו מקצתן או שננטמו מקצתן - השאר אוכלין ואין חוששין. בני חבורה שהיה אחד בהן שהיה ידיו של אחד מהם פות, רשאי לומר לו: 'טול חלקך וצא', ולא מפני שהוא פסח, אלא אפלו חמשה ועשו סבלת, רשאי לומר לו: 'טול חלקך וצא לך'. רצו לעשות עמו טובה - בא ואוכל עמהם. מצורע - מסגר שוחטין עליו בשביעי. מחלט - שוחטין עליו בשמיני. יולדת - שוחטין עליה ביום ארבעים לזכר ביום שמונים לנקבה. וכלן שננטמו, בין לפני זריקת דמים בין לאחר זריקת דמים - הרי הן כמפקח את הגל, וצריכין לעשות פסח שני. רבי שמעון בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: מפקח בגל עתים פטור עתים חיב, כיצד? גל עגול ונמצא טמאה תחתיו - חיב. גל ארוך ונמצא טמאה תחתיו - פטור:

ח. היה טמא בשעת שחיטה וטהור בשעת זריקה, טהור בשעת שחיטה וטמא בשעת זריקה - הרי זה אינו אוכל, וצריך לעשות פסח שני. חולה בשעת שחיטה, ואינו יכול לאכול כזית, חלים בשעת זריקה ויכול לזכר כזית. חלים בשעת שחיטה ויכול לאכול כזית, וחולה בשעת זריקה ואינו יכול לאכול כזית - הרי זה אינו אוכל, וצריך לעשות פסח שני, לעולם אינו יוצא ידי חובתו עד שיהא חלים בשעת שחיטה, ובשעת זריקה. וכלן, ספק גזר עליהם דם ספק לא גזר

פסח שני. נמצאו אוכלין ארבעה פסחים וידי חובתן לא יצאו. חמש חבורות שנתערבו פסחיהן, ונמצא יבלת בעורו של אחד מהן - צריכין לעשות פסח שני:

מסכת פסחים פרק שמיני

א. אלו שעושים את השני: הזבים, והזבות, והמצרעין, ונדות, ובוזעלי נדות, היולדות, השוגגין, והאנוסין, והמזידין, והטמא, ומי שהיה בדרך רחוקה. אם פן, למה נאמר (במדבר ט, י): "טמא או שהיה בדרך רחוקה"? - שבא הפתוב לפטרו מן הפרת. רבי עקיבה אומר: נאמר: "טמא נפש", ונאמר: "בדרך רחוקה", מה טמא שספק בידו לעשות ואינו עושה, אף דרך רחוקה שספק בידו לעשות ואינו עושה. רבי אליעזר אומר: נאמר 'רחוק מקום' במעשר, ונאמר 'רחוק מקום' בפסח, מה 'רחוק מקום' האמור במעשר - חוץ למקום אכילתו, אף 'רחוק מקום' האמור בפסח - חוץ למקום אכילתו. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: חוץ למקום עשייתו. אמר רבי יוסי: לפיכך נקוד על ה', לומר, לא מפני שהיא רחוקה ונדאי, אלא מאסקופת העזרה ולחוץ. רבי יוסי הגלילי אומר: "דרך רחוקה" - שומע אני מהלך יום אחד, או מהלך שני ימים, או שלשה ימים, כשהוא אומר: "ובדרך לא היה", הוי: מאסקופת העזרה ולחוץ קרוי 'דרך'.

ב. גר שנתגיר בין שני הפסחים. וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים - צריף לעשות פסח שני; דברי רבי. רבי נתן אומר: אין צריף לעשות פסח שני, שכתב לא נתחייב

עליהן דם, ספק יש בה כזית לכל אחד ואחד ספק אין בו, ספק טמאין ספק טהורין - פטורין מלעשות פסח שני. זה הכלל, כל הספקות פטורין מלעשות פסח שני. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: שומרת יום כנגד יום שזנרק עליה דם, ואחר כך ראתה - הרי זה אינה אוכלת ופטורה מלעשות פסח שני, שכתב יצתה בנריקה. אבל ערל שזנרק עליו דם ואחר כך מל - הרי זה אינו אוכל, ותיב לעשות פסח שני:

ט. אמר רבי שמעון בן אלעזר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על ערל ישראל שטובל ואוכל את פסחו לערב, על מה נחלקו? על ערל נכרי, שבית שמאי אומרים: טובל ואוכל את פסחו לערב. ובית הלל אומרים: הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר. אחד נכרי שמל ואחד שפחה שטבלה. רבי אליעזר בר צדוק אומר: איסטרטוטות היו שומרי צירין היו בירושלים, שטובלין ואוכלין פסחיהן לערב:

י. בני חבורה שנטמא אחד מהן, ואין ידוע איזה הוא - צריכין לעשות פסח שני. צבור שנטמא אחד מהן, ואין ידוע איזו הוא, עושין אותו בטמאה. בני חבורה שהמנה אחד עמהן, אפלו מן הצדקה - הרי זה חולק עמהן בעורות. בני חבורה שטעו ואכלו פסחיהן של חבריהם, אומרים להם: 'אכלו את שלנו ואכלו את שלהם', ונמצאת יבלת בעורו של אחד מהן - צריכין לעשות פסח שני, עשו פסח שני וטעו ואכלו את פסחיהן של חבריהן, אומרים להם: 'אכלו את שלנו, אכלו את שלהן', ונמצא יבלת בעורו של אחד מהן - צריכין לעשות

לינה, והשני טעון לינה. רבי יהודה אומר: אין השני טעון לינה, אלא כיצד הוא עושה? נכנס ושוחט את פסחו בעזרה, ויוצא ומספיד את אביו בבית פני.

ה. בזמן שהפסח נאכל בטמאה: טמא מת נכנס לעזרה ואוכלו, זבים וזבות נדות ויולדות - הרי אלו לא יכנסו, ואם נכנסו - הרי אלו חביבין. רבי אליעזר אומר: אם נכנסו - הרי אלו פטורין, שנאמר (במדבר ה, ב): "וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב" וגו'; בשעה שטמא נפש חיב - זבין ומצרעין חביבין, בשעה שאין טמא נפש חיב - אין זבין ומצרעין חביבין. בזמן שהפסח בא בטמאה - טמא מת נכנס לעזרה, ושוחט זבים, וזבות, נדות, ויולדות - הרי אלו לא ישחטו. ואם שחטו - הרי אלו חביבין. רבי שמעון אומר משום רבי יהושע: אם שחטו - הרי אלו פטורין, שנאמר (ויקרא ז, כ): "כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה" וגו'; הנשחט לטהורין - חביבין עליו משום טמאה, הנשחט לטמאים - אין חביבין עליו משום טמאה.

ו. פסח ראשון - שוחטין על האשה בפני עצמה. ובשני - עושין אותה טפלה לאחרים; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: פסח שני שוחטין על האשה בפני עצמה, ואין צריך לומר פסח ראשון. רבי שמעון אומר: אשה - בראשון עושין אותה טפלה לאחרים. בשני - אין עושין אותה טפלה לאחרים, בשני אין שוחטין עליה כל עקר. אמרו לו: מעשה ביוסף הכהן שהעלה את בני ביתו לעשות פסח שני והחזירוהו, שמה יקבע הדבר חובה.

בראשון. וכן כשנתן להם לישראל לבנות בית הבחירה, היחיד עושה פסח שני, ואין הצבור עושין פסח שני. רבי יהודה אומר: אף הצבור עושין פסח שני, שכן מצינו בחזקיה שעשה את הצבור לעשות פסח שני, שנאמר (דברי הימים - ב, ל, יח): "כי מרבית העם רבת מאפרים וממנשה יששכר וזבלון לא הטהרו" וגו'. רבי שמעון אומר: לא מפני שעשה הצבור לעשות פסח שני, אלא מפני שעבר ניסן בניסן, שאין מעברין אלא אדר. רבי שמעון בן רבי יהודה אומר משום רבי שמעון: אף מפני שעשה הצבור לעשות פסח שני. אין עושין חבורה של נשים ועבדים וקטנים - שלא להרבות את התפלה.

ג. אלו דברים שבין ראשון לשני: הראשון בשלש כמות ואין השני בשלש כמות. הראשון דוחה את הטמאה, ואין השני דוחה את הטמאה. הראשון חביבין עליו כרת, והשני אין חביבין עליו כרת; דברי רבי נתן. רבי אומר: אף השני חביבין עליו כרת. רבי חנניה בן עקבא אומר: אם עשו את השני - אין חביבין כרת על הראשון, לא עשו את השני - חביבין כרת על הראשון. הראשון טעון חגיגה, ואין השני טעון חגיגה. הראשון נוהג כל שבעה, והשני יום אחד.

ד. אלו דברים ששוה בהן הראשון לשני: הראשון נאמר בו (שמות יב, ה): "שה תמים זכר בן שנה", והשני פיוצא בו. הראשון נאמר בו: (שם יב, ט): "אל תאכלו ממנו נא ובשל", והשני פיוצא בו. הראשון דוחה את השבת, והשני דוחה את השבת. הראשון דוחה את הטמאה, והשני דוחה את הטמאה. הראשון טעון

ופסח דורות פיוצא בו. פסח מצרים נאמר בו (שמות יב, ה): "שה תמים זכר בן שנה", פסח דורות פיוצא בו. פסח מצרים נאמר בו (שם יב, י): "ולא תותירו ממנו עד בקר", פסח דורות פיוצא בו. רבי יוסי הגלילי אומר: אומר אני, שלא נאסר חמץ במצרים אלא יום אחד, שנאמר (שמות יג, ג): "לא יאכל חמץ", ונאמר "היום אתם יוצאים". פסח מצרים טעון שיר, ופסח דורות טעון שיר.

מסכת פסחים פרק תשיעי

א. פסח שנתערב בחלין - יקריב חלין לשם פסח, ויהי הן כשני זבחים שנתערבו. שנים שנתערבו פסחיהן - זה מושף לו אחד וזה מושף לו אחד, זה ממנה עמו אחד מן השוק וזה ממנה עמו אחד מן השוק, זה בא אצל זה וזה בא אצל זה. וכן הוא אומר: 'אם שלי הוא הפסח - ידיך משוכות משלך ונמנית על שלי, ואם שלך הוא הפסח - ידי משוכות משלי ונמנית על שלך':

ב. שנים של שלשה שלשה, שלשה של ארבעה ארבעה, ארבעה של חמשה חמשה, חמשה של ששה ששה, ששה של שבעה שבעה, שבעה של שמונה תשעה תשעה של עשרה עשרה - ממנין להן אחד מפל חבורה וחבורה, ומחבורה אחרונה שנים מפרישין פסח אחד, ואומרין: 'כל שהוא שלו פסח זה - דיניו משוכות משלנו ונמנינו על שלו'. נמצא שלשה של שנים שנים, ארבעה של שלשה שלשה, חמשה של ארבעה ארבעה, ששה של חמשה חמשה, שבעה של

אמר לו: לא 'שמא יקבע הדבר חובה', אלא שאין האשה עושה פסח שני.

ז. אלו דברים שבין פסח מצרים לפסח דורות, פסח מצרים - מקחו מבעשור, שחיטתו בארבעה עשר, אין תביין עליו כרת. ופסח דורות - תביין עליו כרת. פסח מצרים - לא נהגו בו דקין, ותכלולין, אתנן ומחיר, מה שאין כן בפסח דורות. פסח מצרים נאמר בו (שמות יב, ד): "ולקח הוא ושכנו", מה שאין כן בפסח דורות. רבי שמעון אומר: אומר אני, אף בפסח דורות כן, וכל כך למה? כדי שלא יניח אדם שכנו הקרוב אל ביתו, וילך ויעשה את פסחו אצל חברו, לקים מה שנאמר (משלי כז, י): "טוב שכן קרוב מאח רחוק". פסח מצרים - לא היה טעון דמים וחלבים לגבי מזבח, מה שאין כן בפסח דורות. פסח מצרים - נאמר בו (שמות יב, כב): "והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות", מה שאין כן בפסח דורות. פסח מצרים נאמר בו (שמות יב, כב): "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר", מה שאין כן בפסח דורות. פסח מצרים - כל אחד ואחד שוחט בתוך ביתו, פסח דורות - כל ישראל שוחטין במקום אחד. פסח מצרים - מקום אכילה שם היתה לינה, פסח דורות - אוכלין במקום אחד ולנין במקום אחר. אחד פסח מצרים ואחד פסח דורות, מי שהיו לו עבדים שלא מלו, ושפחות שלא טבלו - מעכבין אותו מלאכל בפסח. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אומר אני, בפסח מצרים הפתוח מדבר.

ח. אלו דברים ששונה בהן פסח מצרים לפסח דורות: פסח מצרים בשלש כותות

יביא בדמיו פסח אחר. קרבו שלמים - יביא בדמיו שלמים אחרים. שלמים שנתערבו בשלמים הבאים מחמת הפסח - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו, ויביא בדמי היפה שבהן שלמים, ויאכלו ליום ולילה עד תצות, ובדמי היפה שבהן שלמים אחרים, ויאכלו לשני ימים ולילה אחד. בן עזאי אומר: שלמים הבאין מחמת פסח - הרי הן כפסח לכל דבר, אלא שהן נאכלין ליום ולילה. נתערבו בפכור - שניהם ירעו עד שיסתאבו, ויאכלו בפכור. רבי שמעון אומר: זה ישחט לשם מה שהוא וזה ישחט לשם מה שהוא ושניהם יאכלו בפסח וכמנוניו של פסח.

נתערב במעשר - שתייהן ירעו עד שיסתאבו, ויאכלו כמעשר. רבי שמעון אומר: זה ישחט לשם מה שהוא, וזה ישחט לשם מה שהוא, ושניהם יאכלו בפסח וכמנוניו של פסח. בכור ומעשר שנתערבו זה בזה - שניהם ירעו עד שיסתאבו וכו'. רבי שמעון אומר: שניהם ישחטו בצפון, זה ישחט לשם מה שהוא וזה ישחט לשם מי שהוא, ויאכלו שניהם כאחד, מפני שמתן דמים שוה. וכן היה רבי שמעון אומר, באשם שנתערב בשלמים: - שניהם ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהן, ולא הודו לו חכמים, מפני שאין מביאין קדשים לבית הפסול. במה דברים אמורים? בזמן שנתערבו חיים אבל נתערבו שחוטין - יאכלו כחמור שבהן. נתערבו בפסולי מקדשין או בחלין שנשחטו בעורה - תעבר צורתן ויצאו לבית השרפה:

ד. המפריש פסחו ואבד, והפריש אחר תחתיו, ולא הספיק להקריבו עד שנמצא

של ששה ששה, שמונה של שבועה, תשעה של שמונה שמונה, עשרה של תשעה תשעה, נמשכין להן אחד מכל חבורה וחבורה, ומפרישין פסח אחד, ואומרים: 'כל מי שהוא שלו פסח זה - דינו משוכות משלנו ונמנינו על שלו', נמצאו או חזין את הטפלה ומניחין את העקר. אומר להם ואמרו לו - אוכל שם הראשון, לא אמר להם ולא אמרו לו - אינן אתראין זה לזה. מפאן אמרו: יפה שתיקה לחכמים, קל וחומר לטפשים. וכן הוא אומר (משלי יז, כח): "גם אויל מחריש חכם יחשב", ואין צריך לומר חכם מחריש. "ואוטם שפתיו נבון":

ג. נתערב בעולה - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן פסח, ובדמי היפה שבהן עולה. קרב פסחו - יביא בדמיו פסח אחר, קרב עולתו - יביא בדמיו עולה אחרת. נתערבו בתודה - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו, ויביא בדמי היפה שבהן פסח, ובדמי היפה שבהן תודה. קרבה פסחו - יביא בדמיו פסח אחר. קרבה תודתו - יביא בדמיו תודה אחרת. נתערבו בחטאת - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו ויביא בדמי היפה שבהן פסח, ומביא בדמי היפה שבהן חטאת. קרב פסחו - יביא בדמיו פסח אחר, קרבה חטאתו - יביא בדמיה חטאת אחרת, נתערב באשם - ירעו עד שיסתאבו, וימכרו ויביא בדמי יפה שבהן פסח, ובדמי יפה שבהן אשם. קרב פסחו - יביא בדמיו פסח אחר, קרב אשמו - יביא בדמיו אשם אחר. נתערבו בשלמים - שניהם ירעו עד שיסתאבו, וימכרו, ויביא בדמי היפה שבהן פסח, ויביא בדמי היפה שבהן שלמים. קרב פסחו -

קָרְבוּ בַשָּׁנִי - יִקְרְבוּ בַשָּׁלִישִׁי. חֲגִיגָה שֶׁלֹּא קָרְבָה בְּרֵאשׁוֹן - תִּקְרַב בַּשָּׁנִי. לֹא קָרְבָה בַשָּׁנִי - תִּקְרַב בַּשָּׁלִישִׁי:

ז. הַמִּפְרִישׁ מְעוֹת לְפִסְחוֹ וְמַת, אִם הָיָה בְּנוֹ מִמֶּנָּה - יִבְיֵאֵם אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. וְאִם לֹא - יִבְיֵאֵם שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר. הַמִּפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ וְמַת, אִם הָיָה בְּנוֹ מִמֶּנָּה עִמּוֹ - יִבְיֵאֵנוּ אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח. אִין בְּנוֹ מִמֶּנָּה אַחֲרָיו - יִבְיֵאֵנוּ לְשֵׁם שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר:

ח. תְּמוּרַת פֶּסַח, וְלֹד תְּמוּרַת פֶּסַח, וְלֶדֶן, וְלֹד וְלֹדִי וְלֶדֶן, עַד סוֹף הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שְׁיִסְתַּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ, וְיִבְיֵא בְדַמְיֶהֶן שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: וְלֹדוֹת עֲצָמָן יִקְרְבוּ שְׁלָמִים, תְּמוּרַת שְׁלָמִים, וְלֹד תְּמוּרַת שְׁלָמִים, וְלֶדֶן, וְלֹד וְלֶדֶן עַד סוֹף הָעוֹלָם - יִרְעוּ עַד שְׁיִסְתַּאֲבוּ, וְיִמְכְּרוּ וְיִבְיֵא בְדַמְיֶהֶן שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: וְלֹדוֹת עֲצָמָן יִקְרְבוּ שְׁלָמִים. הַמִּפְרִישׁ נִקְבָה לְעוֹלָתוֹ, וּלְפִסְחוֹ, וְלֶאֱשָׁמוּ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָתוֹ - עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, לְפִסְחוֹ וְלֶאֱשָׁמוּ - אִין עוֹשֶׂה תְּמוּרָה, שְׂאִין לֶךְ דְּבַר עוֹשֶׂה תְּמוּרָה אֶלָּא הָרוּעָה לְהִסְתַּאֲב. אָמַר רַבִּי: אִין אֲנִי רוֹאֶה דְּבָרִיו שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּפִסְתָּ, הוּאִיל וְיֹמְתֵר הַפֶּסַח קָרַב שְׁלָמִים:

ט. הַמִּפְרִישׁ נִקְבָה לְפִסְחוֹ - תִּרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב וְתִמְכַר וְיִבְיֵא בְדַמְיֶה פֶּסַח. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: תִּמְכַר שֶׁלֹּא בְּמוֹם, יִלְדָה זָכָר - יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב, וְיִמְכַר, וְיִבְיֵא בְדַמְיֶה פֶּסַח. נִשְׁתַּיְרָה אַחֵר הַפֶּסַח - יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב, וְיִמְכַר וְיִבְיֵא בְדַמְיֶה שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הוּא עֲצָמוֹ יִקְרַב פֶּסַח.

הֵרֵאשׁוֹן, וְהָרִי הֵן שְׁנֵיהֶן עוֹמְדִין - יִבְיֵא אִיזָה מִהֵן שִׁירְצָה, כְּדַבְּרֵי חֲכָמִים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִצְוָה לְהִבְיֵא מִן הֵרֵאשׁוֹן, וְאִם הָיָה הַשָּׁנִי מִן הַמִּבְחָר - יִבְיֵאֲנוּ, וְהַשָּׁנִי יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב וְיִמְכַר, וְיִבְיֵא בְדַמְיֶה שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר. הַמִּפְרִישׁ מְעוֹת לְפִסְחוֹ וְאָבְדוֹ וְהַפְרִישׁ מְעוֹת תַּחְתִּיָּהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בִּהֵן פֶּסַח עַד שְׁנִמְצְאוּ מְעוֹת הֵרֵאשׁוֹנִים - יִבְיֵא מֵאֵלוֹ וּמֵאֵלוֹ פֶּסַח, וְיִקְרִיב, וְהִשְׁאָר - יִבְיֵא בֵּה שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר. הַמִּפְרִישׁ מְעוֹת לְפִסְחוֹ, וְאָבְדוֹ, וְהַפְרִישׁ פֶּסַח תַּחְתִּיָּהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח עַד שְׁנִמְצְאוּ מְעוֹת הֵרֵאשׁוֹנִים, הַמְעוֹת - יִבְיֵא בִּהֵן פֶּסַח וְיִקְרִיב, וְהַפֶּסַח יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב וְיִמְכַר, וְיִבְיֵא בְדַמְיֶה שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר. הַמִּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְאָבְדוֹ, וְהַפְרִישׁ מְעוֹת תַּחְתִּיָּהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בִּהֵן פֶּסַח עַד שְׁנִמְצָא פֶּסַח - פֶּסַח יִקְרַב, וְהַמְעוֹת - יִבְיֵא בֵּהֶם שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר:

ה. הַמִּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְאָבְדוֹ, וְהַפְרִישׁ אַחֵר תַּחְתִּיָּהֶן וְלֹא הִקְרִיבוּ, וְאַחֵר כֶּף נִמְצָא הֵרֵאשׁוֹן, הוּא עֲצָמוֹ יִקְרַב שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר: הַמִּפְרִישׁ מְעוֹת לְפִסְחוֹ וְאָבְדוֹ, וְהַפְרִישׁ מְעוֹת אַחֲרוֹת תַּחְתִּיָּהֶן, וְלִקְחָ בִּהֵן פֶּסַח אַחֵר וְהַקְרִיבוּ, וְאַחֵר כֶּף נִמְצָאוּ מְעוֹת הֵרֵאשׁוֹנוֹת - יִבְיֵא בִּהֵן שְׁלָמִים לְשֵׁשֶׁה עֶשֶׂר:

ו. הַפֶּסַח שְׁנִמְצָא בַשָּׁלִישֶׁה עֶשֶׂר - יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב. בְּאַרְבְּעָה עֶשֶׂר - יִקְרַב שְׁלָמִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קִדְּם חֲצוֹת - יִרְעָה עַד שְׁיִסְתַּאֲב וְיִמְכַר וְיִבְיֵא בְדַמְיֶה שְׁלָמִים. לְאַחֵר חֲצוֹת - הוּא עֲצָמוֹ יִקְרַב שְׁלָמִים. הַפֶּסַח שֶׁלֹּא קָרַב בְּרֵאשׁוֹן - יִקְרַב בַּשָּׁנִי. לֹא קָרַב בַּשָּׁנִי - יִקְרַב בַּשָּׁלִישִׁי. מְעוֹת שֶׁלֹּא קָרְבוּ בְּרֵאשׁוֹן - יִקְרְבוּ בַשָּׁנִי, לֹא

מסכת פסחים פרק עשירי

א. ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך, אפילו עני שבין שראל – לא יאכל עד שיערב, ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין, אחד חי ואחד מזוג, אחד חדש ואחד ישן, רבי יהודה אומר: צריך שיהא בו טעם ומראה יין.

ב. מזגו לו כוס ראשון, בית שמאי אומרים: מברך על היום ואחר כך יברך על היין, מפני שהיום גורם ליין שיבוא, וכבר קדש היום ועדין היין לא בא. ובית הלל אומרים: מברך על היין ואחר כך מברך על היום, מפני שהיין גורם לקדוש היום שתאמר. דבר אחר: ברפת היין תדירה, ברפת היום אינה תדירה, והלכה כבית הלל.

ג. מצנה על האדם לשמח את בניו ובני ביתו ברגל, שנאמר: "ושמחת בחגך" אתה ובנך ובתך וגו'.² במה משמח? ביין! כדכתיב (תהלים קד, טו): "ויין ישמח ללב אנוש" וגו'. רבי יהודה אומר: אנשים בראוי להם, ונשים וקטנים בראוי להם.

ד. השמש מטביל בני מעים ונותן לפני האורחין, ואף על פי שאין ראיה לדבר – זכר לדבר, שנאמר (ירמיה ד, ג): "נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים"; המקרא את ההלל – הם הולכין אצלו וקוראין, והוא אין הולך אצלם. המקרא את בניו ובנותיו קטנים – צריך להיות עונה עמהן במקום שעונים. באיזה מקום הוא עונה?

² בהגהות הגר"א איתא: אתה ואשתך. ובפנים השארנו כמו בפסוק.

הגיע לברוך הבא' ועונה עמהן בשם ה', הגיע לברכנוכם' ועונה עמהן מ'בית ה'.

ה. בני העיר שאין להם מי שיקרא את ההלל – הולכין לבית הכנסת וקוראין פרק ראשון, ובאין, ואוכלין ושותין, וחוזרין, וגומרין את כלו. ואם אי אפשר להם בן – גומרין את כל ההלל. אין פותחין ממנו ואין מוסיפין עליו. רבי אליעזר בן פרטא מוסיף בה דברים. רבי היה כופל בה דברים.

ו. רבי אליעזר אומר: חוטפין מצה לתינוקות בשביל שלא יישנו. רבי יהודה אומר משמו: אפלו לא אכל אלא פרפרת אחת, אפילו לא טבל אלא חזרת אחת – חוטפין מצה לתינוקות בשביל שלא יישנו. עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה". בית הלל אומרים: עד "חלמיש למעינו מים". וחותם בגאלה. אמרו בית שמאי לבית הלל: הלא כבר יצאו שינפירו יציאת מצרים? אמרו להם בית הלל: אפלו הוא ממתין עד קרית הגבר – הרי אלו לא יצאו עד שש שעות ביום, היאך אומר את הגאולה, ועדין לא נגאלו?

ז. הביאו לפני מצה וחרסת, אף על פי שאין חרסת מצה. רבי אליעזר בן רבי צדוק אומר: מצה. במקדש מביאין לפניו גופו של פסח. אמר רבי אליעזר בן רבי צדוק: היו אומרים תגרי חרף

שְׁבִירוּשָׁלַיִם - 'בואו וטלו לְכֶם תְּבָלִין לְמַצָּה'.

ח אין מִפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן, כְּגוֹן אֲגוּזִים תְּמָרִים קְלִיּוֹת וְאֲגוּזִים. חֵיב אָדָם לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל הַלַּיְלָה, אֲפֹלוּ בֵינוּ לְבֵין בְּנוֹ, אֲפֹלוּ בֵינוּ לְבֵין עַצְמוֹ, אֲפֹלוּ בֵינוּ לְבֵין תְּלִמִידוֹ. מַעֲשֵׂה בְרַבָּן גְּמַלְיָאֵל וְזִקְנִים, שְׁהִיּוּ מְסַבִּין בְּבֵית בִּתּוֹס בֶּן זִנְיִן בְּלוֹד, וְהִיּוּ מְסַפְרִין בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל הַלַּיְלָה עַד קְרוֹת הַגֶּבֶר. כִּינֵן שְׁעֵלָה עֲמוּד הַשַּׁחַר, הַגְּבִיּהוּ מִלְפָּנֵיהֶם, וְנוֹעְדוּ וְהִלְכוּ לְהֵן לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. אִיזוּ הִיא בְרַכַּת הַפֶּסַח? "בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵאכֹל אֶת הַפֶּסַח", אִיזוּ בְרַכַּת הַזֵּבַח? "בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵאכֹל אֶת הַזֵּבַח".

מסכת שקלים פֶּרֶק ראשון

א. בַּחֲמֵשׁ עֶשֶׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵית דִּין יוֹצְאִין וּמְתַקְנִין אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הַרְחוּבוֹת, שְׁנֹתְקַלְקְלוּ בִּימֹת הַגִּשְׁמִים³, כְּדֵי שִׁיּהוּ מְתַקְנִין לְעוֹלֵי רְגָלִים אֵלוֹ. בַּחֲמֵשׁ עֶשֶׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵית דִּין יוֹצְאִין וְחוֹפְרִין בּוֹרוֹת, שִׁיחִין וּמַעְרוֹת, וּמְתַקְנִין אֶת הַמְקַנְאוֹת, וְאֶת אַמַּת הַמַּיִם. כָּל מְקוּהָ שֵׁישׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה - כְּשֶׁר לְהַקְוֹת עָלָיו, וְשֶׁאֵין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה - מִמְּשִׁיכִין לוֹ אֶת אַמַּת הַמַּיִם וּמְשַׁלְּמִין בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, כְּדֵי שִׁיּהָא כְּשֶׁר לְהַקְוֹת עָלָיו. בַּחֲמֵשׁ עֶשֶׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵית דִּין יוֹצְאִין וּמְפַקְרִין אֶת הַכְּלָאִים, שְׁהַפְקַר בֵּית דִּין הַפְקַר, וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. מִצָּא כְּלָאִים

בְּכֶרֶם - מִתֵּר מִשּׁוּם גְּזֵל וּפְטוּר מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת. בְּשָׂדֶה - אֲסוּר מִשּׁוּם גְּזֵל וְחֵיב בַּמַּעֲשָׂרוֹת. בַּחֲמֵשׁ עֶשֶׂר בּוֹ, שְׁלוּחֵי בֵית דִּין יוֹצְאִים וּמְצִינִין אֶת מְקוֹם הַטְּמֵאָה, כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיוּ הַרְבִּים נִתְקַלְּוּ בּוֹ. אֵין מְצִינִין, לֹא אֶת הַסֵּלַע, וְלֹא אֶת הַגְּרִיד, אֲלֹא עַל אֲבָן קְבוּעָה. אֵין מְצִינִין אֶת הַצִּיּוֹן בְּמְקוֹם הַטְּמֵאָה אֲלֹא בְּמְקוֹם טְהוֹרָה סְמוּךְ לַטְּמֵאָה. וְהַמַּאֲהִיל עָלָיו - טְמֵא. מִצָּא אֲבָן אַחַת מְצִינֵת, אֵף עַל פִּי שְׂאִין מְקִימִין כֵּן, הַמַּאֲהִיל עָלֶיהָ - טְהוֹר. מִצָּא שְׁתַּיִם, הַמַּאֲהִיל בִּינֵיהֶן - טְמֵא, עַל גְּבִיּהֵן - טְהוֹר. אֵין מְצִינִין, לֹא עַל פְּנֵי מִן הַמַּת וְלֹא עַל עֵצִים כְּשֶׁעוֹרָה - שְׂאִין מְטַמְּאִין בְּאֵהֶל. אֵין מְצִינִין אֲלֹא עַל הַשְּׂדֵרָה וְעַל הַגְּלִגְלַת - שְׁמֵטְמֵאִין בְּאֵהֶל.

ב. מִשִּׁישְׁבוּ בַּמְקַדֵּשׁ, הַתְּחִילוּ לְמַשְׁכֵּן, מִמְּשַׁכְּנִים יִשְׂרָאֵל עַל שְׁקָלֵיהֶן, כְּדֵי שִׁיּהוּ קְרַבְנוֹת צְבוּר קְרַבִּין מֵהֵן. מִשָּׁל לְאַחַד שְׁעֵלְתָהּ לוֹ מִכָּה בְּרַגְלוֹ, וְהָיָה הַרוֹפֵא כּוֹפֵתוֹ וּמְחַתֵּף בְּכַשְׂרוֹ בְּשָׁבִיל לְרַפְאוֹתוֹ, כִּי אָמַר הַמְּקוֹם: 'מִשְׁכְּנוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל עַל שְׁקָלֵיהֶן, כְּדֵי שִׁיּהוּ קְרַבְנוֹת הַצְּבוּר קְרַבִּין מֵהֵן', מִפְּנֵי שְׁקְרַבְנוֹת צְבוּר מְרַצִּין וּמְכַפְרִין בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיֵיהֶן שְׁבַשְׁמִים. וְכֵן מְצִינּוּ בַתְּרוּמַת שְׁקָלִים שְׁשָׁקְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר, שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת ל, טז): "לְקַחְתֶּם אֶת כֶּסֶף הַכֹּפְרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וְגו'.

ג. לוֹקְחִין מִן הַנְּכָרִים קְרַבְנוֹת צְבוּר בְּכֶסֶף, וּמְקַבְּלִין מֵהֶם עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים, עוֹפוֹת וּמְנַחֲוֹת, עֵצִים וְלְבוֹנָה וְמֶלַח; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי. אָמַר לוֹ רַבִּי

³ פְּרוּשׁוֹ: לְמוֹעֵד סְמוּךְ לְעוֹלֵי רְגָלִים.

עקיבא: אֶפְלוּ אֶתְּהָ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ כָּל הַיּוֹם – אִין מְקַבְּלִין מִהֶן אֶלָּא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים בְּלִבָּד. אִין מְקַבְּלִין מִהֶן נְדָבָה לְהַקְדִּישׁ בְּדָק הַבַּיִת, וְאִם הַקְדִּישׁוּ – הַקְדִּישׁן הַקְדֵּשׁ.

ד. אֶפְטוּרְפָּסִין שֶׁשָּׁקְלוּ עַל יְדֵי יְתוּמִין – הָרִי אֵלּוּ חִיבִין בְּקוֹלְבוֹן. הַשׁוֹקֵל שֶׁקָּל חֵיב בְּקוֹלְבוֹן; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַשׁוֹקֵל שֶׁקָּל פְּטוּר מִן הַקוֹלְבוֹן. הַשׁוֹקֵל שְׁנֵי דִינָרִין – חֵיב בְּקוֹלְבוֹן. הַנוֹטֵל סֵלַע וְנוֹטֵל שֶׁקָּל חֵיב שְׁנֵי קוֹלְבוֹנוֹת; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: קוֹלְבוֹן אֶחָד.

ה. בַּמָּה הוּא קוֹלְבוֹן? מַעַה כֶּסֶף, אֶחָד מַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֵלַע; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: חֻצֵי מַעַה שֶׁל אַרְבָּעָה אֶסְרוֹת. קוֹלְבוֹנוֹת הֵלֵל, מַה הֵיוּ עוֹשִׂין לָהֶם? נוֹפְלִים לְשֶׁקָּלִים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: לְנִדְבָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרֵי אוֹמֵר: רְקוּעֵי זֶהָב צְפוּי לְבֵית קֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים. בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: הַשְּׁלַחְנִין בְּאִין וְנוֹטְלִין אוֹתָן בְּשֶׁכֶרֶן.

ו. הַמְּפָרִישׁ שֶׁקָּלוּ וְאַבָּד, וְהַפְּרִישׁ אַחַר תְּחִמְתּוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבוֹ עַד שֶׁנִּמְצָא הֶרָאשׁוֹן, וְהָרִי שְׁנִיחֶן עוֹמְדִין, זֶה וְזֶה שֶׁקָּלִים. הֶרָאשׁוֹן? פּוֹל לְחֻדְתֵּין וְהַשְּׁנֵי יְפוֹל לְעִתִּיקִין. הַמְּפָרִישׁ שֶׁקָּלוּ וְהוֹצִיאָו – הָרִי זֶה מְעַל. הַמוֹצִיא שֶׁקָּלוּ שֶׁל חֲבָרוֹ – הָרִי זֶה מְעַל. לָקַח בּוֹ קִנְיָ זִבְיָן, קִנְיָ זָבוֹת יוֹלְדוֹת, הַמְּבִיא אֶת חֲטָאתוֹ אֲשָׁמוּ מִן הַהַקְדָּשׁ – כִּינּוֹן שֶׁלָּקַח מְעַל; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: לֹא מְעַל עַד שִׁזְרְקוּ הַדָּמִים.

ז. אִין מְבִיאִין מְנַחֹת וְנִסְכִּים וּמְנַחֹת תּוֹדָה, וְלַחֲמָה שֶׁל תּוֹדָה מִן הַטָּבֵל, וּמִן הַתְּרוּמָה וּמִן הַמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שְׁלֹא נִטְלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמִמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַקְדָּשׁ שְׁלֹא נָפְדוּ, מִן הַמְדַמְעַ, מִן הַחֲדָשׁ, וּמִפִּירוֹת שְׁבִיעִית. וְאִם הִבִּיא – הָרִי אֵלּוּ פְּסוּלִין, וְאִין צְרִיף לֹאמַר מִן הָעֶרְלָה וְכִלְאֵי הַפָּרֶם.

ח. מוֹתֵר יֵין לֵינָן, מוֹתֵר שְׁמֵן לְשְׁמֵן, מוֹתֵר מְלַח לְמְלַח, מוֹתֵר עֲצִים לְעֲצִים, מוֹתֵר לְבוֹנָה לְלְבוֹנָה, מוֹתֵר בְּזִיכִין לְבְּזִיכִין, מוֹתֵר גְּזִירִין לְגְזִירִין, מוֹתֵר מְצוֹרְעִין לְמְצוֹרְעִין, אִם אָמַר: 'לְגְזִיר זֶה'; 'לְמְצוֹרַע זֶה' – מוֹתֵרוֹ נְדָבָה. מוֹתֵר עֲנִיִּים לְעֲנִיִּים, מוֹתֵר שְׁבוּיִן לְשְׁבוּיִן. אִם אָמַר: 'לְעֲנִי זֶה'; 'לְשְׁבוּי זֶה' – מוֹתֵרוֹ שָׁלוּ. מוֹתֵר מֵתִים לְמֵתִים, מוֹתֵר הֶמֶת – לְיֹדוּשִׁיו. רַבִּי נֵתָן אוֹמֵר: מוֹתֵר הֶמֶת יֵהָא מִנַּח עַד שֶׁיָּבֵא אֵלָּיהוּ. רַבִּי נֵתָן אוֹמֵר: מוֹתֵר הֶמֶת – בּוֹנִין לוֹ נֶפֶשׁ עַל גְּבֵי קָבְרוֹ. אוֹ יִזְלַח לוֹ יִזְלַח לְפָנָי מִשְׁתּוֹ, אִין פּוֹדִין כְּסוּת בְּכְסוּת, וְאִין פּוֹדִין שְׁבוּי בְּשְׁבוּי, וְאִין מְמַחִין בְּיַד הַפְּרִנְסִין עַל כֶּף.

<p>30</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>ה</p> <p>5</p>	<p>נץ החמה _____ 7:24 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 10:01 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:54 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:07 בבלי: נדרים ה • ירושלמי: הוריות יח • תוספתא: פסחים ה נ"ך: ישעיה יח-ט • רמב"ם: שלוחין ושתפין א</p>
<p>31</p> <p>שני Monday</p>	<p>ו</p> <p>6</p>	<p>תענית שני קמא נץ החמה _____ 7:25 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 10:02 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:54 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:06 בבלי: נדרים ו • ירושלמי: הוריות יט • תוספתא: פסחים ו נ"ך: ישעיה כ-כא • רמב"ם: שלוחין ושתפין ב</p>
<p>1</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>ז</p> <p>7</p>	<p>נץ החמה _____ 7:27 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 10:02 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:54 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:05 בבלי: נדרים ז • ירושלמי: נדה א • תוספתא: פסחים ז נ"ך: ישעיה כב-כג • רמב"ם: שלוחין ושתפין ג</p>
<p>2</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>ח</p> <p>8</p>	<p>נץ החמה _____ 7:28 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 10:03 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:55 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:03 בבלי: נדרים ח • ירושלמי: נדה ב • תוספתא: פסחים ח נ"ך: ישעיה כד-כה • רמב"ם: שלוחין ושתפין ד</p>
<p>3</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>ט</p> <p>9</p>	<p>תענית חמישי נץ החמה _____ 7:29 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 10:03 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:55 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:02 בבלי: נדרים ט • ירושלמי: נדה ג • תוספתא: פסחים ט נ"ך: ישעיה כו-כז • רמב"ם: שלוחין ושתפין ה</p>
<p>4</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 5:30 הדלקת הנרות</p>	<p>י</p> <p>10</p>	<p>נץ החמה _____ 7:30 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 10:04 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:55 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:01 בבלי: נדרים י • ירושלמי: נדה ד • תוספתא: פסחים י נ"ך: ישעיה כח-כט • רמב"ם: שלוחין ושתפין ו</p>
<p>5</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 7:00 זמן מוצש"ק</p>	<p>יא</p> <p>11</p>	<p>נץ החמה _____ 7:31 סו"ז קר"ש - גר"א _____ 10:04 סו"ז תפלה - גר"א _____ 10:56 צה"כ לשיטת ר"ת _____ 7:00 בבלי: נדרים יא • ירושלמי: נדה ה • תוספתא: שקלים א נ"ך: ישעיה ל-לא • רמב"ם: שלוחין ושתפין ז</p>

וְזָעַן אֶת מַעֲנֵטָשׁ שְׁמוֹעֲזֶכֶט זֶה אֹיִם מִיִּטְזַן אֵיִיבְעַרְשֵׁטן, וְזָעַת דָּאָם שְׁפַעֲטָעֶר
הַעֲלָפֶן אֹזֶן אֹיִסְלִיזִין זֵינְעֶ קִינְדֶּעֶר.
(ספרי תמידות אות התבוננות חלק ב' סימן א')